

Marknadsöversikt – vegetabilier

- Låga svenska skördar av spannmål och oljeväxter under 2010 och 2011.
- Fortsatt höga priser på vegetabilier globalt sett och mycket kraftiga prisstegringar under mitten av 2012.
- Större brödsädsproduktion än fodersädsproduktion i Sverige och ökad odling av vissa omväxlingsgrödor.

Marknadsöversikt – vegetabilier

Enheten för handel och marknad

Författare
Patrik Eklöf
Claes Renström
Marie Törnquist

Foto
Göran Molin m.fl.

Market overview – plant production

This product describes production, consumption and trade with cereals, oilseeds potatoes, sugar, peas and beans. The report describes the market situation in Sweden, the EU and its candidate countries and the worlds and compares the current situation to previous years.

Sammanfattning

Sveriges lantbruksföretagare brukade 2011 cirka 2,6 miljoner hektar åkermark. Grödor som behandlas i denna rapport står för 1,4 miljoner hektar, resten utgörs av vallväxter. De senaste tio åren har spannmålsarealen minskat medan bland annat oljeväxtarealen ökat. Frikopplingen av jordbruksbidragen 2005 medförde en tillfällig ökning av jordbruksareal i Sverige och att en del av spannmålen ersattes av vall.

EU:s jordbrukspolitik bestämmer till stor del marknadsreglerna för vegetabilieproduktion i Sverige. I EU:s jordbrukspolitik har det under de senaste åren skett stegvisa marknadsanpassningar. Detta innebär att de flesta vegetabiliegrödor ingår i det frikopplade gårdsstödet.

Spannmålsodlingen i Sverige ökade med cirka 30 000 hektar mellan 2010 och 2011 driven av främst ökade arealer höstvet. Avkastningen på höstvet var under 2010 och 2011 lägre än genomsnittet på grund av ogynnsam väderlek vid sådd, övervintring och skörd under dessa år. Den totala produktionen av spannmål var 2011 ca 4,6 miljoner ton, en ökning från föregående år men lägre än femårssnittet. Produktionen av brödsäd överstiger numera fodersädsproduktionen. Spannmålsarealen ökade tillfälligt 2008/2009 efter den låga världsproduktionen 2007 och den efterföljande prisuppgången, men har på längre sikt trendmässigt minskat.

EU fortsätter att vara en nettoexportör av spannmål dock med minskande trend på grund av större försäljning på EU-marknaden. Under sommaren 2012 steg priserna på spannmål och majs kraftigt efter att torka i USA gjorde att majsproduktionen spåddes minska kraftigt. Priserna på majs nådde nivåer högre än under den senaste pristoppen 2008 och i skrivande stund är priserna fortfarande kvar på en mycket hög nivå. Framväxande användningsområden och större möjlighet till konsumtion, då fler får det bättre ställt, ökar efterfrågan och ger en känsligare marknad än tidigare. En mer lätttrölig marknad ger också ökade incitament till nya strategier för att hantera detta. OECD menar också att spannmålspriserna nu etablerat sig på en högre nivå som kommer att bli långvarig.

På grund av väderleken hösten 2010 såddes en mindre areal höstraps i Sverige och detta kombinerat med en relativt låg hektarskörd gav en betydligt lägre produktion 2011 på 174 000 ton jämfört med 222 000 ton 2010. Sojabönan är fortfarande en mycket viktig källa till protein i djurfoder globalt sett och domineras av producentländerna USA, Brasilien och Argentina. I Sverige har odling av åkerböna haft en stark utveckling till viss del driven av efterfrågan på inhemska proteinfodermedel.

I Sverige odlas sockerbetar på ca 40 000 hektar, främst i Skåne, och produktionen av svenskt vitsocker uppgår till ca 400 000 ton årligen. Priserna på socker har under de senaste åren gått upp på EU- och världsmarknaden. Anledningen är framförallt ett stort underskott 2008/2009 som inte riktigt hämtats igen. Brasilien är den dominerade producenten och exportören av socker i världen. EU:s konkurrenskraft för sockerframställning har stärkts till följd av en reform som inneburit t.ex. sänkta stödpriser, minskad produktion och koncentration av förädlingen.

Marknadsöversikten behandlar också matpotatis, potatis för stärkelseframställning och övriga grödor (bland andra bruna bönor, konservärtor, fiberväxter och torkat foder).

Innehåll

1	Jordbrukspolitiken	1
1.1	EU politiska beslut	1
1.1.1	Gårdsstödsreformen	1
1.1.2	Hälsokontrollen	4
1.1.3	CAP 2013	8
1.2	Svenska beslut	8
1.3	WTO: s jordbruksavtal	9
1.4	Den jordbrukspolitiska budgeten	11
1.4.1	Finansieringen	11
1.4.2	Utgifterna	12
1.5	EU:s marknadsregleringar	15
1.6	Det agromonetära systemet	16
1.6.1	Historik	16
1.6.2	Utveckling av växelkurser	17
2	Åkerarealens användning	20
2.1	Faktorer som påverkat åkerarealens storlek och struktur	20
3	Spannmål	23
3.1	Areal	23
3.2	Hektarskörd	25
3.3	Totalskörd	27
3.4	Svenska odlarpriser på spannmål	28
3.5	Spannmålsskördens användning	29
3.6	Konsumtion av spannmål och spannmålsprodukter	32
3.7	Utrikeshandeln	33
3.8	EU:s regelverk för spannmål	33
3.8.1	Importskydd	34
3.8.2	Förmånkvoter vid import	36
3.8.3	Intervention	37
3.8.4	Export	38
3.8.5	Budgetkostnader för spannmålsregleringen	40
3.9	EU:s produktion av spannmål	41
3.9.1	EU:s internhandel	43
3.9.2	EU:s handel med tredje land	45
3.10	EU:s marknadspriser för spannmål	46
3.11	Kandidatländernas spannmålsmarknader	47
3.12	Situationen på världsmarknaden	48
3.12.1	Den internationella handeln med spannmål	49
3.12.2	Utveckling på världsmarknadspriser för spannmål	49
4	Oljeväxter	52
4.1	Areal	52

4.2	Hektarskörd	54
4.3	Totalskörd	54
4.4	Skördens användning och utrikeshandel med oljeväxtfrö	55
4.5	Konsumtion av olja och margarin	56
4.6	Regleringen	57
4.7	Kandidatländernas oljeväxtmarknad	61
4.8	Situationen på världsmarknaden	61
4.8.1	Internationell handel	62
4.8.2	Världsmarknadspriser på oljor	63
5	Proteinfoder	64
5.1	Produktion av inhemskt foder	64
5.1.1	Foderbaljväxter	64
5.1.2	Rapsmjöl	65
5.2	Förbrukning av proteinfodermedel	65
5.3	Regleringen	66
5.3.1	EU:s utgifter för proteingrödor	66
5.4	Världsproduktion av proteinfoder	67
5.5	Världsmarknadspriser på proteinfoder	68
6	Matpotatis	70
6.1	Areal	70
6.2	Hektarskörd	70
6.3	Totalskörd	71
6.3.1	Ekologisk produktion	72
6.4	Konsumtion och utrikeshandel	72
6.5	Matpotatispriset	74
6.6	Regleringen i EU	74
6.6.1	Gränsskydd	74
6.6.2	Skyddsåtgärder vid import och införsel	75
6.7	Potatismarknaden i EU	75
6.8	Kandidatländer	80
7	Potatis för stärkelseframställning	81
7.1	Areal	81
7.2	Hektarskörd och totalskörd	81
7.3	Skördens användning	82
7.3.1	Stärkelse	82
7.3.2	Stärkelse och stärkelsederivat	82
7.3.3	Regleringen i EU	83
7.3.4	Kvotssystem för potatisstärkelsetillverkning	84
7.3.5	Gränsskydd	85
7.3.6	Exportbidrag	86
7.3.7	Kompensationsbetalning för potatisodlare	86
7.3.8	Premie till potatisstärkelsetillverkare	87
7.3.9	Produktionsbidrag för teknisk industri	88
7.3.10	EU:s totala utgifter för stärkelse regleringen	89

7.4	Prisutveckling för stärkelse.....	89
7.5	Vetestärkelse.....	90
7.6	EU:s fabrikspotatisodling och stärkelseproduktion.....	91
7.7	Kandidatländer	92
8	Sockerbetor – socker.....	93
8.1	Areal, sysselsatta, total skörd och produktion	93
8.2	Hektarskörd	95
8.2.1	Ekologisk odling.....	96
8.3	Förädling.....	97
8.4	Konsumtion	97
8.5	Sockerbetspriser i Sverige.....	98
8.6	EU:s regelverk för socker	99
8.6.1	Produktionskvoter och produktionsavgifter	100
8.6.2	Administrativt fastställda priser.....	102
8.6.3	Industrisocker	102
8.6.4	Importtullar och förmånsimport.....	103
8.6.5	Exportbidrag.....	103
8.6.6	Intervention och privat lagringsstöd	104
8.6.7	EU:s regleringsekonomi på sockerområdet.....	104
8.6.8	Tillfälligt omstrukturingsstöd	106
8.7	Areal och sockerproduktion i EU.....	108
8.7.1	Sockersektorn i EU:s anslutningsländer och kandidatländer	112
8.8	Världsproduktionen av socker	113
9	Övriga grödor	116
9.1	Bruna bönor	116
9.1.1	Regleringen i EU	116
9.2	Vallfrö	117
9.2.1	Regleringen i EU.....	117
9.3	Konservärter.....	117
9.3.1	Regleringen i EU	118
9.4	Fiberväxter	118
9.4.1	Regleringen i EU	119
9.4.2	Areal och produktion i EU.....	120
9.5	Torkat foder	122
9.5.1	Regleringen i EU	122

1 Jordbrukspolitiken

1.1 EU politiska beslut

I början av mars 1994 avslutades förhandlingarna om svenskt medlemskap i EU med resultatet att Sverige deltar fullt ut i EU:s jordbrukspolitik sedan den 1 januari, 1995. Grunden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik lades 1957 i Romfördraget. Detta ingår i svensk lagstiftning som SFS 1994:1501. Ändringar av EU:s fördrag har gjorts under årens lopp och den senaste ändringen utgörs av Lissabonfördraget. Enligt punkt 1 i artikel 39 i fördraget om EU:s funktionssätt (ingår i Lissabonfördraget) ska den gemensamma jordbrukspolitiken ha som mål att:

- höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften
- på så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar inom jordbruket
- stabilisera marknaderna
- trygga försörjningen
- tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser

1.1.1 Gårdsstödsreformen

Olika reformer som t.ex. Agenda 2000 föregick den mer övergripande reformen som beslutades under 2003. Den bärande idén i den senare reformen, som ofta benämns gårdsstödsreformen, var att ett hållbart jordbruk ska styras mot ökad marknadsanpassning. Kommissionens reform bestod dels av en lång rad justeringar i respektive marknadsordningar, dels av horisontella förslag som omfattar i synnerhet systemen för direktstöd. Förändringarna i marknadsordningarna innebar bland annat sänkningar i stödpriser och minskade interventionspriser som ett led i att öka marknadsanpassningen.

Den horisontella reformen innebar vidare att alla direktstöd (arealstöd och djurbidrag) omvandlas till ett frikopplat stöd som baseras på djur- och arealbidrag i form av så kallade stödrätter. De enskilda medlemsstaterna kunde välja mellan två alternativ. Det första var att införa det frikopplade stödet enligt gårdsmodellen, det vill säga den enskilda gården får stöd baserat på stödberättigad areal och mängd stöd under referensperioden. Det andra alternativet var den så kallade regionmodellen där utbetalade stöd inom en region slås ihop till en gemensam pott och sedan delas ut med lika stort belopp till varje stödberättigat hektar oavsett vad den enskilda jordbrukaren fått i stöd under referensperioden. Det gick även att besluta om en blandning av de båda alternativen.

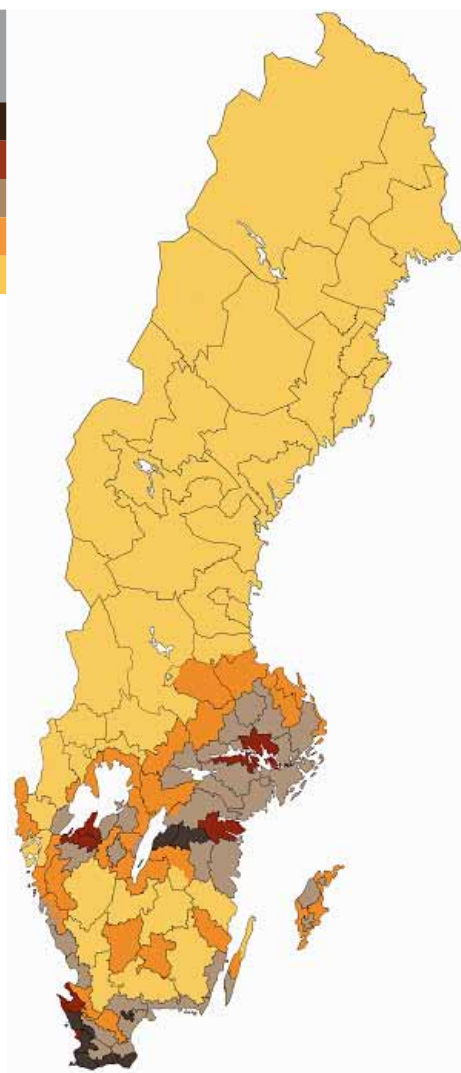
Sverige valde att införa en hybridmodell med 5 zoner, vilket är en blandning av regionmodellen och gårdsstödsmodellen. Det innebär att arealstödet och ca hälften av djurbidragen betalas ut enligt regionmodellen, d.v.s. fördelas ut på all mark. Resterande del av animaliestöden betalas ut enligt gårdsmodellen vilket innebär att det ges i förhållande till respektive brukares historiska bidragsnivå. Sverige

valde också att precis som tidigare regionalisera den del av det frikopplade stödet som ges enligt regionmodellen. Det nationella kuvertet har utnyttjats begränsat från och med 2005 för marknadsstödjande insatser.

Kartan nedan visar regionindelningen för det så kallade gårdsstödet samt grundbelopp 2012 i euro per hektar jordbruksmark i respektive region.

Grundbelopp per stödrätt 2012

Region	Vanlig stödrätt med värde för åkermark och stödrätt för uttagen areal	Vanlig stödrätt med värde för betesmark
1	280 euro	146 euro
2	243 euro	126 euro
3	204 euro	126 euro
4	161 euro	129 euro
5	128 euro	128 euro

I tabell 1 redovisas vilken typ av modell EU-länderna valt för gårdsstödet, samt datum för införande. De länder som införde en dynamisk hybridmodell har som avsikt att över tiden ändra stödet till att bli regionalmodell. De som införde en statisk hybridmodell kan ha olika grad av regionalisering i sitt val av modell. De nya medlemsländerna som valde SAPS modellen (Singel Area Payment Scheme, ett enhetligt regionalt stöd per hektar) gjorde sitt val senast 2010/2011 om att övergå till ett s.k. samlat gårdstöd (SPS modellen).

Tabell 1. EU-15 ländernas val av modell för gårdsstödet samt införandedatum
EU-15 countries choice of type of single farm payment and date of introduction

Land	Typ av modell	Införandeår	Land	Typ av modell	Införandeår
Belgien	Gårdsmodell	2005	Luxemburg	Statisk hybridmodell	2005
Danmark	Statisk hybridmodell	2005	Nederländerna	Gårdsmodell	2006
Tyskland	Dynamisk hybridmodell	2005	Österrike	Gårdsmodell	2005
Grekland	Gårdsmodell	2006	Portugal	Gårdsmodell	2005
Spanien	Gårdsmodell	2006	Finland	Dynamisk hybridmodell	2006
Frankrike	Gårdsmodell	2006	Sverige	Statisk hybridmodell	2005
Irland	Gårdsmodell	2005	Förenade kungariket (Skottland och Wales)	Gårdsmodell	2005
Italien	Gårdsmodell	2005	Förenade kungariket (England)	Dynamisk hybridmodell	2005
			Förenade kungariket (Nordirland)	Statisk hybridmodell	2005

För att få gårdsstödet måste producenten hålla marken i gott jordbruksskick. Jordbrukaren måste dessutom följa EU:s regler för miljö, folkhälsa, djurhälsa, djurskydd och växtskydd (s.k. tvärvillkor). Om reglerna inte följs reduceras stöden. Direktstöden minskas stegvis under 2005–2012. Under 2005 frigjordes i enlighet med så kallad modulering tre procent och de medel som frigörs förs över till stöd inom landsbygdsprogrammet, 2006 var moduleringen fyra procent och därefter är den fem procent årligen. I EU:s senaste reform, den s.k. hälsokontrollen, ökade moduleringen med 2 procentenheter 2009 och därefter ökade överföringen med två procentenheter per år, så att överföringen blev 10 procentenheter år 2012. Dessutom överfördes ytterligare 4 procent på det belopp av stödet för bidragstagare som överstiger 300 000 euro per år.

Under 2002 beslutades det om vilka villkor de tio nya medlemsstaterna skulle få vilket bland annat innebar att länderna vid anslutningen fick 25 procent av gällande direktstöd som tillämpades i EU-15. Därefter ökade EU-finansieringen med fem procentenheter per år till och med 2006 och därefter med tio procentenheter per år fram till och med 2013, då man ska uppnå 100 procent av de direktstöd som tillämpas i EU-15. Det finns även möjlighet för de enskilda länderna att finansiera delar av direktstöden nationellt. I tabellen nedan redovisas åtta av de tio nya medlemsstaterna som valde SAPS modellen. De övriga två länderna, Slovenien och Malta, valde inte denna modell utan införde den reformerade jordbrukspolitiken på samma sätt som EU-15 länderna gjorde.

Tabell 2. EU-12-ländernas val av direktstöd
EU-12 countries choice of single farm payment

Land	Typ av modell	Land	Typ av modell
Cypern	SAPS	Litauen	SAPS
Tjeckien	SAPS	Malta	Gårdsmodell
Estland	SAPS	Polen	SAPS
Ungern	SAPS	Slovakien	SAPS
Lettland	SAPS	Slovenien	Gårdsmodell
Bulgarien	SAPS	Rumänien	SAPS

1.1.2 Hälsokontrollen

En ytterligare reform beslutades 2007 och den kom att kallas Hälsokontrollen. Namnet kommer sig av att en genomgång gjordes av EU:s jordbruksreglering för att utröna huruvida den fungerade på det sätt som var tänkt efter vissa genomförda reformer. Ett av målen med hälsokontrollen var att minska olika former av marknadsreglering och främja en marknadsanpassad jordbruksproduktion. Varje medlemsstat har haft en viss frihet att välja hur hälsokontrollen ska genomföras i det egna landet. EU har beslutat att pengar ska överföras från direktstöden till landsbygdsprogrammen för åtgärder som rör klimatsatser, produktion av förnybar energi, förbättrad vattenförvaltning och bevarande av biologisk mångfald. EU vill undvika små stödutbetalningar där den administrativa kostnaden blir orimlig i förhållande till det utbetalda beloppet. Sverige har därmed beslutat att inte betala ut gårdsstöd för jordbruk med mindre än fyra hektar stödberättigad jordbruksmark. En sammanfattning av Sveriges tagna beslut avseende gårdsstödet med anledning av hälsokontrollen framgår av nedanstående uppställning.

- *Energigrödor – stödet avskaffades 2010* – EU har tidigare beslutat att 2009 är det sista året då brukare kan få stöd för produktion av energigrödor. Stödet avvecklades från och med 1 januari 2010.
- *Proteingrödestödet avskaffades 2010* – Regeringen har beslutat att 2009 är det sista året då brukare kan få stöd för odling av proteingrödor. Stödet avvecklades från och med den 1 januari 2010. Det belopp som skulle ha delats ut som stöd för proteingrödor 2010 får istället samtliga lantbrukare med stödrätter vara med och dela på.
- *Torkat foder – stödet avskaffades 2012* – EU har tidigare beslutat att 2011 är det sista året då stöd lämnas för produktion av torkat foder. Stödet har betalats till företag som driver fabriker för produktion av torkat foder. Stödet avvecklades från och med den 1 januari 2012. Det belopp som skulle ha delats ut som stöd för produktion av torkat foder 2012 får istället samtliga lantbrukare med stödrätter vara med och dela på.
- *Stärkelsepotatis – stödet avskaffades 2012* – Regeringen har beslutat att 2011 är det sista året då stöd lämnas för produktion av stärkelsepotatis. Stödet har betalats till jordbrukare som odlar stärkelsepotatis och företag som tillverkar potatisstärkelse. Stödet avvecklades från och med den 1 januari 2012. Därefter får potatisodlarna istället ett tilläggsbelopp till sina stödrätter. Tilläggsbeloppet beräknas på odlarens kontrakterade produktion när stödet avskaffas.

Övriga medlemsländers tagna beslut till följd av hälsokontrollen när det gäller gårdsstödet framgår nedan.

- Belgien – Är uppdelat i två regioner; Flandern och Wallonien. Alla avvecklade stöd (Wallonien, proteingrödor och Flandern, slaktbidrag till kalvar) kommer att integreras i gårdsstödet. Premien till am- och diko kommer fortsättningsvis att vara kopplat i båda regionerna. I Flandern kommer minimigränsen för utbetalning av gårdsstödet att vara 100 euro och i Wallonien är det ännu inte beslutat. Det särskilda stödet kommer inte att utnyttjas i Flandern och väldigt begränsat i Wallonien. Man kommer att använda outnyttjade pengar i det nationella kuvertet till premie för vallodling till lantbruk som innehar mindre än 30 hektar.
- Bulgarien – Har tidigare haft energigrödestödet men det avskaffades 2009 och har i nuläget ett bärstöd, förutom detta har Bulgarien inga kopplade stöd. Man måste ha minst 0,5 berättigad hektar för permanenta grödor och en hektar för övriga grödor för att gårdsstödet ska utbetalas.
- Danmark – Fr.o.m. 2010 kommer stödet till proteingrödor att frikopplas. Stödet till odlare av potatis till stärkelsestillverkning och potatisstärkelsestillverkare frikopplades 2012 och kommer därmed att integreras i gårdsstödet. Stödet till förädling av lin och hampa och torkat foder, handjursbidrag och tackbidrag avvecklades 2012. Danmark kommer att använda tidigare oanvända pengar från nationella kuvertet till specifika jordbruksändamål för att gynna miljön, t ex stöd till hållbar odling av energigrödor. Man måste ha minst 2 hektar berättigad jordbruksmark och värdet av utbetalningen måste i vissa fall minst vara 300 euro för att utbetalning av gårdsstödet ska ske.
- Cypern – I nuläget har Cypern inga överväganden på att övergå från SAPS till en gårdsmodell. Cypern har undantag för att få utbetala till odlare med minst 0,3 ha berättigad jordbruksmark.
- Estland – Stöden är redan frikopplade (SAPS). Man måste ha minst en hektar berättigad jordbruksmark för utbetalning av gårdsstödet ska ske. Man ska använda det nationella kuvertet till att stödja småskaliga mjölkbönder.
- Finland – Handjursbidraget är avvecklat och integrerat i gårdsstödet sedan 2010. Stödet till proteingrödor avvecklades 2011 och 2012 kommer även stödet till utsäde, förädling av lin och hampa, torkat foder, och stödet till tillverkning och förädling av potatisstärkelse att frikopplas. Tackbidraget och fårgetbidraget kommer även fortsättningsvis att vara kopplat. Det särskilda stödet är tillsammans med tidigare outnyttjade medel avsatt till premie för nötköttsproduktion och premie till mjölkkor. Det kommer även att användas till stödjande åtgärder till produktion av proteingrödor, oljeväxter, potatisstärkelse och slaktbidrag för lamm.
- Frankrike – Stödet till spannmål, premien för fårproduktion och slaktbidraget till nöt avvecklades 2010 och samtidigt kommer am- och dikobidraget delvis att frikopplas. De frikopplade bidragen ska användas till odling av vall, fodergrödor, grönsaker och potatis. Det särskilda stödet (art 68 73/2009) kommer bli att gå till utsatta områden och till ekonomiskt känsliga typer av jordbruk såsom får- och getköttproduktion, mjölkproduktion i bergiga områden, proteingrödor och ekologisk odling.
- Grekland – De kopplade stöden för utsäde, proteingrödor, ris, nötter och förädling av citrusfrukter avvecklades 2010. Stödet för förädling av tomater fri-

kopplades 2011. I nuläget har Grekland inga planer på att övergå till en mer regional gårdsmodell från den nuvarande historiska modellen. Minimiutbetalningen för gårdsstödet är 200 euro eller 0,3 hektar stödberättigad jordbruksmark. Grekland ska genom särskilt stöd och tidigare outnyttjade medel stödja förbättringar inom produktionen av durumvete, olivolja och sockerbeter och till djurhållning i mindre gynnade områden.

- Irland – Frikopplade de flesta stöden redan 2005 och stödet för proteingrödor kommer att avvecklas 2012. Irlands gårdsstödsmodell bygger på historiska uppgifter. Gårdsstödsutbetalningarna måste uppgå till minst 100 euro. Irland kommer att använda tidigare outnyttjade pengar från det nationella kuvertet till att främja uppfödningen av får.
- Italien – Fr.o.m. 2010 kommer Italien att frikoppla stödet för durumvete. De kopplade stöden för tomater, päron och persikor avvecklades 2011. Fr.o.m. 2012 avvecklades de kopplade stöden för nötter, utsäde, proteingrödor, ris, tillverkning av torkat foder och lin och hampa. För plommon frikopplades 25 % av stödet 2011 och den resterande delen frikopplas 2013. Vissa av dessa stöd ska istället ingå i det nationella kuvertet och allokeras inom en referensperiod. Det ska inte ske någon förändring i gårdsmodellen som idag baseras på historiska data under 2010. Minsta värdet för utbetalning av gårdsstödet är 100 euro. Italien kommer genom särskilda stöd och tidigare outnyttjat nationellt kuvert att främja förbättrad kvalitet av jordbruksprodukter, miljöåtgärder och till särskilda olägenheter som drabbar odlarna.
- Lettland – Stödet för spannmål frikopplades 2010 och stödet för slaktade nötkreatur avvecklades 2012. Lettland ska använda det särskilda stödet för att stödja mejerisektorn. Under 2010 kommer Lettland att påbörja diskussioner om att gå från SAPS till gårdsmodellen. Man ska fortsätta att ha en minimiregel för utbetalning av gårdsstödet på minst en hektar berättigad jordbruksmark.
- Litauen – Det finns i dagsläget inga diskussioner om att införa en gårdsmodell. Man ska inte införa några särskilda stöd för program/åtgärder. För att få gårdsstödet utbetalt krävs att man har minst en hektar berättigad jordbruksmark.
- Luxemburg – Alla stöd är redan avvecklade. Luxemburg har en hybrid modell och det finns inget som tyder på att man kommer att gå från en historiskmodell innan utgången av 2014. Minimigränsen för utbetalning av gårdsstödet är 100 euro. Luxemburg använder några särskilda stöd.
- Nederländerna – Handjursbidraget frikopplades 2010. Stödet till odling av nötter, proteingrödor, torkat foder, potatisstärkelse samt lin och hampa frikopplades 2012 och därmed integrerades i gårdsstödet. Efter 2012 finns det inte några kopplade stöd i Nederländerna. För att utbetalning av gårdsstödet ska ske måste beloppet minst vara 500 euro. Man ska inte införa några särskilda stöd (enligt art 68, 73/2009, stöd till sektorer med särskilda problem) men man använder istället outnyttjade medel från gårdsstödet till en förbättrad djurhållning.
- Malta – Frikopplade alla stöd innan 2009. Inga särskilda stöd kommer att användas.
- Polen – Det finns inga överväganden att gå över från SAPS till en gårdsmodell i nuläget. Man måste minst ha en hektar berättigad jordbruksmark för att få gårdsstödet utbetalt. I särskilda stöd planerar Polen att främja stöd till uppföd-

ning av nötkreatur och tackor, arealersättningar för balj- och skidfrukter och för tobaksproduktion.

- Portugal – Endast stödet för durumvete har frikopplats. Inom det särskilda stödet och nationella kuvertet ska Portugal bli att lägga resurser på stöd för att upprätthålla extensiv djuruppfödning av inhemska raser, förbättrad kvalitet av jordbruksprodukter, utsatta mjölkbönder, miljöåtgärder för att skydda produktionen av olivolja och för att skydda mark med särskilt bevarande värde. Som tidigare kommer man endast att göra utbetalningar till odlare som har minst 0,3 ha berättigad jordbruksmark.
- Rumänien – Har inga fortsatta frikopplingar av stöd och har inte heller påbörjat övergången från SAPS. Det nationella kuvertet ska bli användas till hjälp i mjölksektorn i mindre gynnade områden och till ekologisk odling. Man måste minst ha en hektar berättigad mark, uppdelat på max tre skiften, för att gårdsstödet ska utbetalas.
- Slovakien – Det finns inga överväganden att gå över från SAPS till en gårdsmodell innan 2013. Man måste minst ha en hektar berättigad jordbruksmark, för att få gårdsstödet utbetalt. Man har använt särskilt stöd (enligt art 68, 73/2009) till mjölkbönder i mindre gynnande områden från 2010 och framåt.
- Slovenien – De delvis kopplade stöden till produktion av får och getter samt humle avvecklades 2010 och integrerades i gårdsstödet. 2012 avvecklades stöden till produktion av nötter, proteingrödor och premien för nöt- och kalvkött och infördes i gårdsstödet. Man måste minst ha 0,3 hektar berättigad jordbruksmark för att få gårdsstödet utbetalt. Slovenien använder det nationella kuvertet till bla arealstöd till mjölkproduktion i bergiga landskap och till premie för vallodling.
- Spanien – Från 2010 frikopplades stöden för uppfödning av får och getter, durumvete, spannmål och olivolja frikopplas och integrerades i gårdsstödet. Stödet för produktion av tobak kommer till hälften att finnas inom landsbygdsprogrammen och ca till hälften att läggas ut på gårdsstödet (lite kommer att gå till särskilda stöd enligt art. 68, 73/2009). 2012 frikopplades stödet till slaktade nötkreatur, proteingrödor, ris, nötter, torkat foder, lin och hampa, utsäde och potatisstärkelse för att sedan ingå i gårdsstödet. Även stödet till förädling av citrusfrukter och tomater frikopplades 2011 respektive 2012. Alla kopplade stöd är borta 2012 förutom premien till am- och diko och stödet till odlare av sockerbetor eller sockerrör, som kommer att finnas kvar till 2013/14. I nuläget har Spanien inga planer på att övergå till en mer regional gårdsmodell från den nuvarande historiska modellen. Spanien använder särskilt stöd (enligt art 68 73/2009) för att bli stödja mjölksektorn, premie till am- och diko, kvalitativ köttproduktion, stöd till bomulls- och sockertillverkare i områden där särskilda insatser krävs, t ex konstbevattning. Stöd kommer också att ges för att åtgärder för kvalitet och konkurrenskraft för tobaksindustrin. Spanien har även sedan tidigare utnyttjade medel inom det nationella kuvertet som bli används till mindre gynnande områden för att rotera sädesslag, mjölkstöd i mindre gynnande områden, fåruppfödning i mindre gynnande områden och för bevarande av inhemska ras, arealbidrag till produktion av nötter i områden med lite nederbörd och för marknadsförande åtgärder för baljväxter. Någon utbetalning kommer inte att ske till odlare vars totala gårdsstödsutbetalning inte uppkommer i 100 euro.

- Förenade konungariket – Är uppdelat på fyra regioner; England, Skottland, Wales och Nordirland. De flesta kopplade stöd har stegvis avvecklats, t ex proteingrödestödet frikopplades 2010 i Nordirland och Wales och 2012 i England och Skottland. Arealstödet för nötter frikopplades 2012 i England och stöd för lin och hampa och torkat foder i Nordirland avvecklades samma år. Stöden integrerades i gårdsstödet. Wales ska införa regionalbaserad gårdsmodell innan 2015 och i nuläget kommer inte Nordirland att göra några ändringar i sin statiska hybridmodell innan 2012. Minimigränsen för utbetalning av gårdsstödet är för Skottland tre hektar och för England och Wales en hektar. England har även en gräns på 200 euro för vissa odlare och Wales integrerade frukt och grönsaksodlare i gårdsstödet fr.o.m. 2010. För Nordirland gäller en gräns på minst 100 euro.
- Tjeckien – Eftersom Tjeckien har SAPS har de inga kopplade stöd. Minimigränsen för utbetalning av gårdsstödet är en hektar. Tjeckien har sedan 2010 ett särskilt stöd för att hjälpa utsatta produktionsgrenar.
- Tyskland – de två kopplade stöden som finns kvar i Tyskland, humle och tobak, kommer att avvecklades 2012. Inga särskilda stöd har införts. Tyskland har en outnyttjad summa inom det nationella kuvertet som kommer att överföras till landsbygdsprogram inom den andra pelaren.
- Ungern – har börjat flytta sig mer och mer från SAPS till statisk hybridmodell. Det nationella kuvertet används bla till ett kopplat mjölkstöd och omstrukturingsstöd för frukt och grönsaker och tobak. Man måste ha minst en hektar (0,3 ha för vingårdar och fruktträdgårdar) berättigad jordbruksmark och utbetalningen måste minst uppgå till 100 euro för att få gårdsstödet utbetalat.
- Österrike – frikopplade handjursbidrag, proteingrödor, durumvete och humle 2010 och odling av nötter 2011. Stödet till potatisstärkelse, torkat foder, lin och hampa frikopplades 2012 vilket även innebär att det inte finns några kopplade stöd kvar i Österrike förutom premien till am- och dikor. Direktstödet kommer inte att utbetalas om utbetalningen understiger 100 euro. Ett särskilt stöd har införts som är ett kopplat mjölkstöd.

1.1.3 CAP 2013

För närvarande pågår en ytterligare reformdiskussion om hur EU:s jordbrukspolitik ska se ut för den kommande perioden 2014–2020, denna reform brukar kallas CAP post 2013. Den definitiva utformningen av politiken är dock ej ännu fastställd. Huvuddragen i denna reform är bl.a. att de marknadsreglerande åtgärderna ännu mer kommer att fungera som ett skyddsnät vid svåra situationer samt att gårdsstödet förändras. Gårdsstödet föreslås istället bestå av ett basstöd som alla brukare kan få samt av olika tilläggsstöd som kan erhållas om vissa specifika åtgärder utförs av brukaren. Förändringar sker också för stödutformningen inom landsbygdsprogrammen.

1.2 Svenska beslut

I 1997/98 års svenska jordbruks- och livsmedelspolitiska beslut (proposition 1997/98:142) fastslås riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU.

De viktigaste målen med Sveriges arbete är bland annat:

- reformerad gemensam jordbrukspolitik
- produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet
- gott hälsotillstånd bland husdjuren
- värnande av jordbrukets natur- och kulturmiljö
- ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion för ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt

I reformarbetet av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) ska Sverige verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU med tre övergripande mål:

- jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion ska styras av konsumenternas efterfrågan
- produktionen ska vara såväl ekologiskt som ekonomiskt hållbar på lång sikt och
- EU ska medverka till att förbättra den globala livsmedelssäkerheten.

1.3 WTO: s jordbruksavtal

Sedan 1995 är EU (och Sverige) medlemmar i Världshandelsorganisationen WTO. Medlemskapet innebär att EU åtagit sig att följa de regler som beslutats i WTO. Det finns drygt 50 olika avtal som de 156 medlemsländerna åtagit sig att följa.

För jordbruket gäller sedan 1995 WTO:s jordbruksavtal (Uruguayrundan) som sätter gränserna för vad länderna får och inte får göra för att skydda jordbruket och livsmedelsindustrin från konkurrens. I jordbruksavtalet finns det även regler för vad länderna får och inte får göra för att gynna den egna produktionen och exporten. Detta innebär att EU:s gemensamma jordbrukspolitik måste vara utformad inom jordbruksavtalet, och att kommande reformer också måste vara det.

Jordbruksavtalet bygger på tre pelare; marknadstillträde, internstöd och exportkonkurrens.

Marknadstillträdespelaren betraktas ofta som den viktigaste av de tre pelarna, eftersom alla länder på ett eller annat sätt använder tullar för att skydda den egna produktionen. En annan anledning är att tullarna får direkta effekter för företag i andra länder och för konsumenter. Det nuvarande jordbruksavtalet har inneburit att i-ländernas maximala tullnivåer reducerades med i genomsnitt 36 % mellan 1995/1996 och 2000/2001.

Internstödspelearen omfattar alla jordbruksstöd (internstöd) och anses ha indirekta effekter på förhållanden i andra länder. I Jordbruksavtalet (Uruguayrundan) grupperas jordbruksstöden beroende på hur mycket stöden anses påverka produktion och handel. Gröna stöd anses inte ha nämnvärd påverkan. Gula stöd är handelssnedvridande. Blå stöd är ett mellanläge mellan gult och grönt och är kopplade till produktionsbegränsningar. Röda stöd är extremt handelssnedvridande. I det nuvarande jordbruksavtalet är röda stöd förbjudna och i-ländernas maximala stödnivåer för gula stöd reducerades med 20 % mellan 1995/96 och 2000/2001. För gröna och blå stöd finns inga maximala nivåer.

Exportkonkurrenspelaren omfattar exportbidrag, exportkrediter, exportkreditgarantier, livsmedelsbistånd och statshandelsföretag. Jordbruksavtalet innehåller enbart åtaganden för exportbidrag, som anses kraftigt handelsstörande. Stödformen används av ett begränsat antal länder men däribland återfinns viktiga aktörer som exempelvis EU och USA. I-länderna har reducerat de maximalt tillåtna nivåerna för utbetalning av exportbidrag med 36 % och med avseende på volymerna med 21 % mellan 1995/96 och 2000/2001.

U-länderna har genomfört 2/3-delar av i-ländernas åtaganden under en något längre införandeperiod.

2001 inleddes nya förhandlingar om förändringar och förbättringar av flera WTO-avtal, däribland jordbruksavtalet. Dessa förhandlingar håller fortfarande på, och det kan ju tyckas som en lång tid. Men historiskt sett har förhandlingsrundorna i WTO och dess föregångare GATT pågått under flera år. Målsättningen för jordbruksförhandlingarna är följande:

- väsentlig förbättring av marknadstillträdet,
- väsentlig neddragning av handelsstörande jordbruksstöd, och
- minskning av exportbidrag med målet att ta bort dem helt.

Ytterligare ett uttalat syfte är att förhandlingarna ska gynna u-länderna, och därför kallas förhandlingsrundan för Utvecklingsrundan från Doha, (i kortform Doharundan). I förhandlingarna jobbar man efter harmoniseringsprincipen som syftar till att minska skillnaderna mellan medlemsländerna i hur höga tullar eller stöd som får betalas ut. I praktiken innebär det att länder med höga tullar eller stödnivåer ska göra de största sänkningarna.

När det gäller *marknadstillträdet* ingår bl.a. följande i förslaget till nytt jordbruksavtal som presenterades den 6 december 2008 (det senaste förslaget):

- tulltak om 100 % för i-länder och 150 % för u-länder,
- harmonisera de bundna tullarna, vilket innebär att högre tullnivåer ska sänkas i större utsträckning än lägre tullnivåer,
- i-länderna ska sänka tullarna med i genomsnitt 54 %, och u-länderna med 36%,
- möjligheten att undanta ett begränsat antal tullpositioner som känsliga produkter och att dessa tullreduceras i mindre utsträckning, förutsatt att marknadstillträdet förbättras inom ramen för kvoter,
- möjligheten att skydda sig mot kraftiga prissänkningar på världsmarknaden begränsas till maximalt 190 bundna tullinjerna och slopas helt efter 7 år (SSG),
- u-länderna ska få undanta ett antal tullinjer som särskilda produkter (SP), dessa produkter undantas från de generella tullreduktionerna på grund av produkternas betydelse för landsbygdsutveckling och livsmedelstrygghet samt
- en särskild skyddsmekanism (SSM) inrättas för u-länderna, som ger dem rätt att höja sina tullar vid plötsliga pris- eller importförändringar för att skydda landsbygdsutvecklingen och trygga livsmedelsförsörjningen.

Även för de interna jordbruksstöden ska en harmonisering göras, och de totala

handelsstörande stöden¹ föreslås reduceras med 55–80 %. En sådan reduktion innebär att EU får ett tak på sina handelsstörande stöd på 23 miljarder euro. De föreslagna sänkningarna är väldigt ambitiösa men EU klarar av en sådan reduktion tack vare de jordbruksreformer som genomförts alltsedan 1995.

När det gäller *exportkonkurrens* innebär förslaget att exportbidragen ska avskaffas 2013, och att reglerna ska skärpas för andra former av exportstöd såsom exportkrediter², livsmedelsbistånd³ och statshandelsföretag⁴.

WTO-förhandlingarna går för tillfället på sparlåga och inget större genombrott förväntas den närmaste tiden. Vissa ansatser görs dock för att uppnå uppgörelser inom specifika delområden, vilket även kan komma att påverka jordbruksförhandlingarna.

1.4 Den jordbrukspolitiska budgeten

1.4.1 Finansieringen

EU har en budget för att täcka utgifterna för gemensamma åtgärder inom de områden där EU som gemenskap kan agera. Jordbrukspolitiken är ett typiskt sådant område. Den största delen av budgetens intäktssida består av bidrag från medlemsländerna. Bidragen till EU:s budget kan delas in i två slag:

- Momsbaserad avgift
- BNI (bruttonationalinkomst)-baserad avgift

Den första delen är relaterad till momsunderlaget, det vill säga konsumtionen. Den andra delen är relaterad till BNI. Denna del tillkom så sent som 1988. BNI-bidragen baseras på ländernas andel av EU-ländernas totala bruttonationalinkomst, BNI.

EU har utöver bidragen egna resurser via den gemensamma handelspolitiken i form av tullintäkter, andra importavgifter på varor som importeras utifrån samt vissa avgifter som utgår på produktionen (socker). Eventuella överskott från tidigare år kan också utgöra en del av budgeten.

För 2007–2013 är den enhetliga procentsatsen för den momsbaseade avgiften fastställd till ca 0,3 % av ländernas momsbas men Sverige har tillsammans med Österrike, Tyskland och Nederländerna en reducerad avgift under perioden 2007–2013. För Sverige är den momsbaseade avgiften 0,1 %. BNI-avgiften är beräknad till ca 0,73 % av medlemsländernas bruttonationalinkomst men även på denna har Sverige beviljats en reducerad avgift på 150 miljoner euro årligen fram till 2013.

1 Övergripande handelsstörande stöd (OTDS) = stöd i den gula boxen (AMS) + *de minimis*-stöd + stöd i den blå boxen.

2 Exportkrediter i sig behöver inte vara en stödform, de blir ett stöd först när de ges på bättre villkor än rent kommersiella. Exakt var den gränsen går, är svår att mäta och reglera.

3 Ingen frågasätter att livsmedel kan skänkas vid akuta katastrofer, men det får inte vara en ursäkt för i-länderna att göra sig av med sin egen överskottsproduktion, eller binda upp kommersiella transaktioner i framtiden.

4 Statshandelsföretag (STE) har ofta en monopolställning och ägs eller kontrolleras av en stat och de kan därför ha stort inflytande på prisbildningen. Om de är exporterande STE kan deras aktiviteter ha samma effekt som exportbidrag, och det är just det som ska regleras.

De traditionella egna medlen (tullar, jordbrukstullar och sockeravgifter) utgör 16,5 % av den samlade finansieringen av 2009 års budget, och momsmedlen utgör 16,9 % medan BNI-medlen står för 65,4 %. De egna medel som krävs för finansieringen av budgeten 2009 motsvarar 0,98 % av gemenskapens BNI, vilket med god marginal underskrider det tak på 1,24 % av BNI som fastställts.

Jordbruk och fiske svarar för den största posten av EU-budgetens utgifter. Ambitionen inom EU är att försöka sänka jordbrukets andel av budgeten. Jordbrukets andel av den totala EU-budgeten har minskat från en budgetandel på cirka 70 procent 1988 till en andel på ca 40 % 2011, det vill säga mindre än hälften av EU:s totala budget (se avsnitt 1.4.2 nedan). Kostnaderna består av direktstöd till producenterna samt medfinansiering för landsbygdsutveckling, exportstöd och uppköp av överskott (interventionsköp).

Vid ett toppmöte i Bryssel hösten 2002 beslutades om ramarna för jordbruksbudgeten till och med 2013. Det beslutades att jordbruksbudgeten inte ska höjas under perioden 2006–2013 räknat i 2006 års penningvärde. Det ska dock ske en uppräknings motsvarande en procents inflation per år. Under tiden fram till och med 2006 kommer budgeten för direktstöden i EU-15 inte att sänkas. På grund av att direktstöden för de nya EU-länderna successivt ökas under perioden 2007–2013 kommer det att innebära fallande direktstöd för EU-15 eftersom budgeten inte tillåts öka.

I december 2005 enades EU:s stats- och regeringschefer om ett nytt förslag till budget 2007–2013. Det är sedan också behandlat av EU parlamentet och slutresultatet för jordbruksområdet framgår av tabell 4.

I tabell 3 beskrivs kostnaderna inom garantisektionen 2000–2009.

1.4.2 Utgifterna

Fram till och med 2006 finansierades den gemensamma jordbrukspolitiken med medel ur jordbruksfonden FEOGA som var uppdelad i en garantisektion som finansierade marknadsregleringarna inklusive landsbygdsutveckling, och en utvecklingssektion som finansierade strukturpolitiska åtgärder, exempelvis stödet till jordbruk i missgynnade områden. Detta stöd ska inte blandas ihop med den totala kostnaden för strukturella åtgärder som har till uppgift att utveckla mindre gynnade områden och därmed minska klyftorna mellan EU:s olika regioner.

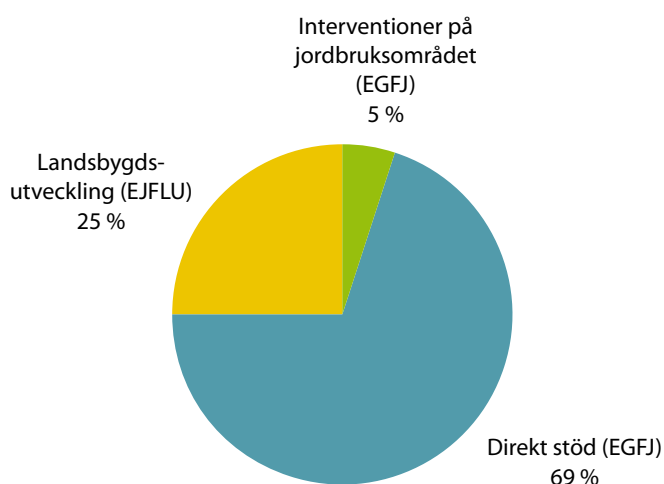
En ny finansiell förordning beslutades 2005 och trädde i kraft 2007. Därmed inrättades så kallade jordbruksfonder för jordbruksområdet. De är Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). I och med EJFLU införs ett enda finansieringsinstrument för politiken för landsbygdsutveckling.

Utgifter för marknadsregleringar och direktstöd, vilket utgör den egentliga jordbrukspolitiken, beräknades 2011 att uppgå till ca 43 miljarder euro vilket motsvarar ca 76 procent av utgifterna inom budgetposten ”Bevarandet och förvaltningen av unionens naturliga resurser” och ca 34 procent av EU:s totala budget. Under de senaste åren har utgifterna för marknadsregleringar och direktstöd legat stabilt kring 42–43 miljarder euro, se tabell 3.

Stödet till landsbygdsutvecklingen under EJFLU uppgick 2008 till 10,5 miljarder euro. Under 2009 ökade utgifter till 13,6 miljarder euro medan de föll tillbaka

under 2010 till 11,5 miljarder euro. I budgetplanen för 2011 uppgick stödet till landsbygdsutvecklingen till 14,6 miljarder euro eller motsvarande ca 10 procent av EU:s hela budget. Tillsammans står direktstöd, olika marknadsåtgärder och landsbygdsutveckling för ca 58 miljarder euro eller motsvarande ca 39,5 procent av hela EU:s budget.

Gårdsstödreformen och därmed det frikopplade stödet innebär att kostnaderna för vegetabilieprodukter och animalieprodukter nu är uppdelade på områdena interventioner på jordbruksområdet och direktstöd. Därför minskar anslagen till flertalet produktgrupper eftersom en stor del av kostnaderna för dessa nu ligger under direktstöd. För 2011 beräknas kostnaderna för interventioner på jordbruksområdet uppgå till ca 3,2 miljarder euro. Jämfört med 2007 har kostnaderna sjunkit med ca 2 miljarder euro. För intervention på jordbruksområdet utgör kostnader för vegetabilieprodukter 2,9 miljarder euro och kostnader för animalieprodukter 0,26 miljarder euro. Återstående kostnader utgörs av bidrag för bearbetade produkter (icke bilaga 1), livsmedelsprogram och säljfrämjande åtgärder. Kostnaderna för direktstöd uppgick 2011 till 40,2 miljarder euro. När det gäller ris och spannmål har regleringen vissa år inte haft några utgifter, dvs ett negativt värde i tabell 3 som innebär att man fått inkomster till följd av utförsäljning från interventionslager. EU:s jordbruksbudget fördelad på olika stödområden för 2011 framgår i figur 1.

Figur 1. EU:s jordbruksbudget fördelad på olika stödområden 2011

EU's agricultural budget allocated to different aid sectors 2011

Källa: EU-kommissionen

Kostnaderna för vegetabiliereglerna ökade förhållandevis mer än för animaliereglerna under 1990-talet och i början på 2000-talet. Detta beror på de arealersättningar som gavs till bland annat spannmålsodlingen och är en följd av 1992 års reform och Agenda 2000 som innebar kraftigt ökad användning av direkta stöd. Från 2006 och framåt inordnas genom gårdsstödsreformen också direktstöden på nötkött-, mjölk-, får- och getköttsoverområdena under posten ”Direktstöd” och tillsammans med tidigare motsvarande direktstöd för jordbruksgrödor (främst spannmål) blir det den i särklass största utgiftsposten. Nedan beskrivs budgetkostnaderna (ej utfall) för garantisektionen under åren 2003–2011. Observera att kostnaderna från och med 2004 inkluderar tio nya medlemsstater och från och med 2007 inkluderas även Bulgarien och Rumänien.

Tabell 3. Kostnader, exklusive fisk m.m., inom garantifonden^{a)} 2003–2011, miljarder euro
Costs for the guarantee fund 2003–2011, bill. EUR

	2003	2004 ^{b)}	2005 ^{b)}	2006 ^{b)}	2007 ^{c)}	2008	2009	2010	2011
Spannmål (Jordbruksgrödor)	16,8	0,4	0,7	0,6	0,5	-0,01	0,04	0,1	-0,2
Direktstöd	-	17,0	17,1	34,1	36,9	36,9	39,7	39,7	40,2
Ris	- ^{d)}	0,2	0,4	-0,002	-0,002	-	-	-	0
Socker	1,3	1,4	1,8	1,5	0,3	0,6	0,1	0,01	0,002
Olivolja	2,3	2,4	2,3	0,03	0,05	0,05	0,05	0,05	0,04
Torkat foder och trindsäd	0,4	- ^{e)}	- ^{e)}	- ^{e)}	- ^{e)}	- ^{e)}	- ^{e)}	- ^{e)}	- ^{e)}
Textilväxter	0,9	0,9	1,0	0,9	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03
Frukt och grönsaker	1,6	1,6	1,7	1,4	1,3	0,7	0,8	0,8	1,1
Vin	1,2	1,1	1,3	1,5	1,4	1,4	1,4	1,3	1,1
Tobak	1,0	0,9	0,9	- ^{f)}	- ^{f)}	- ^{f)}	- ^{f)}	- ^{f)}	- ^{f)}
Övriga vegetabilier	0,3	- ^{g)}	- ^{g)}	- ^{g)}	- ^{g)}	- ^{g)}	- ^{g)}	- ^{g)}	- ^{g)}
Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder	-	0,7	0,6	0,3	0,4	0,7 ^{h)}	0,7 ^{h)}	0,4 ^{h)}	0,9 ^{h)}
Mjölk	2,8	2,3	2,8	1,0	0,6	0,2	0,1	0,4	0,005
Nötkött	8,1	7,8	8,2	0,3	0,1	0,1	0,04	0,02	0,06
Får- och getkött	2,1	1,5	1,8	0,0	-	-	-	-	-
Griskött, ägg och fjäderfakött	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2
Bearbetade jordbruks- varor (icke bilaga 1)	0,4	- ^{g)}	- ^{g)}	0,3	0,3	0,1	0,07	0,05	0,01
Summa	39,4	38,4	40,7	42,0	42,1	40,9	43,2	43,0	43,4

a Benämndes garantisektionen fram till och med 2006

b För EU-25

c För EU-27

d Ingick tidigare under Andra vegetabiliska sektorer eller produkter

e Torkat foder och trindsäd samt Övriga vegetabilier ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder. Fr.o.m. 2006 delvis under Direktstöd

f Tobak ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder samt Direktstöd

g Posten fördelad på de olika varuområdena

h Posten omfattar även livsmedelshjälp

Källa: EU-kommissionen

I maj 2006 bekräftades en överenskommelse till bland annat jordbruksbudget för EU-25 för perioden 2007–2013, vilket beskrivs i tabellen nedan. I budgetposten ”2. Skydd och förvaltning av naturresurser” ingår den gemensamma jordbrukspolitiken, fiskeri- och miljöområdena samt administration för dessa.

Tabell 4. Jordbruksbudget för perioden 2007–2013, miljarder euro
The agricultural budget 2007–2013, mill. EUR

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Skydd och förvaltning av naturresurser	55 143	59 193	56 333	59 955	60 338	60 810	61 289
Av vilka: -marknadsutgifter och direktstöd	45 759	46 217	46 679	47 146	47 617	48 093	48 574
-landbygdsutveckling/ annat*	9 384	12 976	9 654	12 809	12 721	12 717	12 715

* Annat inkluderar: fiskeri-, miljö- samt administrationskostnader.

Källa: EU-Kommissionen – http://ec.europa.eu/budget/prior_future/fin_framework_en.htm

1.5 EU:s marknadsregleringar

Den gemensamma marknaden har skapats genom att tullar, exportsubventioner och andra konkurrensnedvridande åtgärder har tagits bort mellan medlemsländerna. Nationella smittskyddsbestämmelser, nationell livsmedelslagstiftning m.m. har harmoniserats vilket lett till att handelshinder har tagits bort. Avtal i WTO och avtal med enskilda ländergrupper är emellertid viktiga. De senare innebär att varor inom vissa kvantiteter kan importeras med reducerad eller helt borttagen tull. Det senaste WTO-avtalet omvandlade gränsskyddet till tullar, vilka sänks successivt.

Marknadsregleringarna omfattar merparten av de jordbruksprodukter som produceras inom EU. Potatis och vissa fodermedel är dock i stort sett oreglerade. EU:s marknadsregleringar är förhållandevis mer omfattande än de regleringar som tillämpades i Sverige före medlemskapet. Gränsskyddet i EU och i Sverige var rent tekniskt utformade på liknande sätt med variabla införselavgifter. EU:s skyddade prisnivå var dock i allmänhet högre än den svenska.

Gemensamma priser innebär att administrativa priser gäller med samma belopp i hela EU. Ett sådant pris är det så kallade interventionspriset. Det innebär att EU-kommissionen under vissa villkor går in och köper upp överskottsvaror på marknaden till samma pris i hela EU. På liknande sätt gäller samma tullsats för alla länder i EU vid import av varor från tredje land.

Det finns i huvudsak fyra olika former av marknadsingripanden:

- Enbart tullskydd,
- Prisstöd genom så kallade interventionsuppköp i förening med exportstöd och tullskydd,
- Produktstöd per tillverkad produkt (tillämpas för produkter där EU har lågt eller helt saknar tullskydd), och
- Direktstöd kopplat till areal eller djur.

Till dessa olika marknadsingripanden kan det även finnas kopplat produktionskvoteringar. Efter den jordbrukspolitiska reformen inom EU 1992 fick de direkta stöden ökad betydelse, men från och med 2005 tog frikopplade gårdstöd över.

Tullskyddet syftar till att höja priset på den konkurrerande importprodukten till den prisnivå som eftersträvas inom EU. Genom WTO-avtalet övergick EU från rörliga importavgifter till mer eller mindre fasta tullar. EU tillämpar en rad olika handelsavtal med enskilda länder eller grupper av länder. Avtalen innebär att import får ske till reducerade eller helt borttagna tullar.

Intern marknadsreglering används i situationer med överskott för att upprätthålla den interna prisnivån. Om den inhemska produktionen överstiger full självförsörjning kan inte tullskyddet ensamt hålla prisnivån uppe på den egna marknaden. Den interna marknadsregleringen består av bland annat exportbidrag, lagring och konsumtionsstimulans på hemmamarknaden.

Exportbidragen syftar till att utjämna skillnaden mellan priset på EU-marknaden och världsmarknaden. Producenten försäkras på så sätt samma pris på varan oavsett på vilken marknad den kan avsättas. Ett annat sätt att hålla uppe prisnivån är genom kvotering (produktionsbegränsningar). Denna åtgärd kan tillämpas i olika

led i produktionskedjan från kvotering för enskilda producenter till kvotering för medlemsländer, i något fall till och med för hela EU. Lagring tillgrips för att utjämna flödet av varor och kan ske i såväl allmän som privat regi. Varor som har lagrats kan säljas både på den egna marknaden och världsmarknaden. Det är också möjligt att förbättra balansen på marknaden genom att öka konsumtionen. Detta kan ske genom att ge rabatter bland annat till användare utanför livsmedelssektorn.

Direktstöd är inte kopplat till produkten utan till produktionsresursen, åkermark eller djur. Basen för stödet utgörs ofta av historiska uppgifter över skördenivåer, arealer eller antalet djur. Genom beslutet om frikoppling av direktstöden och omformningen till gårdsstöd upphör eller minskar produktionskopplingen för stora delar av de gröd- och djurkopplade direktstöden. Vidare är storleken på stöden, i de fall kopplade stöd finns kvar, avsevärt lägre.

Tabell 5. EU:s marknadsregleringar inom vegetabilieområdet
EU:s vegetable crop Common Market Organisations

Produkt	Intervention ¹	Exportbidrag	Gränsskydd	Produktstöd	Direktstöd	Produktionskvoter
Spannmål	x	x	x	-	x	
Oljeväxter	-	-	-	-	x	x ²
Proteinväxter	-	-	-	-	x	-
Socker	x	x	x	-	x	x
Stärkelse	-	x	x	x ³	x	-
Vallfrö	-	-	-	-	x	-
Tobak	-	-	x	x	x	x
Bomull	-	-	-	x	x	x
Spånadslin	-	-	-	x ³	x	-
Torkat foder	-	-	-	x ³	x	-
Olivolja	x	x	x	x	x	-
Humle	-	-	-	x	x	-

1 Havre och rågvete omfattas inte av interventionssystemet.

2 Blair-House avtalet med produktionsrestriktioner för oljeväxter.

3 Upphör 2012

1.6 Det agromonetära systemet

Svenska stöd betalas ut i kronor, medan de bakomliggande EU-reglerna använder euro. Vilken växelkurs som ska användas för att räkna om de olika stöden från euro till kronor är olika från stöd till stöd och regelverket för omvandlingen från euro till krona har ändrats under åren.

1.6.1 Historik

Det ursprungliga agromonetära systemet ersattes 1999 med en ny agromonetär ordning med anledning av införandet av euron.⁵ Därigenom ersattes den tidigare

⁵ Det nya systemet regleras genom rådets förordning (EG) nr 2799/98 om att fastställa ett agromonetärt system för euron, och kommissionens förordning (EG) nr 1913/2006 om tillämpningsföreskrifter för den agromonetära ordningen för euron inom jordbrukssektorn.

använda jordbruksomräkningskursen med en marknadsanpassad växelkurs och den kommersiella eurokursen försvann. Även den frysta jordbruksomräkningskursen som använts för direktstöden avskaffades och möjligheten att förutfastställa växelkursen för marknadsprisstöden försvann i samtidigt.

Sedan 1999 har den växelkurs som använts för omräkning från euro till nationell valuta inom jordbruksområdet fastställts av Europeiska centralbanken varje bankdag och tillämpats påföljande dag. Vilken dags växelkurs som använts för respektive stöd har funnits definierad i regelverket som dag för avgörande händelse. Nedanstående datum gäller för 2012.

Tabell 6. Avgörande händelse för olika stöd, 2012
Operative event for different aids, 2012

Datum för avgörande händelse	Stöd
1 januari	Stöd inom Landsbygdsprogrammet
1 oktober	Gårdsstöd, stöd för kvalitetscertifiering och stöd för mervärden

Källa: Europeiska kommissionen

1.6.2 Utveckling av växelkurser

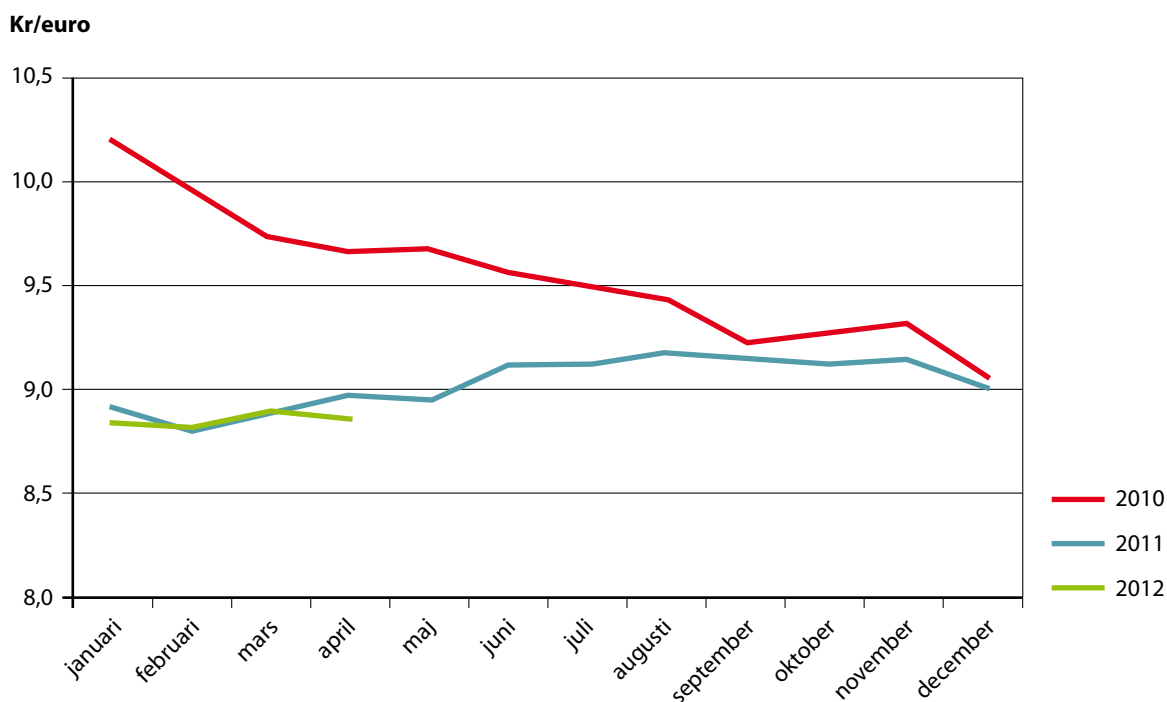
I tabell 7 redovisas eurokursens årsgenomsnitt jämte uppgifter om högsta och lägsta dagsnotering under perioden 2000–2011.

Tabell 7. Årsgenomsnitt för växelkursen 2000–2011, kr/euro
Yearly average rates 2000–2011, SEK/EUR

År	Årsgenomsnitt	Högsta notering	Lägsta notering
2000	8,45	8,87	8,08
2001	9,25	9,94	8,84
2002	9,16	9,52	8,98
2003	9,12	9,30	8,90
2004	9,13	9,27	8,89
2005	9,28	9,65	9,00
2006	9,25	9,47	8,97
2007	9,25	9,47	9,01
2008	9,61	11,11	9,27
2009	10,62	11,65	10,06
2010	9,54	10,27	8,96
2011	9,03	9,30	8,71

Källa: Sveriges Riksbank

Utvecklingen av växelkursen kr/euro från 2010 och framåt åskådliggörs i figuren nedan.

Figur 2. Växelkursens utveckling från 2010 och framåt, kr/euro
Development of the exchange rate for 2010 and onwards, SEK/EUR

Källa: Sveriges Riksbank, månadsgenomsnitt

I tabellen nedan redovisas de växelkurser som fastställdes avseende datum för avgörande händelse av de stöd som är relevanta för Sverige åren 2001–2011.

Tabell 8. Fastställda växelkurser för respektive avgörande händelse 2001–2011, kr/euro
Exchange rates set for each operative event 2001–2011, SEK/euro

Datum	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1 januari	8,6818	9,4383	9,0960	9,0278	8,9833	9,4395	9,0404	9,4415	10,8700	10,2953	8,9655
1 oktober	-	-	-	-	9,3267	9,2797	9,1860	9,7943	10,2320	9,1421	9,2580

Källa: Europeiska kommissionen

Den valuta som dominerar för olika prisnoteringar på världsmarknaden är US dollar. I marknadsöversikten finns diagram som visar hur de löpande prisnoteringarna utvecklats åren 1995–2011 för olika produkter (t.ex. vete, soja och rapsolja). I det sammanhanget kan det vara av intresse att också redovisa kursförhållandena mellan euro och US dollar, se figur 3.

Euro/US \$

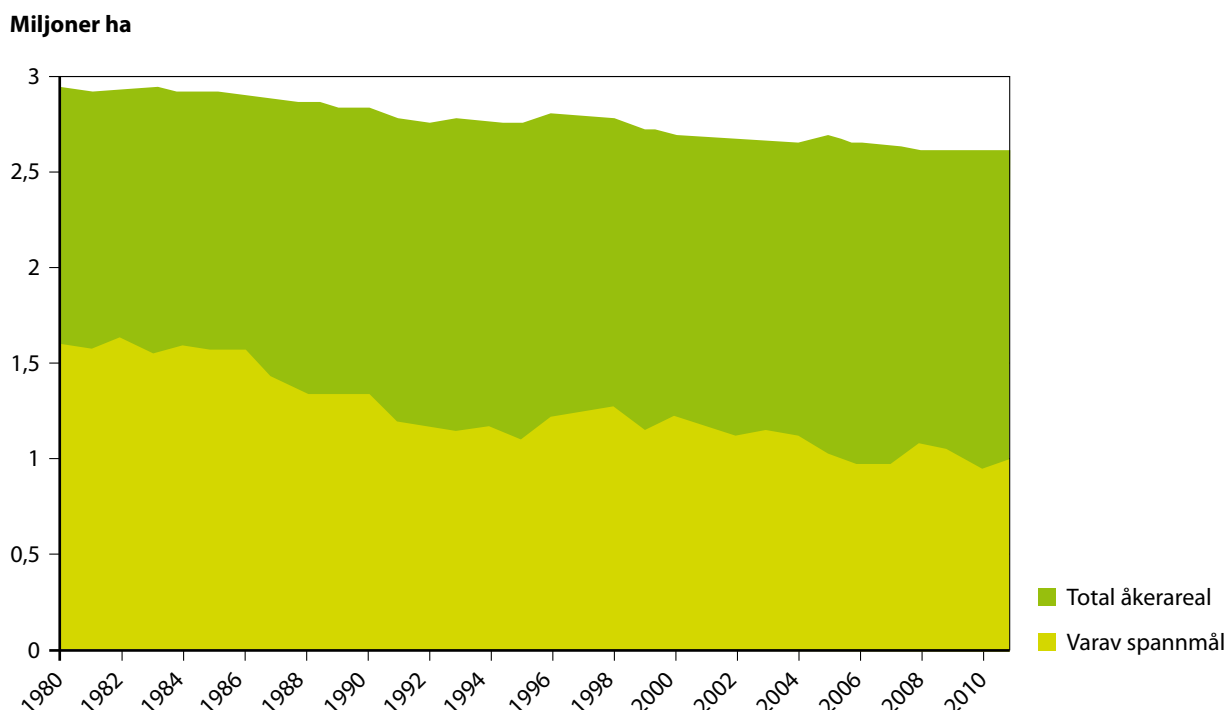
Figur 3. Växelkursens utveckling 1999 –2011, euro/US \$
Development of the exchange rate, 1999–2011, euro/US \$

Källa: Europeiska centralbanken (ECB)

2 Åkerarealens användning

Den totala åkerarealen i Sverige uppgick 2011 till cirka 2 619 000 hektar enligt uppgifter som grundas på de register som ligger till grund för jordbrukarnas ansökan om arealbaserade stöd. Uppgifterna för åren till och med 2000 är inte direkt jämförbara med åren därefter eftersom det skett en statistikomläggning. Till och med 2000 grundades arealuppgifterna på lantbruksregistret.

Jämfört med 1980 har åkerarealen minskat med ca 11 procent. Den har dock under den senaste tioårsperioden varit förhållandevis stabil kring drygt 2,6 miljoner ha. Åkermarken år 2012 preliminärt 2 604 900 hektar. Åkerarealens utveckling visas i följande diagram. Det bör observeras att det skett statistikomläggningar både 1996 och 2001 och påverkan genom ändrad jordbrukspolitik från 2005.

Figur 4. Åkerarealens utveckling 1980–2011, miljoner ha
Development of arable land acreage 1980–2011, mill. ha

Källa: SCB och Jordbruksverket

2.1 Faktorer som påverkat åkerarealens storlek och struktur

Sverige tillämpade i slutet av 1980-talet och början på 1990-talet olika program för att reducera åkerarealen som användes för produktion av livsmedel och foder. Dessa åtgärder var utformade så att jordbrukarna gavs ersättning för att inte bruka arealen. Under en period gavs stöd för att varaktigt ställa om marken till annan användning än livsmedelsproduktion. Som mest omfattade omställningspro-

grammet ca 370 000 hektar och jordbrukarna gavs i medeltal 9 000 kr/hektar som ett engångsbelopp.

Sverige påbörjade redan några år före EU-medlemskapet en anpassning till EU:s jordbrukspolitik. Det medförde att EU-medlemskapet 1995 inte innebar några större förändringar av inriktningen på politiken. EU:s system för arealstöd omfattade de flesta vegetabilieprodukter utom matpotatis, sockerbeter och vall (vall för ensilage gavs dock stöd). Arealstödet var maximerat till en viss basareal, 1,737 miljoner hektar, och i Sveriges fall var stödet regionaliserat i sex olika områden. För att få arealstödet måste en viss andel av den stödberättigade arealen läggas i träda.

2003 års reformbeslut i den så kallade halvtidsöversynen av jordbrukspolitikerna innebar en omläggning av jordbruksstödet från kopplade direktstöd till frikopplade gårdsstöd. Det nya stödet innebar, enligt Sveriges tillämpning, att i princip all mark, både åker och bete, omfattas av stöd. Sverige har valt att ge en grundersättning till all mark och en tilläggsersättning som baseras på respektive företags historiska animalieproduktion. Sverige införde det nya stödet fr.o.m. 2005. Den ökning av åkerarealen som kan ses i statistiken mellan 2004 och 2005 torde ha att göra med införande av gårdsstödet då åkermark som förut låg utanför stödssystemet anmäldes för att tilldelas stödträter och därmed bli stödberättigad.

En ny reform beslutades 2007 (Hälsokontrollen), vilket bl.a. ledde till att trädesarealen minskade 2008 eftersom kravet att hålla åkermark i träda upphörde.

I tabell 9 redovisas den totala arealen och fördelningen för de olika grödorna under perioden 2000–2011.

Tabell 9. Åkerarealens användning (oreducerade arealer 2000–2011), 1 000-tal ha.
 Avser brukningsenheter med mer än 2 ha åker
Use of arable land 2000–2009 (non-reduced areas), 1 000 ha, in farm holdings of 2 ha or more.

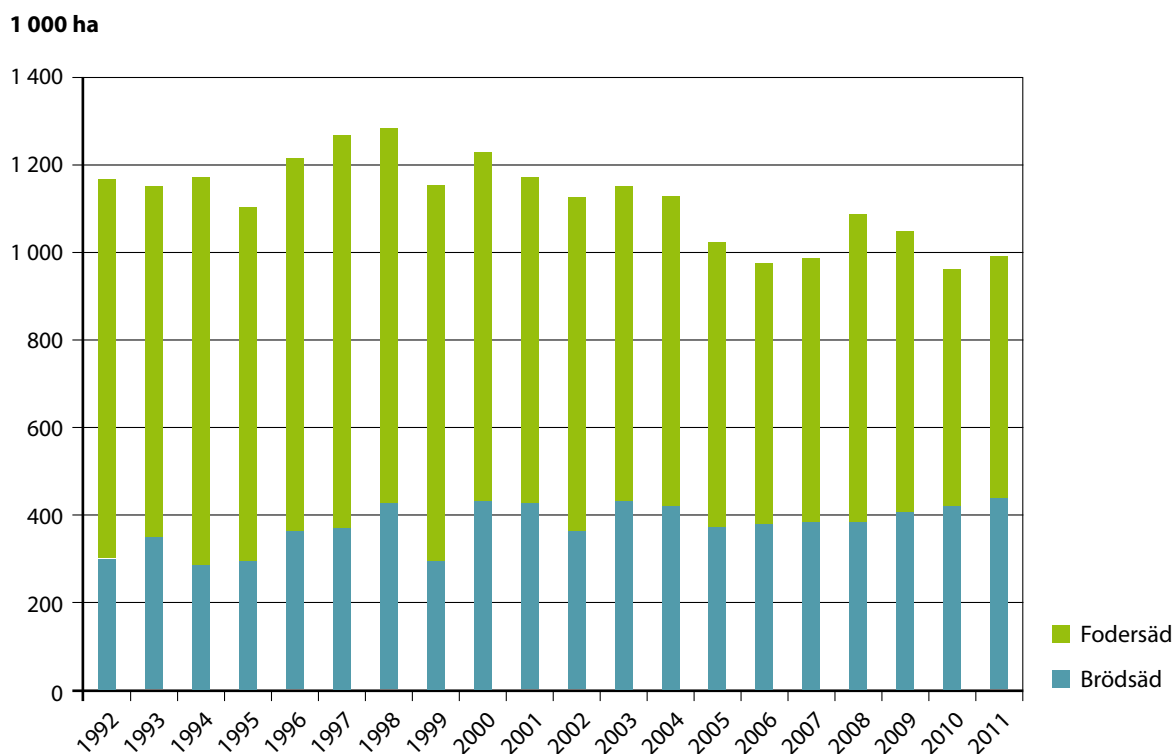
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Höstvete	353	354	285	364	350	295	318	323	312	327	332	350
Vårvete	48	45	54	47	54	59	43	38	50	48	68	67
Höstråg	35	34	24	24	24	21	23	25	28	37	24	24
Summa brödsäd	436	433	363	435	428	375	384	386	390	412	424	441
Korn	411	397	417	368	397	379	315	327	406	370	319	328
Havre	296	278	295	280	230	200	206	208	228	196	164	181
Blandsäd, inkl. rågvete	86	65	53	70	71	69	73	69	65	71	55	43
Summa fodersäd	793	740	765	718	698	648	594	604	699	637	538	552
Summa spannmål	1 229	1 173	1 128	1 153	1 126	1 023	978	990	1 089	1 049	962	993
Höstraps	25	20	31	23	37	35	48	50	62	68	72	57
Vårraps	12	14	22	27	37	39	35	33	24	29	36	36
Höstrybs	1	1	2	1	1	1	1	1	1			
Vårrybs	10	10	12	8	8	7	6	3	3	2	2	2
Summa oljev växter	48	45	67	59	83	82	90	87	90	99	110	95
Oljelin	11	4	3	4	6	10	9	4	4	10	19	15
Summa spannmål och oljeväxter	1 288	1 222	1 198	1 218	1 215	1 105	1 077	1 081	1 180	1 148	1 121	1 103
Baljev växter	28	30	32	29	33	31	26	29	25	34	46	42
Vallväxter	929	966	986	977	983	1 072	1 105	1 131	1 160	1 173	1 193	1 154
Potatis	33	32	32	31	32	30	28	28	27	27	27	28
Sockerbetor	55	55	55	50	48	49	44	41	37	40	38	40
Övrig ¹	295	316	378	364	350	408	373	326	202	221	208	252
Totalt	2 628	2 621	2 681	2 669	2 661	2 703	2 660	2 647	2 631	2 643	2 633	2 619

1 Övriga växtslag, träda, outnyttjade slåtter- och betesvallar och annan obrukad åker.

3 Spannmål

3.1 Areal

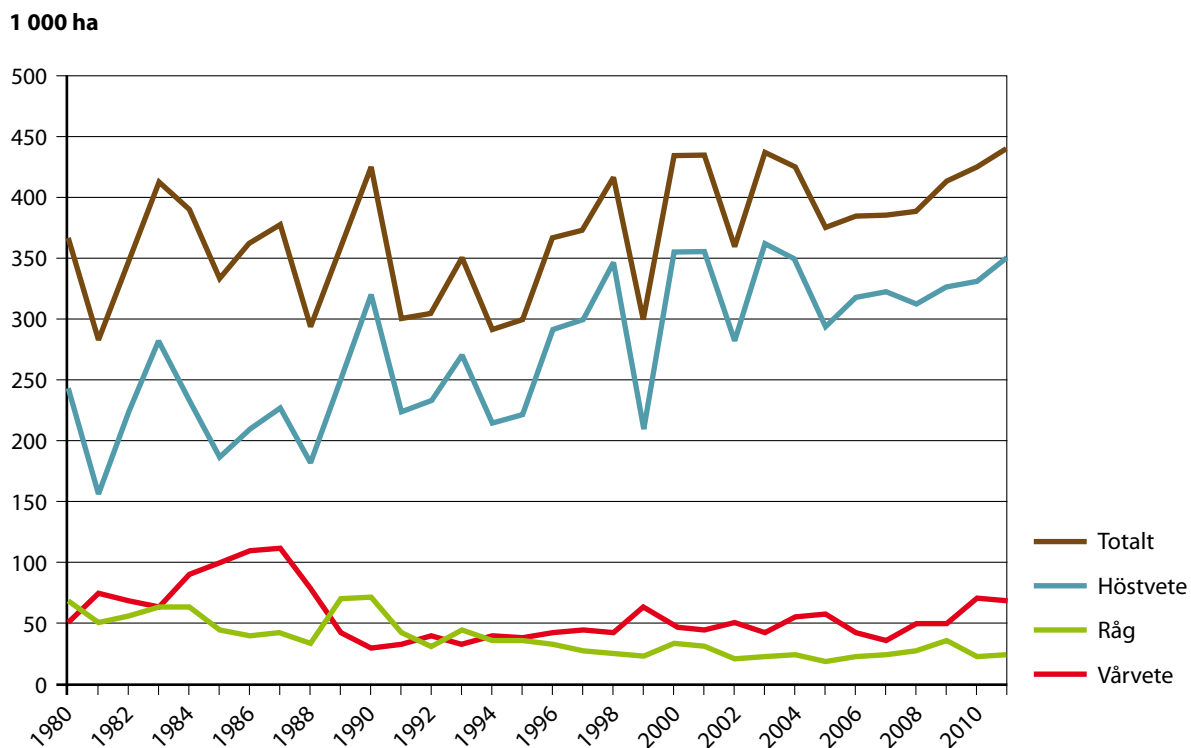
Spannmålsodlingen uppgick 2011 till 992 763 ha vilket var en ökning med ca 30 000 ha från 2010. Ökningen beror framförallt på en fortsatt ökning av veteodlingen och en återhämtning av arealerna för havre och vårkorn. I figur 5 redovisas arealen för de olika spannmålslagen. I arealuppgiften för korn ingår både höst- och vårkorn, arealmässigt är vårkorn betydligt större än höstkorn. Arealökningarna på spannmål återfinns i Skåne och Västra Götaland. Procentuellt sett var det stora ökningarna av höstveteodlingen i Uppsala och Västmanlands län jämfört med 2010. Rågvetearealen fortsätter att minska främst på grund av problem med gulrost i de sorter som finns på marknaden, men också av minskad odlingsvilja efter de senaste årens utvintringsproblem. Spannmålsodlingen 2011 ligger ett par procent under genomsnittet 2007–2011.

Figur 5. Spannmålsareal 1990–2011, 1000 ha

Swedish cereal area 1990–2011, 1 000 ha

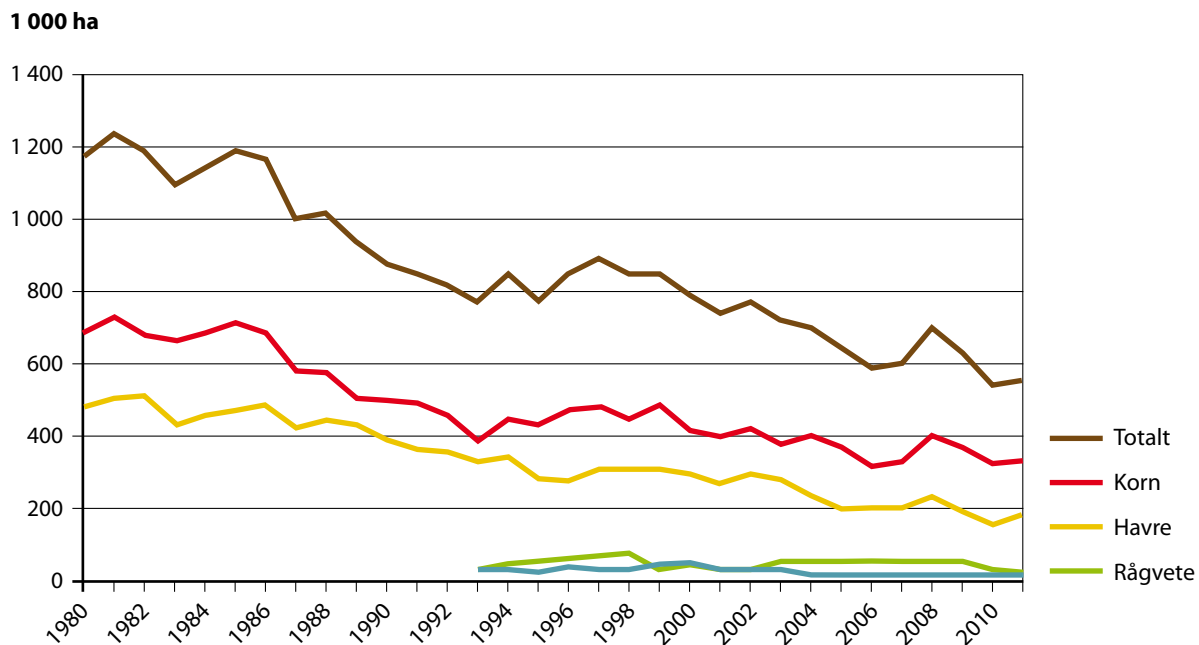
Källa: Jordbruksverket

Figur 6. Arealutveckling brödspannmål 1980–2011, 1 000-tal ha

Swedish bread grain area development 1980–2011, 1 000 ha

Källa: IAKS, SCB

Figur 7. Arealutveckling foderspannmål 1980–2011, 1 000-tal ha

Swedish coarse grain area development 1980–2011, 1 000 ha

Källa: IAKS, SCB

Utvecklingen av höstsådda arealer i Sverige under 2000-talet framgår av nedanstående tabell. Uppgifterna kommer från en undersökning av 3 975 företag. Hösten 2011 var i stora delar av Sverige mycket regnig som gjorde att arealer lämnades oskörade. Väderbetingelserna omöjliggjorde i många fall sådd. Den dominerande höstsådda grödan är vete. Den ökning som skett för höstkorn under de senaste åren har brutits. Höstsådden av rågvete minskade igen denna gång med drygt 20 procent.

Tabell 10. Höstsådd areal 2001–2011, 1 000-tal ha
Autumn-sown area 2000–2011, 1 000 ha

Spannmål	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vete	364	292	379	357	310	332	322	317	337	352	357	288
Råg	35	22	24	24	21	25	24	26	35	28	24	23
Korn	8	4	6	5	5	4	8	11	19	20	13	9
Rågvete	41	31	46	53	52	57	54	52	58	40	27	22

Källa: SCB, undersökning av 3 975 företag.

Den ekologiskt odlade spannmålsarealen uppgick 2010 till 98 400 ha, vilket är 4 800 ha mindre än motsvarande odling föregående år.⁶ Den ekologiskt odlade spannmålsarealen motsvarar cirka 10 procent av den totala spannmålsarealen 2010. Underlag för 2011 pekar preliminärt på en areal på ca 95 000 hektar ekologisk spannmål.⁷

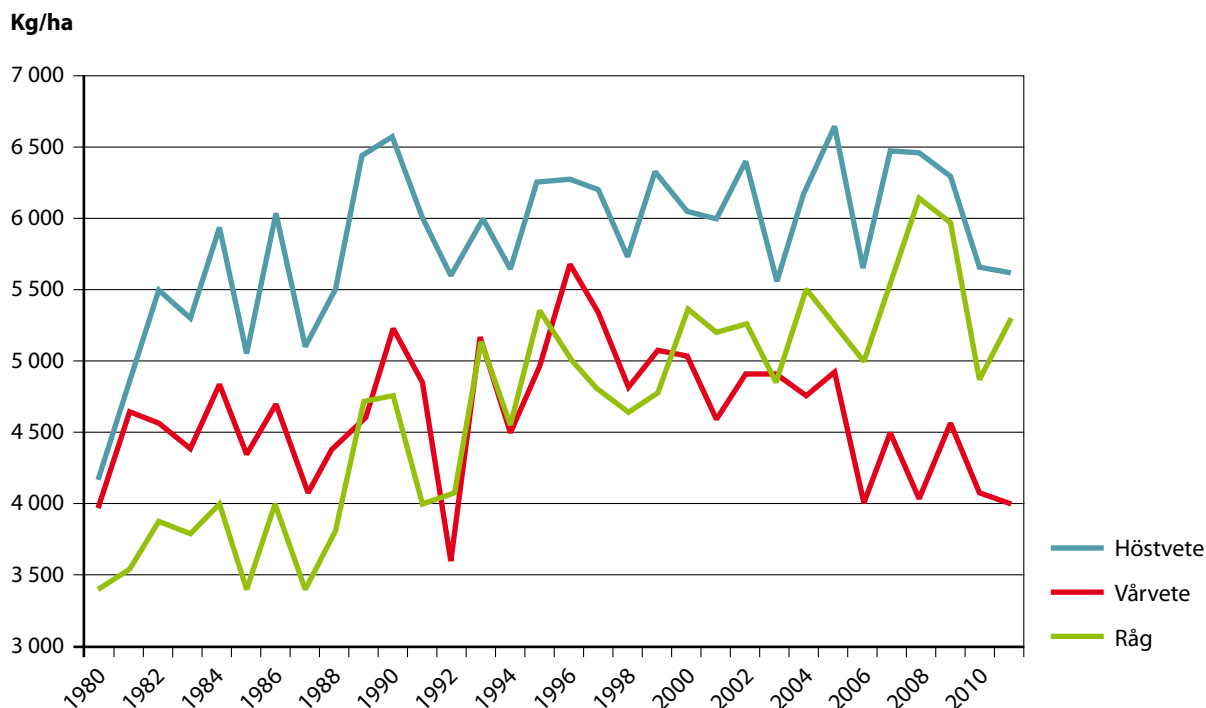
3.2 Hektarskörd

2011 blev ännu ett år med relativt låga skördar. Höstveteskörden blev 5 630 kg per hektar, vårveteskörden 3 980 kg per hektar och den genomsnittliga rågskörden 5 290 kg per hektar. Väderleken inför sådden hösten 2010 ledde på många håll till sen etablering vilket sannolikt bidrog till lägre skördar. Vid skörden 2011 föll mycket regn som både fördröjde och försvårade skördearbetet. De senaste årens tillbakagång i skördar på vårvete sker samtidigt som en liten ökning av arealen vilket kan tolkas som att vårvete ersatte en del planerad höstsådd och därför inte fick optimala förutsättningar samtidigt som väderleken på sina håll var ogynnsam.

Nedanstående figur visar hektaravkastningen för brödsäd 1980–2011 (fr.o.m. 2004 redovisas alla avkastningsuppgifter med 14 procents vattenhalt, tidigare avsåg uppgifterna 15 procents vattenhalt). För brödsäden är hektaravkastningen 2010 och 2011 mellan 4–8 procent lägre än genomsnittet 2006–2010. Hektaravkastningen för råg fick en liten återhämtning 2011 medan höstvetet låg kvar på samma nivå.

⁶ Jordbruksverkets stödregister avseende ekologisk odling.

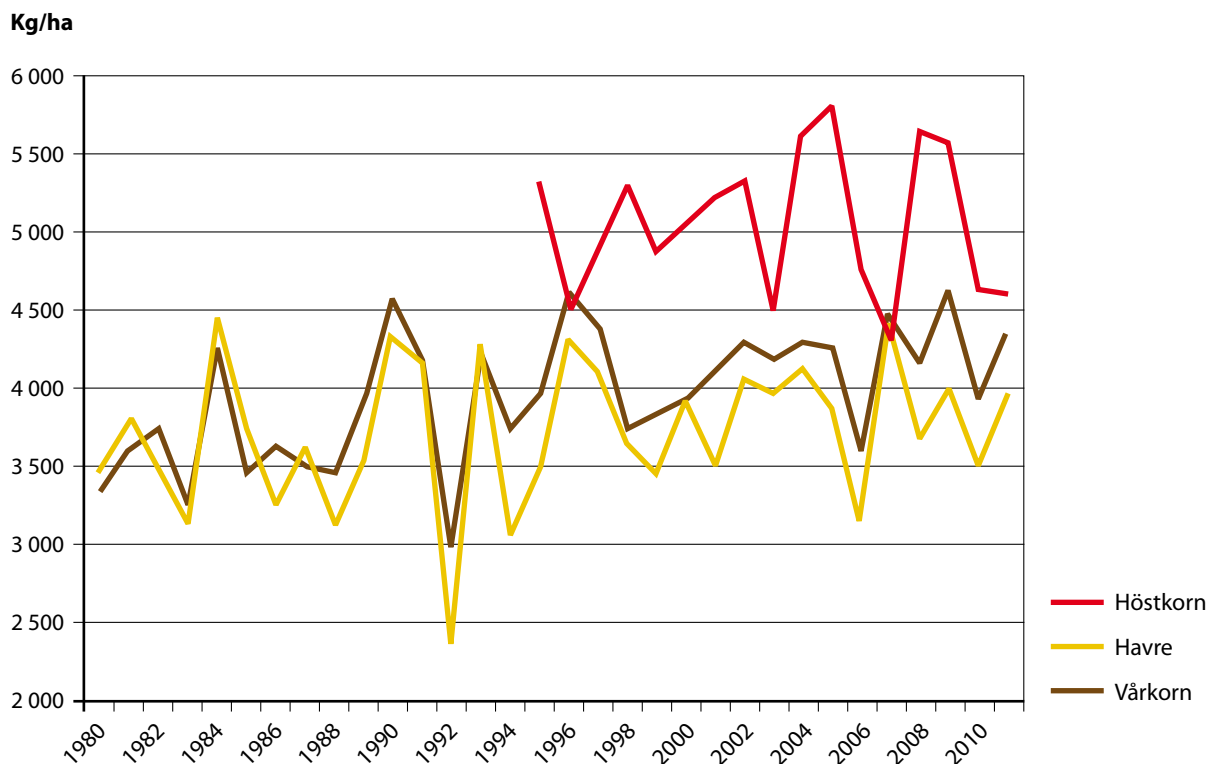
⁷ Ansökningar i SAM.

Figur 8. Hektaravkastning för brödsäd 1980–2011, kg/ha
Swedish bread grain yield per hectare 1980–2011, kilos/ha
 Källa: SCB

Hektaravkastningen, som visas i figur 8, för havre och vårkorn återhämtade sig 2011 och låg något över snittet för 2006–2010. Rågvetet, som drabbats hårt av gulrost och viss utvintring, hade ännu ett år med sämre avkastning än femårsgenomsnittet med en medelskörd på cirka 4 460 kg per hektar. 2011 avkastade rågveteet alltså 10 % under femårsgenomsnittet jämfört med 2010 då avkastningen var cirka 14 procent lägre.

Normskördarna per hektar brödsäd 2011 bestämdes till 6 262 kg för höstvete, 4 387 kg för vårvete och 5 695 kg för råg. Normskördarna för foderspannmål bestämdes till 4 316 kg per hektar vårkorn och 3 996 kg per hektar havre. Normskördarna kan beskrivas som en beräknad normalavkastning. För råg har dessa ökat stadigt sedan 1995 från en nivå på 4 461 kg. För vårvete har normskördarna legat stadigt på ca 5 000 kg per hektar för att öka något runt år 2000 och sedan minska till 2011 års nivå på 4 387 kg per hektar. Även normskördarna för vete ökade under slutet av 1990-talet men har sedan dess sjunkit tillbaka till samma nivå som 1995. Vårkorn och havre har haft trender med ökande normskördar sedan 1995. Ökad ekologisk odling påverkar statistiken genom de generellt lägre arealskördarna.

Figur 9. Hektaravkastning fodersäd 1980–2011, kg/ha
Coarse grain yield per hectare in Sweden 1980–2011, kilos/ha
 Källa: SCB

3.3 Totalskörd

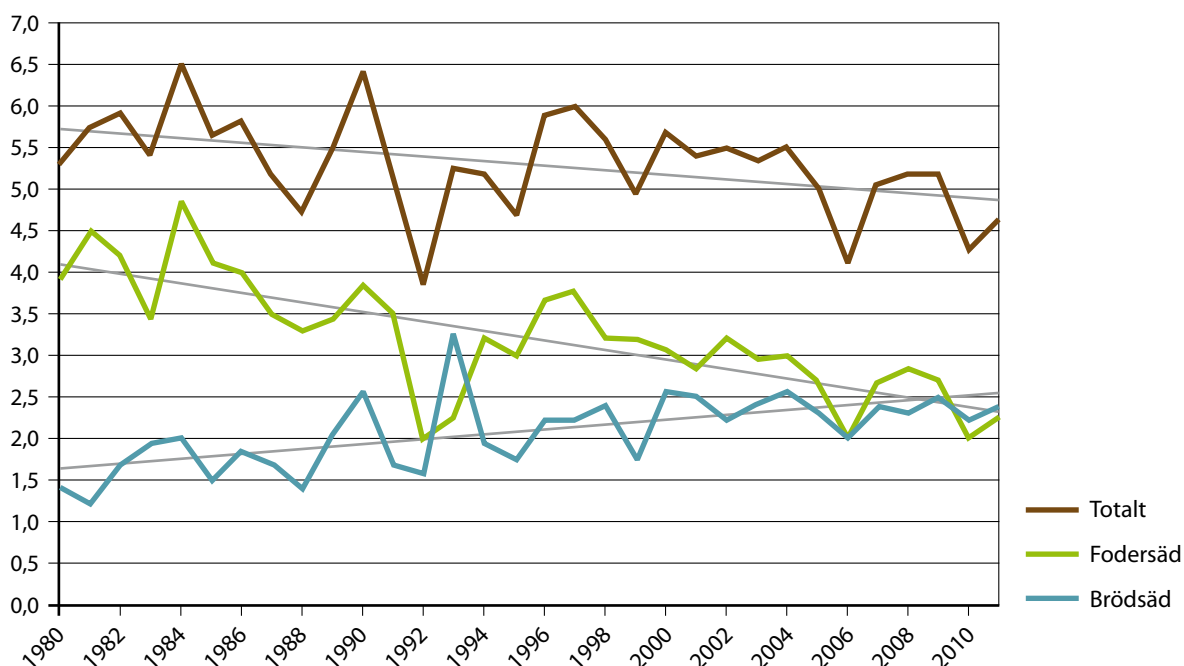
Den totala skörden av spannmål 2011 uppgår till 4,6 miljoner ton vilket är en ökning med 8 % mot föregående års 4,298 miljoner ton, men fortfarande mindre än femårsgenomsnittet⁸.

Skörden av brödsäd 2011 var cirka 2,353 miljoner ton och skörden av fodersäd till cirka 2,278 miljoner ton. 2010 var första gången sedan tidigt 90-tal som skörden av brödsäd översteg skörden av fodersäd vilket även gäller för 2011. Jämfört med det senaste femårsgenomsnittet är skörden ca 3 procent lägre. Figur 11 visar storleken på den totala spannmålsskörden 1980–2011.

Mellan 1980 och 2011 åren har den totala spannmålsskörden minskat med ca 13 %. Trendlinjen visar en drygt 40 %-ig minskning av fodersädsskördarna och motsvaras av en trend på en 50 %-ig minskning i fodersädsareal driven av den minskande animalieproduktionen. Trendlinjen för brödsäd visar på en ökning med 50 % av skördarna på en arealökning med drygt 20 %. Beräkning utifrån trendlinjen gjordes för att undvika att dra slutsatser enbart från de senaste årens något sämre skördar.

⁸ SCB och Jordbruksverkets definitiva beräkningar.

Miljoner ton

Figur 10. Totalskörd spannmål 1980–2011, miljoner ton
Total cereal harvest in Sweden 1980–2011, million metric tons
Källa: SCB

3.4 Svenska odlarpriser på spannmål

Priserna i Sverige hittills var under första delen av 2011 fortfarande mycket höga. Detta trots förväntade större skördar både i Sverige och i världen 2011/12. Orsaken är att även den globala efterfrågan i världen förväntas öka. Under andra halvåret 2011 och början av 2012 sjönk priserna för vete och havre till en lägre nivå medan foderkorn och råg åter stigit.

EU:s interventionspris för spannmål är oförändrat och uppgår till 101,31 euro/ton (se avsnitt 3.8.3). Odlarpriserna i Sverige för spannmål nådde rekordnivåer i mars 2008 som till stor del berodde på tidigare års (2006/07 och 2007/08) förhållandevis låga skördar både i världen och i Sverige. I takt med ökande skördar åren därefter har prisnivån sjunkit för återigen stiga under sommaren 2010 då priserna även steg globalt på grund av skördebortfall i framförallt Ryssland och Ukraina.

Priserna som redovisas avser normalkvalitet vid leverans fritt gård. Eventuella avdrag har ej tagits med i beräkningarna. Priserna är ett genomsnitt av vad olika uppköpare betalar. För höstveten avses en proteinhalt på 11 %.

Kr per 100 kg

Figur 11. Svenska spannmålspriser per månad, kr 100 kg

Monthly cereal prices in Sweden, sek/100 kg

Källa: Jordbruksverket

3.5 Spannmålsskördens användning

Av de olika spannmålsslagen används främst vete och råg till mjöl för inhemsk livsmedelsanvändning. Till foder används korn och havre, men en förhållandevis stor andel av vetet används också till foder. Användningen av vete till industriändamål, stärkelse och sprit, har också ökat.

Sedan 2001/01 producerar Agroetanol i Norrköping sprit (etanol) för drivmedelsändamål. Råvaran till produktionen är spannmål. Under 2008 byggdes produktionskapaciteten ut till 210 000 m³ etanol för drivmedel och 175 000 ton foder per år. Produktionen baseras på ca 550 000 ton spannmål. Den övervägande delen spannmål som används i etanoltillverkningen är vete, men även korn och rågvete används.

Sprittillverkning för dryckesändamål som baseras på jordbruksprodukter sker uteslutande på vete. Det finns för närvarande två större spritfabriker i Sverige. I Åhus/Nöbbelöv (The Absolut Company) tillverkas spriten för Absolut Vodka. Produktionen i Åhus och Nöbbelöv uppgår 2011 till ca 41 miljoner liter sprit och det förbrukas drygt 100 000 ton höstvete. I Lidköping (Repe AB) tillverkades 2011 ca 9 miljoner liter sprit som huvudsakligen går på export, för produktionen används ca 20 000 ton spannmål.

Den största andelen av kornet som används till livsmedelsändamål är malkorn till bryggeriindustrin. En mindre andel korn och havre förmals till gryn och mjöl. Tabellerna 11–15 visar användningen av spannmålsskörden för perioden sep–aug respektive år, uppgifterna avseende konsumtion är osäkra vilket även gäller foderanvändningen som i stort sett utgörs som en restpost i balanserna.

Tabell 11. Total spannmålsbalans (inklusive blandsäd) 2004/05–2011/12, 1 000 ton
Total cereal balance (including mixed grain) 2004/05–2011/12, 1 000 tonnes

	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel	09/10 prel	10/11 prel	11/12 prel
Ingående lager ¹	294	624	437	150	274	583	671	114
Skörd	5 508	5 048	4 128	5 058	5 195	5 242	4 280	4 630
Import	161	106	180	145	209	197	343	265
Summa tillgång	5 963	5 778	4 745	5 353	5 678	6 022	5 294	5 009
Livsmedelsändamål	1 045	1 060	1 005	1 025	1 043	1 020	986	915
Industriändamål	295	315	300	310	507	730	716	804
Utsäde	250	225	192	193	211	205	192	198
Foder mm	2 845	2 735	2 414	2 460	2 500	2 442	2 335	2 135
Export	902	1 006	684	1 101	834	954	951	835
Summa användning	5 963	5 778	4 745	5 353	5 678	6 022	5 180	4 887
Utgående lager ¹	625	437	150	264	583	671	114	122
Varav interventionslager	314	244	0	0	71	148	65	0

1 Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 12. Användning av veteskörden 2004/05–2011/12, 1 000 ton
Use of wheat harvest 2004/05–2011/12, 1 000 tonnes

Vete	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel	09/10 prel	10/11 prel	11/12 prel
Ingående lager ¹	144	291	210	46	88	205	183	16
Skörd	2 412	2 246	1 967	2 256	2 202	2 278	2 143	2 227
Import	53	59	75	70	139	131	217	200
Summa tillgång	2 609	2 596	2 252	2 372	2 429	2 614	2 543	2 443
Livsmedelsändamål	625	675	625	625	625	625	625	555
Industriändamål	250	260	260	270	430	608	566	624
Utsäde	80	75	79	80	81	84	91	95
Foder mm	975	850	824	675	700	700	845	775
Export	388	526	418	634	388	414	400	350
Summa förbrukning	2 609	2 596	2 252	2 372	2 429	2 614	2 527	2 399
Utgående lager ¹	391	210	46	88	205	183	16	44
Varav interventionslager	209	174	0	0	0	0	0	0

1 Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 13. Användning av rågskörden 2004/05–2011/12, 1 000 ton
Use of rye harvest 2004/05–2011/12, 1 000 tonnes

Råg	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel	09/10 prel	10/11 prel	11/12 prel
Ingående lager ¹	14	19	19	11	10	16	48	4
Skörd	133	112	115	138	169	218	118	126
Import	7	2	14	12	1	16	2	1
Summa tillgång	154	133	148	161	179	250	168	131
Livsmedelsändamål	100	100	110	110	110	110	110	100
Industriändamål	i.u	i.u	i.u	i.u	15	10	7	0
Utsäde	10	5	5	4	4	6	4	4
Foder mm	20	5	15	5	20	30	0	5
Export	5	4	7	32	15	46	43	20
Summa förbrukning	154	133	148	161	179	250	164	129
Utgående lager ¹	19	19	11	10	16	48	4	2
Varav interventionslager	0	0	0	0	0	0	0	0

1 Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 14. Användning av kornskörden 2004/05–2011/12, 1 000 ton
Use of barley harvest 2004/05–2011/12, 1 000 tonnes

Korn	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel	09/10 prel	10/11 prel	11/12 prel
Ingående lager ¹	66	234	139	56	58	229	332	80
Skörd	1 692	1 591	1 111	1 439	1 672	1 681	1 232	1 409
Import	99	42	85	43	42	20	40	35
Summa tillgång	1 857	1 867	1 335	1 538	1 772	1 930	1 604	1 524
Livsmedelsändamål	285	250	220	220	238	215	210	220
Industriändamål	25	25	15	25	30	50	81	120
Utsäde	85	80	59	59	73	66	57	59
Foder mm	975	1 075	825	900	950	950	800	825
Export	253	298	160	276	252	317	376	250
Summa förbrukning	1 857	1 867	1 335	1 538	1 772	1 930	1 524	1 474
Utgående lager ¹	234	139	56	58	229	332	80	50
Varav interventionslager ¹	105	70	0	0	71	148	65	0

1 Exkl. lager hos odlare.

Källa: Jordbruksverket

Tabell 15. Användning av havreskörden 2004/05–2011/12, 1 000 ton
Use of oats harvest 2004/05–2011/12, 1 000 tonnes

Havre	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel	09/10 prel	10/11 prel	11/12 prel
Ingående lager ¹	31	45	33	22	81	71	54	6
Skörd	925	746	624	890	820	744	559	692
Import	0	0	6	2	0	0	15	4
Summa tillgång	956	791	663	914	901	815	628	702
Livsmedelsändamål	35	35	50	60	60	60	40	35
Utsäde	60	50	36	36	40	35	29	32
Industriändamål	10	20	5	5	2	2	0	0
Foder mm	550	475	450	575	550	500	440	420
Export	256	178	102	157	178	164	113	200
Summa förbrukning	956	791	663	914	901	815	622	687
Utgående lager ¹	45	33	22	81	71	54	6	15

1 Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

3.6 Konsumtion av spannmål och spannmålsprodukter

De senaste åren ses en minskande trend i konsumtionen av mjöl. Priserna på spannmål både i Sverige och i världen nådde rekordnivåer under 2007/08 och har därefter etablerat sig på en högre nivå vilket kan förklara delar av konsumtionsminskningen. Ett ökat intresse för att minska kolhydratintaget kan också ha bidragit till mindre mjölkonsumtion.

Tabell 16. Totalkonsumtion av vete- och rågmjöl 1990–2010, 1000 ton
Consumption of wheat and rye flour 1990–2010, mill. kilos

År	1990	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 prel.
Vete- och rågmjöl	529	538	602	539	547	550	538	566	525	522

Källa: Jordbruksverket

Humankonsumtionen av korn och havre framgår av tabell 14 och 15 ovan. De senare konsumtionsuppgifterna uppgår sammanlagt till ca 255 000 ton i humankonsumtion. Merparten av denna konsumtion utgörs av korn som används för framställning av malt. Det finns två mälterier i Sverige, ett i Halmstad med en produktionskapacitet på 200 000 ton malt, vilket skulle kräva ca 240 000 ton korn och ett mindre i Södermanland. Produktionen av malt är dock lägre eftersom användningen på senare tid uppgår till ca 190 000 ton korn. Ca 40 % av den svenska maltproduktionen avsätts på exportmarknaden med de huvudsakliga destinationerna Venezuela, Norge och Jamaica.

I tabell 17 visas humankonsumtionen av korn och havre efter bearbetning till mjöl och gryn samt konsumtionen av malkorn.

Tabell 17. Humankonsumtion av korn och havre 1990–2010, 1 000 ton
Human consumption of barley and oats 1990–2010, mill. kilos

	1990	1995	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 prel
Gryn, mjöl av havre och korn	24	24	28	39	46	43	47	58	46	43	47
Korn till malt	82	98	210	225	300	270	220	220	238	215	210

Källa: Jordbruksverket

3.7 Utrikeshandeln

Skördeåret 2011/12 nettoexporterades cirka 610 miljoner ton spannmål. Vete har länge varit det spannmålsslag som exporteras mest följt av korn. Exporten av havre har under den senare tiden minskat. 2009/10 dominerade kornet exporten. Nettoexporten är dock mindre för vete på grund av förhållandevis stor import som ökat framförallt till Agroetanol i Norrköping.

Övervägande delen av svensk spannmålsexport under senaste femårsperioden (2006–2010) sker till andra EU-länder (framförallt Danmark, Tyskland, Nederländerna, Spanien och Finland). Exporten under samma period till länder utanför EU har varit störst till vissa nordafrikanska länder. I nedanstående tabell sammanfattas nettoexporten för Sverige under perioden 2004–2011.

Tabell 18. Nettoexporten av spannmål (sept/aug) 1999/00–2011/12, 1 000 ton
Cereal net exports (Sept/Aug) 1999/00–2011/12, mill. kilos

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12 prel.
Vete och råg	333	470	336	584	263	313	224	149
Korn och havre	410	432	190	388	446	461	434	395
Netto-export	743	902	526	972	709	774	658	544

Källa: Jordbruksverket

Utöver export av hel spannmål sker även export av mjöl och gryn av spannmål. Sverige exporterade under kalenderåret 2011 cirka 24 000 ton mjöl och gryn m m (huvuddelen utgörs av vetemjöl), ett par tusen ton mindre än föregående år. Exporten av malt uppgick under 2011 till ca 108 000 ton, vilket var en ökning med ca 18 000 ton jämfört med föregående år. Samtidigt importerades 2011 cirka 40 000 ton mjöl och 26 000 ton malt.

3.8 EU:s regelverk för spannmål

Sverige blev medlem av EU den 1 januari 1995, vilket bland annat innebar att EU:s gemensamma jordbrukspolitik började tillämpas. Generellt tog Sverige över EU:s regleringar utan övergångsregler. Det gällde även på spannmålsområdet.

I detaljer finns det skillnader mot Sveriges tidigare reglering på spannmålsområdet, men i stort är inriktningen densamma.

Grunden för EU:s reglering på spannmålsområdet är:

- Skydd mot tredje land i form av importtullar
- Möjlighet till avsättning av överskott genom intervention
- Exportbidrag (ej tillämpat sedan 2006)
- Gårdsstöd, frikopplat stöd som ges för i princip all jordbruksmark

Vid export finns krav på exportlicens för kvantiteter över 5 000 kg.

Under 1999 genomförde EU en reform på spannmålsområdet. Reformen följde samma inriktning som 1992, det vill säga sänkt stödpris och kompensation genom direktbidrag. Interventionspriset sänktes med 15 procent fördelat på två etapper, 2000/01 och 2001/02. Jordbrukarna gavs kompensation genom arealstöd, dock inte mer än ungefär hälften av stödprissänkningen. Arealstödet blev detsamma för samtliga grödor med undantag för proteingrödor som gavs ett extra tillägg. I normalfallet skulle tio procent av arealen läggas i träda för att berättiga till arealstöd.

2003 års reform innebar nya förändringar på spannmålsområdet. Från och med marknadsåret 2004/05 blev det inte längre möjligt att lämna råg till intervention och månadsuppräknningen (som kompenserade för lagerhållningskostnader o. dyl.) av interventionspriset halverades. För durumvete infördes en särskild kvalitetspremie och för spannmål (samt andra grödor) som används för energiändamål infördes ett särskilt stöd, 45 euro/hektar.

Från och med 2005 frikopplades stödet till en stor mängd produkter inklusive spannmål och infördes i det s.k. gårdsstödet ett produktkopplat stöd till frikopplat stöd (gårdsstödet). Det frikopplade stödet omfattar även direktstöden till animalieproduktionen. Det nya stödet ges baserat på tidigare års stödutbetalningar. Jordbrukarna får i princip använda marken till vad man vill under förutsättning att kravet på hävd uppfylls.

I samband med den s.k. Hälsokontrollen (översyn av befintligt regelverk) beslutades i slutet av 2008 att göra ytterligare förändringar på spannmålsområdet, bl.a. togs kravet på träda bort och energigrödsstödet slopas från 2010. Ytterligare ändringar som beslutades i samband med Hälsokontrollen redogörs för under respektive avsnitt nedan.

Reformdiskussioner om hur den framtida gemensamma jordbrukspolitiken i EU ska utformas efter 2013 pågår för närvarande. Dessa diskussioner är tänkt att slutföras innan 2014 då ett nytt regelverk kommer att gälla fr.o.m. detta år fram till 2020. I dessa diskussioner har EU-parlamentet, genom Lissabonfördraget, en mer aktiv roll än tidigare. Diskussionerna har dragit ut på tiden och det är osäkert om en reformerad jordbrukspolitik kommer att kunna träda i kraft den 1 januari 2014.

3.8.1 Importskydd

Den 1 juli 1995 trädde WTO-avtalet i kraft vilket innebar att importskyddet förändrades. Generellt gäller nu att skyddet inte får överstiga en viss nivå som baseras på tidigare års importavgifter. I princip gjordes avgifterna om till tullar, men på spannmålsområdet kommer tullarna även i fortsättningen att för en del produkter påverkas av förändringarna på världsmarknaden. För samtliga spannmålsslag som ingår i interventionssystemet har en viss referens kvalitet fastställts

(för vete finns tre kvalitetsklasser) och priset för denna kvalitet mäts på världsmarknaden. Till detta pris läggs kostnader för frakt m.m. och tullen beräknas som skillnaden mot det inhemska priset. Det inhemska skyddade priset utgör 155 procent av interventionspris. Tullen justeras normalt varannan vecka. Ett generellt avdrag på importavgiften görs med åtta euro/ton vid import av kvalitetsvete, maltkorn och flintmajs. För flintmajs med ursprung i Argentina har det generella avdraget höjts till 24 euro/ton.

Under hösten 2001 beslutade EU att ta bort en fraktjustering på tio euro/ton för de varor som importeras landvägen. Detta innebar att tullen för dessa varor sänktes med motsvarande belopp. Genom denna åtgärd kom all spannmål in till EU med samma tullsats oberoende av ursprungsland. Det var främst import från Östeuropa som påverkades av denna åtgärd.

Hösten 2002 beslutade EU åter om att ändra tullen vid import av spannmål. Under 2001 och 2002 flödade mycket vete och korn in i EU till låga priser. På grund av att tullen fastställs utifrån priserna i Nordamerika påverkade öststatsimporten inte nivån. De nya reglerna innebär att det för vete går att importera ca tre miljoner ton till en tull på 12 euro/ton. Tullkvoten för vete har delats upp i olika underkvoter för USA, Kanada och övriga länder. För korn uppgår kvoten till 0,35 miljoner ton och tull tas ut med 8–16 euro/ton. Import utöver kvoten belastas med tull på 95 euro/ton för vete och med 93 euro/ton för korn. Övriga spannmålsslag, durumvete, vete av hög kvalitet, råg, majs och sorghum, påverkades inte av överenskomsten. EU:s utvidgning har inneburit att kvoterna har justerats upp något för vete och korn, samt att det har införts en ny kvot för majs. Kvoten för majs omfattar import från alla länder och importen är helt tullfri. Detta redovisas i tabell 19 nedan.

Gällande tullar för olika spannmålsslag framgår av nedanstående tabell.

Tabell 19. Gällande tullar i juni 2012, euro/ton
Tariffs in June 2012, EUR/metric ton

Produkt	Tillämpade tullar från 1 sep 2011, euro/ton
Durumvete	0
Vete hög kvalitet	0
Vete, låg- och medel kvalitet	95
Råg	0
Korn	93
Havre	89
Majs	0
Sorghum	0

Källa: EU-kommissionen

Nedan redovisas de tullkvoter som EU införde från och med den 1 januari 2003, inkl. de justeringar som gjorts 2006 är p.g.a. utvidgningen 2004. Andra tullkvoter finns listade i tabell 22.

Tabell 20. Importkvoter och tullar för spannmål, ton och euro/ton
Cereal import quotas and duties, metric tons and EUR/metric ton

Spannmålsslag	Kvot, milj ton	Tull inom kvot, euro/ton	Tull utöver kvoten, euro/ton
Vete			
USA	0,572	12	95
Kanada	0,038	12	95
Övriga tredje länder	2,3784	12	95
Korn	0,306	16	93
Malkorn	0,05	8	93
Majs	0,242	0	94

För vissa bearbetade spannmålsprodukter och havre gäller andra regler.

WTO-avtalet anger att för spannmålsslag och bearbetade spannmålsprodukter som inte omfattas av interventionssystemet ska en fast tullsats tillämpas vid import. Dessa tullsatser reducerades med 36 procent fram till år 2000/01. För 2001/02 och intill dess att ett nytt handelsavtal har trätt i kraft gäller de tullar som gällde för det sista året av den förra avtalsperioden (2000/01). I tabell 21 redovisas tullsatserna för några av dessa produkter. Dessa tullsatser är dock nödvändigtvis inte desamma som de tillämpade tullarna då dessa kan tas bort beroende på om priserna på världsmarknaden är höga.

Tabell 21. Tullar för spannmål och spannmålsprodukter 2012, euro/ton
Tariffs for grain and grain products 2012, EUR/metric ton

Produkt	Tullar i euro/ton
Havre	89
Bovete	37
Hirs	56
Blandsäd	93
Vetemjöl (även av durum)	172
Rågmjöl	168
Kornmalt	177
Rostad malt	152
Kli	44

Källa: EU-kommissionen

3.8.2 Förmånskvoter vid import

Inom EU tillämpas en rad olika förmånskvoter som innebär att en lägre importavgift tas ut, i vissa fall hel befrielse. Det finns flera olika typer av kvoter:

- Bilateral kvoter,
- Kvoter som avser vissa grupper av länder
- WTO-kvoter

Kvoterna fördelas till stor del enligt först till kvarnen principen. Av tabell 22 framgår exempel på några av de importkvoter som finns inom spannmålsområdet.

Tabell 22. Importkvoter på spannmålsområdet, ton
Grain import quotas, metric tons

Ursprung	Vara	Kvantitet, ton
Alla tredje länder	Vete av hög kvalitet	300 000
Alla tredje länder	Durumvete	50 000
Alla tredje länder	Bearbetad havre	10 000
AVS-länder	Sorghum	100 000
Alla tredje länder	Majs till Spanien och Portugal	2 500 000
Alla tredje länder	Sorghum till Spanien	300 000

Källa: EU-kommissionen

3.8.3 Intervention

EU:s interventionssystem på spannmålsområdet syftar till att garantera odlarna en viss lägsta prisnivå på spannmålen. Möjligheten att lämna spannmål till intervention inom EU gäller för perioden under november–maj. All spannmål som lämnas till intervention är EU skyldig att köpa upp under förutsättning att den faller inom vissa kvalitets- och kvantitetskrav. Av de spannmålsslag som odlas i Sverige är det möjligt att lämna vete och korn till intervention. Råg, havre och rågvete omfattas däremot inte av interventionsuppköp. Sverige och Finland får tillämpa 2,0 mm som minsta kärnstorlek vid interventionsuppköp av korn istället för 2,2 mm som gäller i övriga EU-länder. En förutsättning för att få tillämpa denna mindre kärnstorlek är dock att rymdvikten uppgår till 64 kg/hektoliter i stället för 62 kg/hektoliter. Undantaget beror på att vissa sorter, främst sexradskorn, som odlas inte uppfyller kravet på kärnstorlek.

Enligt beslut i samband med Hälsokontrollen i slutet av 2008 begränsades interventionsmöjligheten för spannmål ytterligare. För korn, majs, sorghum, durumvete och ris kan intervention endast ske via ett anbudssystem som kan öppnas vid de tillfällen marknadssituationen så kräver. För vete kan vanlig intervention användas totalt för en kvantitet om 3 milj. ton i hela EU innan interventionen även för vete sker genom ett anbudssystem. Interventionspriset för alla spannmålslag är fortfarande 101,31 euro/ton men ingen månadsuppräknning av interventionspriset sker längre (tidigare fanns ett månatligt pristillägg som gällde för nov–juni). Vidare gäller numera en och samma interventionsperiod (nov–maj) för alla medlemsländer (december–juni gällde tidigare för Sverige). Ovanstående korrigeringar gäller från och med juli och september 2009 avseende durumvete och ris respektive den 1 juli 2010 när vete, korn, majs och sorghum avses.

Interventionspriset avser varan fritt på vagn vid interventionslager, det vill säga ett partihandelspris. Utvecklingen av EU:s interventionslager i slutet av varje marknadsår för spannmål framgår av nedanstående tabell.

Tabell 23. EU:s utgående interventionslager av spannmål, miljoner ton
EU:s grain intervention stock, mill. metric tons

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Vete	0,29	1,18	0,19	8,87	5,547	0,171	0	0,081	0,3	0,045
Durumvete	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Råg	2,10	5,09	3,33	2,31	0,648	0,038	0	0	0	0
Korn	5,06	0,93	0,11	1,47	2,18	0,018	0	0,923	5,5	0,62
Majs	0,02	0,02	0	2,83	5,61	2,210	0,041	0,555	0,2	0
Sorghum	0,01	0,01	0	0,002	0,003	0,001	0	0,0005	0	0
Totalt	7,48	7,24	3,63	15,48	13,97	2,438	0,041	1,56	6,0	0,665

Källa: EU-kommissionen

3.8.4 Export

För att avsätta överskottsspannmål finns vid sidan om interventionssystemet möjlighet att exportera spannmål till tredje land direkt från handeln med hjälp av exportbidrag. Systemet är beroende av WTO-avtalets restriktioner för handel med spannmål och spannmålsprodukter. WTO-avtalet gäller för perioden 1995/96–2000/01 men till dess att ett nytt avtal har träffats gäller villkoren för det sista året av den tidigare avtalsperioden. Av tabell 17 framgår kvantitets- och beloppstak.

Vid ministermötet i Hongkong 2005 åtog sig WTO-medlemmarna att fasa ut alla former av exportstöd senast 2013. Det förutsätter dock att ett ramavtal ingås, vilket idag inte verkar så troligt.

Tabell 24. WTO-nivåer, miljoner ton och miljoner euro
WTO ceilings 1995, mill. metric tons and mill. EUR

	Vete och mjöl		Fodersäd	
	Milj. ton	Milj. euro	Milj. ton	Milj. euro
1995/96	20,408	2 309	13,690	1 606
1996/97	19,213	2 105	13,121	1 494
1997/98	18,021	1 901	13,552	1 382
1998/99	16,825	1 697	12,982	1 270
1999/00	15,630	1 493	11,412	1 159
2000/01 och följande år	14,438	1 290	10,438	1 047

Källa: EU-kommissionen

Exporten får inte överskrida de definierade kvantiteterna 14,4 miljoner ton vete och 10,4 miljoner ton fodersäd. Under 2000/01 utnyttjade EU ca nio miljoner ton av kvoten för vete och ca två miljoner ton av kvoten för fodersäd. Sedan marknadsåret 2006/07 har priserna på världsmarknaden varit så pass höga att det varit möjligt för EU att exportera spannmålen utan bidrag.

Inom EU finns två system för att lämna exportbidrag:

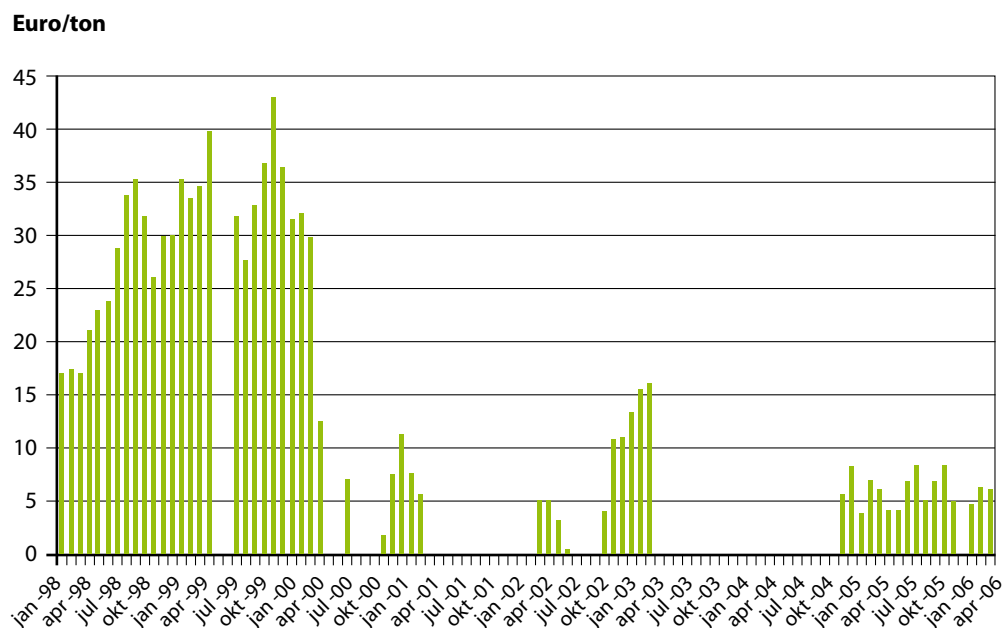
- Anbudsberoende bidrag
- Fasta bidrag

Anbudsberoende bidrag tillämpas för hel spannmål och normalt för de spannmåls-
slag som exporteras i stora volymer. Systemet fungerar på så sätt att exportörerna
får komma in med bud på exportbidrag till EU-kommissionen. Kommissionen
beslutar om en viss högsta bidragsnivå. Alla bud som är lika med eller lägre än
denna nivå accepteras.

Fasta exportbidrag fastställs varje vecka för hel spannmål och vissa mjölslag. För
övriga produkter fastställs bidraget en gång per månad. Det finns möjlighet att dif-
ferentiera bidraget efter olika destinationer.

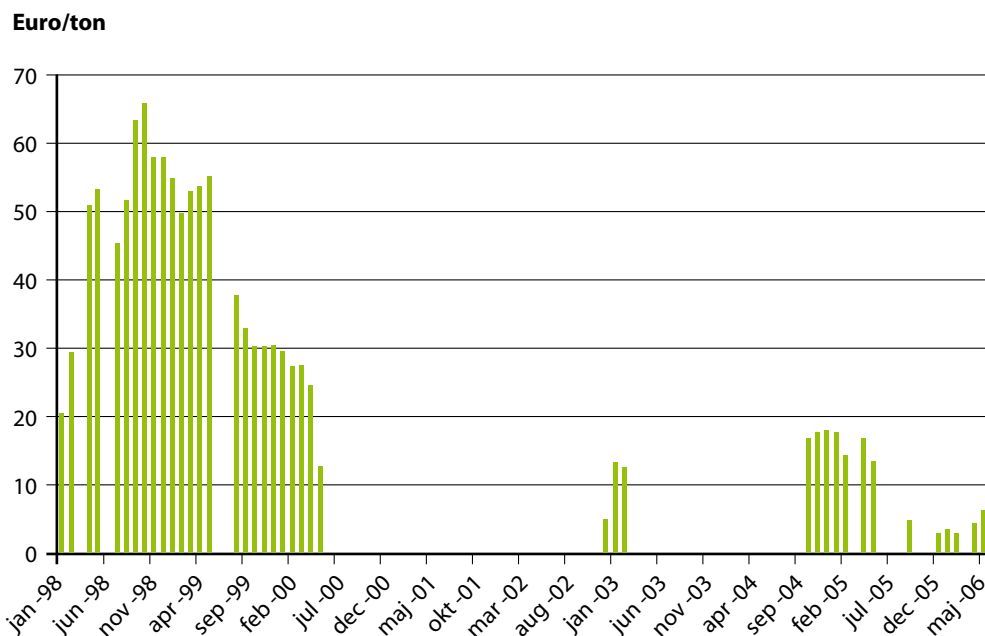
Vid de situationer när världsmarknadspriserna är höga och spannmål behövs för
den interna marknaden kan exportavgifter fastställas i stället. Detta inträffade
under 1996 när världsmarknadspriserna var höga och under vissa tider översteg
prisnivån inom EU. Utvecklingen av exportbidragen i EU framgår av nedanstå-
ende tabell. Inga exportbidrag har i praktiken använts sedan juli 2006.

För havre tillämpas ett speciellt anbudsberoende exportbidrag. Som villkor gäller
att havren måste vara odlad i Sverige eller Finland och lastas ut från dessa länder.
Det är fritt för exportörerna att välja om varan ska exporteras från Sverige eller
Finland oberoende av i vilket land anbudet har lämnats. I figur 11–13 redovisas
utvecklingen för exportbidragen för vete, korn och havre från och med januari
1998 framtill den tidpunkt då exportbidragen fastställdes till noll för respektive
spannmålslag.

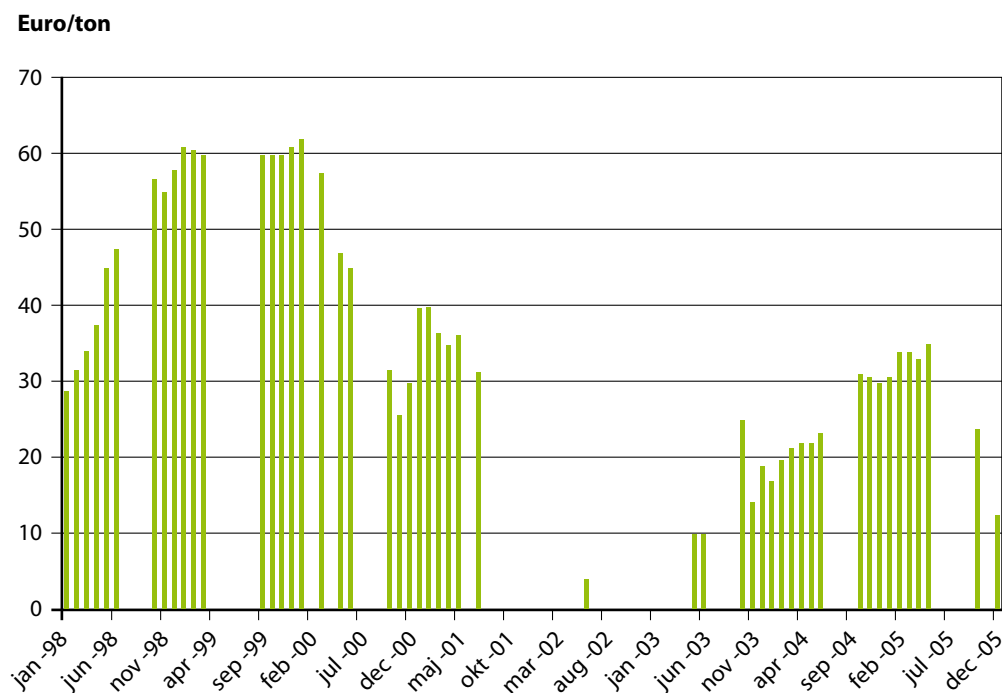
Figur 12. Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för vete 1998–2009, euro/ton
Development of tender dependent export refunds 1998–2009, EUR/metric ton

Källa: EU-kommissionen

Figur 13. Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för korn 1998–2009, euro/ton
Development of tender dependent export refunds 1998–2009, EUR/metric ton

Källa: EU-kommissionen

Figur 14. Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för havre 1998–2009, euro/ton
Development of tender dependent export refunds 1998–2009, EUR/metric ton

Källa: EU-kommissionen

3.8.5 Budgetkostnader för spannmålsregleringen

I EU:s budget på spannmålsområdet ingick direktstöden i form av arealstöd t.o.m. 2003. I samband med gårdstödreformen (se kapitel 2) ändrades stödsystemet

genom att arealstöden för specifik spannmål upphörde och ersattes av direktstöd oavsett vad som odlas på åkermarken. Även direktstöden som erhålls inom animalieområdet ingår i gårdsstödet. Fr.o.m. 2003/2004 ingår därför kostnaden för alla typer (ej endast för spannmål) av direktstöd. Inom spannmålsregleringen finns också kostnader för exportbidrag och interventionsåtgärder för spannmål och stärkelse, dessa redovisas separat i tabell 25.

Flera år (2006/07, 2007/08 samt 2010/11) genererade spannmålsregleringen totalt sett (om kostnaden för direktstöd exkluderas) intäkter i stället för kostnader genom att utförsäljningar ifrån interventionslager gjorts samt att inga exportbidrag i större omfattning har utbetalats. Under 2008/09 var kostnaden fortsatt låg med förhållandevis liten interventionslagring och inget behov fanns för vare sig av exportbidrag eller produktionsbidrag. De kostnadsposter som finns redovisade för de sistnämnda kostnadsslagen är i stort sett endast korrigeringar eller utbetalningar som härrör ifrån tidigare års åtaganden. Året därefter ökade kostnaderna något på grund av högre kostnader för intervention för att åter generera intäkter 2010/11.

Tabell 25. Spannmålsbudgetens fördelning 1995–2010, miljoner euro
Cereal budget allocation 1995–2010, mill. EUR

År	Exportstöd	Intervention	Produktionsbidrag m.m.	Arealstöd	Summa ¹	Jordbruksomräkningskurs
1994/95	1 092	63	357	13 507	15 018	9,80624
1995/96	368	60	357	16 213	16 998	8,93762
1996/97	532	71	301	16 558	17 462	8,88562
1997/98	397	186	276	16 243	17 102	8,92333
1998/99	883	713	373	15 897	17 866	8,83455
1999/00	879	562	334	14 866	16 641	8,3164
2000/01	261	367	334	16 896	17 858	9,6122
2001/02	99	219	241	18 031	18 590	8,6818
2002/03	176	267	256	16 322	17 021	9,4383
2003/04	72	45	43			9,0960
2004/05	124	442	58			9,0278
2005/06	128	338	97			9,3267
2006/07	42	-226	51			9,2797
2007/08	10	-100	40			9,1860
2008/09	0,9	24	40			9,7943
2009/10	0,4	96	40			10,2320
2010/11	0,05	-189	33			9,2580

¹ Total kostnad för spannmålsregleringen tom 2003. Kostnaden i form av gårdsstöd för spannmål ingår därefter i den totala kostnaden för alla direktstöd.

Källa: EU-kommissionen, FEOGA

3.9 EU:s produktion av spannmål

Den totala spannmålsskörden i EU för 2010/11 minskade till omkring 278 miljoner ton spannmål jämfört med de närmaste föregående årens höga skördar. De större producentländerna som Frankrike, Tyskland, Polen, Storbritannien, Spanien,

Italien, Rumänien och Ungern svarar för ca 80 % av den totala spannmålsproduktionen inom EU. Preliminära uppgifter för 2011/12 tyder på en skördeökning till ca 287 miljoner ton spannmål. De tre största spannmålslagen i EU är vete, majs och korn som tillsammans utgör knappt 90 procent av EU:s totala spannmåls-skörd.

Arealen för EU under 2010/11 uppgick totalt till ca 56,2 miljoner ha och för 2011/12 beräknas arealen i stort sett vara oförändrad och uppgå till 56,0 miljoner ha. Förändringar mellan åren avseende de olika spannmålslagen visar på en viss minskning för vanligt vete medan arealen för durumvete, korn och råg förväntas öka med ca 5 % för 2011/12. Den enskilt största produktionsminskningen beräknas det största producentlandet Frankrike stå för. På grund av mycket torr väderlek reducerades skörden med drygt 8 procent jämfört med 2010/11. Den genomsnittliga hektaravkastningen för spannmål totalt i EU är beräknad till ca 5 ton/ha för 2011/12, vilket kan jämföras med föregående års avkastning som uppgick till 4,95 ton/ha.

Tabell 26. Total spannmålsproduktion¹ i EU-27, 2005/06–2011/12, 1 000-tal ton
Total cereal production in the EU-27, 2005–2011, 1 000 metric tons

Land	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 prel.
Belgien	2 817	2 898	2 908	3 497	3 324	3 105	2 878
Danmark	9 283	8 632	8 220	9 041	10 117	8 697	8 839
Tyskland	45 980	43 458	40 632	50 105	49 748	44 293	41 967
Spanien	13 274	18 636	23 305	23 269	17 042	18 711	20 802
Frankrike	64 094	61 656	59 378	70 378	69 862	65 337	63 044
Grekland	4 230	3 364	3 622	5 043	4 615	3 813	3 609
Italien	20 092	18 226	18 808	20 201	15 892	17 234	17 989
Irland	1 945	2 032	2 007	2 385	1 721	2 049	2 498
Nederländerna	1 857	1 834	1 623	2 063	2 089	1 924	1 679
Portugal	671	1 015	897	1 159	898	854	911
Storbritannien	21 037	20 835	19 326	24 283	22 037	20 496	21 510
Finland	4 058	3 790	4 137	4 229	4 261	2 974	3 706
Sverige	5 051	4 185	5 058	5 195	5 242	4 333	5 125
Österrike	4 898	4 258	4 758	5 748	5 144	4 729	5 705
Tjeckien	7 660	6 386	7 153	8 370	7 832	6 948	8 067
Estland	760	620	879	862	879	670	606
Cypern	61	63	44	64	57	65	73
Lettland	1 314	1 159	1 535	1 689	1 663	1 461	1 410
Litauen	2 811	1 856	3 017	3 422	3 807	2 774	3 208
Ungern	16 195	14 662	9 647	16 938	13 561	12 806	13 816
Polen	26 928	21 744	27 143	27 664	29 827	27 275	26 730
Slovenien	576	492	532	580	533	562	588
Slovakien	3 585	2 910	2 793	4 078	4 261	2 684	3 735
Bulgarien	5 819	5 629	3 171	6 977	6 206	6 984	7 428
Rumänien	19 331	15 732	7 785	16 750	14 864	16 487	20 937
EU-27	284 498	266 075	258 379	314 005	294 745	277 884	287 015

¹ Avser vete, durumvete, korn, råg, havre, rågvete, majs och blandsäd

Källa: EU-kommissionen.

I nedanstående tabell redovisas även produktionen av vanligt vete och korn för skördeåren 2007/08–2011/12. Veteskörden för 2011/12 beräknas uppgå till 130 miljoner ton vilket är 3 miljoner ton lägre än föregående år. Kornskörden beräknas till 52 miljoner ton vilket är en liten ökning från 2010/11. Hektaravkastningen beräknas till 5,59 ton/ha för vete respektive 4,31 ton/ha för korn under 2011/12.

Tabell 27. Produktion av vete och korn, skördeåret 2007/08–2010/11, 1 000-tal ton
Wheat and barley production for crop year 2007/08–2010/11, 1 000 metric tons

Land	2007		2008		2009		2010		2011 prel.	
	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn
Belgien/Lux	1 716	419	2 042	481	1 978	453	1 832	359	1 732	376
Danmark	4 519	3 104	5 027	3 361	5 940	3 394	5 056	2 936	4 840	3 264
Tyskland	20 790	10 384	25 950	11 967	25 125	12 288	23 926	10 412	22 710	8 734
Spanien	5 117	11 598	5 569	11 261	3 447	7 400	4 884	8 151	5 956	8 328
Frankrike	30 779	9 475	37 028	12 250	36 233	12 880	35 677	10 100	33 989	8 870
Grekland	475	265	525	380	500	280	450	318	419	259
Italien	3 248	1 225	3 738	1 233	2 693	1 049	2 953	991	2 829	900
Irland	713	1 125	951	1 250	490	1 089	584	1 187	925	1 408
Nederländerna	1 018	261	1 366	310	1 457	310	1 370	194	1 186	204
Portugal	100	81	196	100	96	76	118	55	54	23
Storbritannien	11 362	5 149	17 227	6 144	14 379	6 769	14 878	5 205	15 257	5 494
Finland	797	1 984	788	2 129	887	2 171	724	1 340	981	1 478
Sverige	2 256	1 439	2 202	1 672	2 278	1 681	2 143	1 232	2 336	1 429
Österrike	1 346	811	1 598	968	1 457	835	1 439	778	1 704	860
Tjeckien	3 939	1 893	4 632	2 244	4 358	2 003	4 162	1 585	4 993	1 681
Estland	346	363	340	350	346	380	324	253	210	288
Cypern	0	38	0	52	0	40	0	45	15	41
Lettland	807	351	990	307	1 036	265	973	298	940	235
Litauen	1 391	1 014	1 723	970	2 100	858	1 708	636	1 869	742
Ungern	3 958	1 018	5 618	1 478	4 346	1 033	3 714	983	4 080	998
Polen	8 317	4 008	9 275	3 620	9 790	3 984	9 488	3 533	9 339	3 326
Slovenien	133	68	160	77	137	71	152	305	154	79
Slovakien	1 366	660	1 786	930	1 501	676	1 112	952	1 586	536
Bulgarien	2 377	420	4 610	878	4 000	815	3 995	833	4 252	730
Rumänien	3 043	531	7 105	1 211	5 196	1 183	5 573	1 322	7 182	1 464
EU-27	111 912	57 683	140 449	65 628	128 813	62 030	127 359	53 236	129 529	51 747

Källa: EU-kommissionen.
För vete ingår inte odlingen av durumvete.

3.9.1 EU:s internhandel

I tabellerna 28 och 29 redovisas internhandeln av spannmål i EU under 2011. I tabell 28 framgår att Holland, Tyskland, Italien och Belgien har stor införsel av spannmål. I tabell 29 kan ses att Frankrike är dominerade när det gäller utförseln av spannmål. Redovisade data i tabellerna ska tolkas med försiktighet då de enskilda ländernas rapportering till kommissionen kan vara av olika hög kvalitet vilket bland annat speglas i att införsel och utförsel. Ej heller bör siffrorna jäm-

föras med övriga balanser i detta material. Dock kan uppgifterna tjäna som en indikator på de enskilda medlemsstaternas balans i internhandeln.

Tabell 28. EU:s införsel av spannmål 2011, ton
Internal grain import in the EU 2011, metric tons

	Vete	Råg	Korn	Havre	Majs	Totalt
Österrike	561 367	35 259	162 867	11 071	796 436	1 567 000
Belgien-Lux	3 004 966	11 209	1 655 888	85 676	959 035	5 716 773
Bulgarien	20 774	75	131	76	69 068	90 124
Cypern	90 370	0	193 083	41	108 561	392 055
Tjeckien	27 599	27 442	30 946	319	18 378	104 685
Tyskland	4 210 299	252 677	1 331 397	296 725	1 727 872	7 818 970
Danmark	357 710	9 523	165 513	35 376	43 203	611 325
Estland	9 317	14 332	42 378	1 475	14 194	81 696
Spanien	2 804 598	11 134	923 304	64 015	2 451 591	6 254 642
Finland	6 895	26 644	297	8	19	33 864
Frankrike	518 751	1 532	154 916	9 280	413 430	1 097 910
Förenade konu.	492 665	55	128 602	33 848	664 210	1 319 379
Grekland	690 549	848	156 729	9 152	187 845	1 045 124
Ungern	65 250	387	68 318	169	70 894	205 018
Irland	217 388	1 414	121 846	921	202 153	543 722
Italien	4 457 955	12 937	858 698	45 100	1 879 657	7 254 348
Litauen	64 135	1 599	68 090	593	9 050	143 467
Lettland	103 688	5 728	101 610	9 501	4 955	225 483
Malta	27 337	0	23 300	295	18 890	69 822
Nederländerna	3 619 877	105 990	1 602 247	45 956	2 281 700	7 655 769
Polen	769 971	37 629	225 187	5 740	387 890	1 426 418
Portugal	1 045 837	19 189	263 562	15 193	390 393	1 734 173
Rumänien	486 530	31	186 031	350	324 105	997 047
Sverige	248 094	1 618	58 544	17 655	16 582	342 492
Slovenien	147 776	4 055	29 186	2 591	165 663	349 270
Slovakien	120 053	2 412	70 753	1 190	210 800	405 207
EU	24 169 752	583 718	8 623 423	692 315	13 416 574	47 485 781

Källa: Eurostat

Tabell 29. EU:s utförsel av spannmål 2011, ton
Internal grain exports in the EU 2011, metric tons

	Vete	Korn	Råg	Havre	Majs	Totalt
Österrike	573 526	66 309	11 271	12 478	355 441	1 019 025
Belgien	556 069	166 382	307	2 377	437 936	1 163 071
Bulgarien	1 984 016	245 746	1 589	6 269	632 628	2 870 248
Cypern	36	0	0	0	0	36
Tjeckien	1 412 063	321 192	24 654	27 652	335 840	2 121 401
Tyskland	3 786 207	1 171 029	196 929	23 611	718 370	5 896 146
Danmark	879 437	495 343	76 501	36 590	19 860	1 507 731
Estland	70 213	108 810	7 628	14 473	23	201 147
Spanien	406 534	99 446	13 765	41 532	112 554	673 831
Finland	152 348	261 163	11 859	240 245	0	665 615
Frankrike	7 750 587	4 026 708	31 660	61 790	5 865 716	17 736 461
Förenade konungariket	2 125 457	724 207	78	23 318	35 619	2 908 679
Grekland	296 065	26	0	17	29 918	326 026
Ungern	1 033 617	445 420	7 033	2 642	3 518 193	5 006 905
Irland	120 037	83 642	0	60 575	32 569	296 823
Italien	138 244	10 153	1 350	3 047	102 469	255 263
Litauen	459 202	80 345	26 629	8 519	18 579	593 274
Luxemburg	16 516	10 913	4 621	1 187	3 329	36 566
Lettland	330 092	102 302	24 660	9 035	674	466 763
Malta	0	0	0	0	0	0
Nederländerna	507 889	206 527	17 692	28 652	245 290	1 006 050
Polen	762 338	126 464	102 936	22 831	302 757	1 317 326
Portugal	35 677	37 781	0	161	32 885	106 504
Rumänien	974 090	154 644	987	1 703	1 005 379	2 136 803
Sverige	322 414	36 695	211 638	138 179	37	708 964
Slovenien	13 686		7 001	312	175 561	196 560
Slovakien	273 785	4 000	167 586	1 211	318 390	764 972
EU	24 980 145	8 985 247	948 374	768 406	14 300 017	49 982 190

Källa: Eurostat

3.9.2 EU:s handel med tredje land

EU har en omfattande handel, främst export, med omvärlden. I tabell 30 redovisas importen och exporten av spannmål totalt, samt separat för vete, korn, havre och majs 2007/08-2012/13. Exporten av spannmål under 2011/12 beräknas bli än lägre än 2010/11 trots en högre prognos på produktionen i EU. Under de senaste åren har EU haft status som nettoexportör av spannmål. Prognoserna pekar dock på en minskande nettoexport för 2011/12 och 12/13. Under 2007/08 var dock EU nettoimportör eftersom en rekordhög import av majs och sorghum (redovisas under posten övrigt i nedanstående tabell) behövdes för att täcka foderbehovet i EU.

Tabell 30. EU:s import och export av spannmål 2007/08–2012/13, miljoner ton
EU's grain imports and exports 2007/08–2012/13, mill. metric tons

Spannmålsslag	07/08		08/09		09/10		10/11		11/12p		12/13p	
	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import
Vete	11,8	6,6	25,1	7,3	20,5	5,3	22,2	4,4	15,2	7,2	14,9	6,4
Korn	6,3	0,3	3,4	0,25	1,4	0,1	7,6	0,2	5	0,4	5	0,3
Majs	0,5	14,6	1,7	3,5	1,4	2,3	1,8	7,5	3,5	5	2,5	5,5
Råg	0,08	0,09	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0,1	0
Havre	0,15	0	0,09	0	0,2	0	0,1	0	0,1	0	0,1	0
Övrigt	0	5,7	0	0,3	0	0	0	1	0	0,3	0	0,7
Summa	18,9	27,4	30,4	11,4	23,6	7,7	31,8	13,1	23,9	12,9	22,6	12,9

Källa: EU-kommissionen

3.10 EU:s marknadspriser för spannmål

Priserna för spannmål på EU-marknaden varierar normalt mellan interventionsprisnivå och gränsskyddad prisnivå. I de områden där det finns överskott på marknaden ligger priserna normalt runt interventionspriset. Under den period av året då det inte är möjligt att lämna till intervention kan priserna vara ännu lägre. Priserna i områden med underskott styrs av kostnaderna för att transportera spannmål från överskottsmarknaderna.

Inom EU rapporteras varje vecka partihandelspriser på spannmål från de olika medlemsländerna. Priserna för spannmål steg kraftigt under marknadsåret 2006/07 och 2007/08 på grund av skördebortfall i flera länder och oro för svag kvalitet. Även höga priser på världsmarknaden påverkade utvecklingen på den interna marknaden. Under 2008/09 föll dock priserna både internt och på världsmarknaden pga. ökade skördar och den finansiella oron som råder på den globala marknaden. I tabell 31 redovisas förhållandet mellan marknadspriset och interventionspriset i några EU-länder i oktober 2010 och 2011. Genomgående för 2010 och 2011 är spannmålspriserna är betydligt högre än interventionspriset vid motsvarande tidpunkt. För vete har index legat still eller minskat medan korn i de flesta områden har fått ett högre index, detta beror på att världen enligt prognoserna hösten 2011 producerade ett överskott av vete och ett underskott av korn.

Tabell 31. Marknadsprisindex för spannmål i EU jämfört med interventionspriset oktober 2010 och 2011 sep, interventionspris =100

Vete (brödvete)		2010 okt	2011 okt	Korn		2010 okt	2011 okt
Danmark	Köpenhamn	238	212	Danmark	Köpenhamn	164	176
Tyskland	Hamburg	214	191	Tyskland	Hamburg	191	191
	Würzburg	194	189		Würzburg	154	188
	Dresden	197	183		Mannheim	170	179
Frankrike	Rouen	216	185	Frankrike	Rouen	190	188
	Dunkerque	215	182	Italien	Alessandria	177	208
					Milano	188	230
Italien	Milano	226	227	Finland	Raisio	153	168
	Bologna	222	216	Sverige	Helsingborg	174	183
Finland	Naantali	174	177		Västerås	173	183
Sverige	Helsingborg	210	206	Spanien	Albacete	176	197
Spanien	Barcelona	207	219	Tjeckien	Prag	133	153
Polen	Slaski	189	176	Lettland	Riga	134	¹
Ungern	Great Plain	177	163	UK	Bristol	171	184
Lettland	Riga	179	218				
Tjeckien	Prag	198	155				
Litauen	Vilnius	192	185				

1 Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

3.11 Kandidatländernas spannmålsmarknader

Spannmål är en viktig gröda i Turkiet medan arealerna är relativt små i Serbien, Kroatien och Makedonien. Vete och majs är de enskilt största spannmålsslagen. Vid normal avkastning är exporten större än importen i Turkiet. Serbien har haft en i stort sett balanserad spannmålsmarknad medan Island, Kroatien och Makedonien har större import än export. Total spannmålsareal i Turkiet uppgår till ca 12 miljoner ha. Arealen är betydligt mindre i Serbien (ca 1 900 000 ha), Kroatien (ca 546 000 ha) och i Makedonien (ca 220 000 ha). Spannmålsmarknaden för Montenegro har inte analyserats. Spannmålsmarknaden på Island är i det närmaste försumbar.

Tabell 32. Spannmålsskörden i kandidatländerna 2002/03–2010/11, 1 000 ton
Cereal harvest in some of the candidate countries 2002/03–2010/11, mill. metric tons

Land	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Kroatien	3 724	2 358	3 268	3 036	3 036	2 534	3 726	3 442	3 017
Makedonien	556	472	682	645	602	469	613	603	539
Turkiet	27 753	28 433	29 452	29 858	28 369	24 923	27 288	29 238	27 688
Serbien	8 318	5 473	9 948	9 178	8 815	7 412	8 698	9 015	8 927

Källa: Turkiet och Serbien – IGC, Kroatien och Makedonien – FAO

Tabell 33. Spannmålshandeln i några av kandidatländerna 2005–20011, miljoner ton
Cereal trade in some candidate countries 2005–2011, mill. metric tons

Land	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 p
Export							
Island	1	1	1	1	1	1	1
Kroatien	1	1	1	1	1	1	1
Makedonien	1	1	1	1	1	1	1
Serbien	1	1	1	1	1	1	1
Turkiet	3,8	2,4	1,6	2,2	5,1	2,4	3,8
Import							
Island	0,1	0,1	0	0,1	0,1	0,1	0,2
Kroatien	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2
Makedonien	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Serbien	0	0	0,1	0	0	0	0
Turkiet	0,2	2,8	3,6	4,3	4	4	4

1 Ej tillgänglig

Källa: IGC

3.12 Situationen på världsmarknaden

2011/12 visar preliminära uppgifter på en produktionsökning för vete till ca 695 miljoner ton jämfört med cirka 653 miljoner ton året innan. Den lägre skörden för 2010/11 sammanföll med de lägre skördarna i framförallt Ryssland och Ukraina på grund av extremt torr väderlek.

Produktionen av fodersäd (t.ex. majs, korn, havre och sorghum) uppgick till rekordhöga 1 146 miljoner ton för 2011/12. Även dessa grödor hade en produktionsnedgång för 2010/11 beroende på torkan i Ryssland men även på lägre skörd av majs i USA.

2011/12 ökade konsumtion av vete ytterligare till 688 miljoner ton vete. Ökningen beror delvis på ökad foderanvändning av vete då världsmarknadspriserna på majs varit mycket höga. Förbrukningen av majs fortsätter att öka och uppgick till ca 870 miljoner ton för 2011/12. Det är både ökad användning för industriändamål (bla för etanoltillverkning) och ökad foderanvändning som ligger bakom ökningarna. Den totala konsumtionen av spannmål 2011/12 är beräknad till 1 841 miljoner ton. Produktion och konsumtion av spannmål ligger nära varandra, vilket innebär liten eller utebliven lageruppbyggnad men fortfarande högre utgående lager än 2007 då priserna steg kraftigt.

Skördarna för ris har ökat i världen för de senare åren. Priserna steg kraftigt under 2008 och rekordnivåer för vissa sorter av ris har noterats på världsmarknaden. Priserna föll därefter men under hösten 2011 steg de igen dock inte till de rekordhöga nivåer som rådde under 2008. Sent 2011 och tidigt 2012 ser man en liten tillbakagång. Konsumtionen av slipat ris (omräkningsfaktor ca 1,5 i förhållande till paddy) i världen 2010/11 enligt IGC uppgick till 447 miljoner ton. Konsumtionsökningen förväntas stärkas 2011/12 och uppgå till 458 miljoner ton.

Tabell 34. Världsproduktion av spannmål 2000/01–2011/12, miljoner ton
Cereal world production, mill. metric tons

Skördeår	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12 ung.
Vete	582	581	566	556	628	620	598	607	685	679	653	695
Övrig spannmål, inkl. majs	871	901	881	921	1 020	983	990	1 091	1 117	1 120	1 097	1 146
Spannmål	1 467	1 482	1 447	1 477	1 648	1 603	1 588	1 698	1 802	1 800	1 753	1 841
Ris, slipat				392	401	418	419	432	447	440	447	462

Källa: IGC

3.12.1 Den internationella handeln med spannmål

Världshandeln med spannmål för 2011/12 förväntas bli större än föregående år. Totalt beräknas världshandeln till 264 miljoner ton spannmål vilket är en relativt hög ökning med 21 miljoner ton. Framförallt har Ryssland en kraftig ökning i förväntad export av vete och Kina har ökat sin import på senare tid i och med ökat foderbehov. Handeln av vete ökar till 143 miljoner ton (126 miljoner ton för 2010/11) och för majs ligger handeln kvar på ungefär samma nivå som året innan ca 94 miljoner ton efter förra årets ökning. Världshandeln för de övriga spannmålsslagen uppgick 2010/11 till ca 15 miljoner ton för korn, drygt 6 miljoner ton för sorghum, drygt 2 miljoner ton för havre samt drygt 0,4 miljoner ton för råg. Tidiga prognoser för 2012/13 pekar på en bibehållen världshandel av spannmål.

Övergångslagren för spannmål framgår av nedanstående tabell. På senare tid återfinns omkring 30–40 procent av världslagren hos de större exportörsländerna av spannmål. Dessa länder är USA, EU, Ryssland, Ukraina, Argentina, Australien, Kanada och Kazakstan.

Tabell 35. Utgående lager av spannmål 2004/05–2012/13 jul–jun år, miljoner ton
End stocks stocks of cereals 2004/05–2012/13, mill. metric tons

År	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13
Vete	140	136	123	132	173	199	195	202	191
Fodersäd	193	184	156	171	201	205	176	169	182
Summa spannmål	333	320	279	304	374	404	371	371	373
Lager i % av konsumtionen	21	20	17	17	22	23	21	20	20
Ris (skalat)				81	92	95	95	100	

Källa: IGC

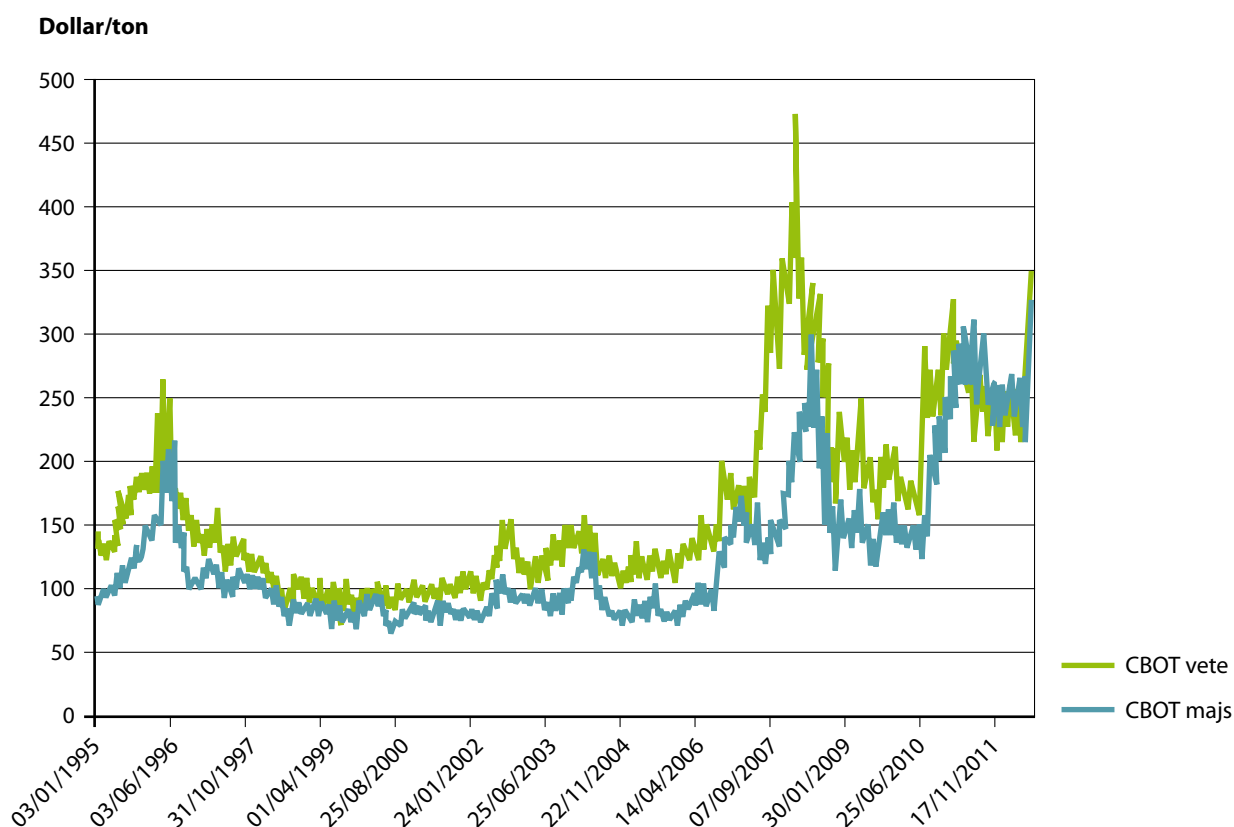
3.12.2 Utveckling på världsmarknadspriser för spannmål

De faktorer som påverkar priserna på spannmål på lång sikt är att efterfrågan ökar, då ekonomin i flera utvecklingsländer gör att människor får råd att öka sin konsumtion. Samtidigt som human- och foderkonsumtion ökat har också användningen av spannmål till biodrivmedel ökat kraftigt.

På kort sikt påverkas priserna av löpande prognoser för produktionen i de större producentländerna baserat på bland annat väder och odlingsbetingelser. Är då världproduktionen är större än konsumtionen får man ett överskott ökar de utgå-

ende lagren. När de utgående lagren motsvarar stor andel av årskonsumtionen i världen och när världsproduktion som överstiger konsumtionen pressas priserna. Förändringar i handeln som införda exportstopp och dylikt kan inverka på priserna.

Då flera aktörer än de som handlar med den fysiska spannmålen, handlar med terminskontrakt på råvarubörserna kan till exempel oro i världsekonomin, valutakursförändringar och aktörernas tillgång på medel ge handelsmönster på börserna som inte kommer av direkt påverkan av prognostiserade skördar, väder och konsumtionsmönster.

Figur 15. Världsmarknadspris på vete och majs, närmaste termin, Chicago Board of Trade, dollar/ton mellan januari 1995 och augusti 2012.

World market prices for Wheat and Corn, nearby contract, Chicago Board of Trade, dollar/metric ton January 1995 to August 2012.

Källa: IGC

Världsmarknadspriserna för spannmål nådde en historiskt sett mycket hög prisnivå under 2007/08, som till stor del berodde på skördebortfall i delar av världen 2006/07 och 2007/08. Även ökad efterfrågan på främst majs för etanoltillverkning bidrog till kraftiga prisökningar. I slutet av 2007/08 och i och med ny skörd 2008/09 har dock priserna fallit, men jämfört med den senaste tioårsperioden, ändå legat på en förhållandevis hög nivå. Bland andra OECD talar om att priserna har etablerat sig på en ny platå och att man kan vänta sig att priserna ligger kvar på denna högre nivå en bra tid framöver.

På grund av torka i USA steg priserna på både majs och spannmål under sommaren 2012. Under början av 2012 har majsen varit högre prissatt än vetet beroende ett underskott i majsproduktionen i världen och majsen uppnådde under sommaren prisnivåer lika höga som 2007/08.

4 Oljeväxter

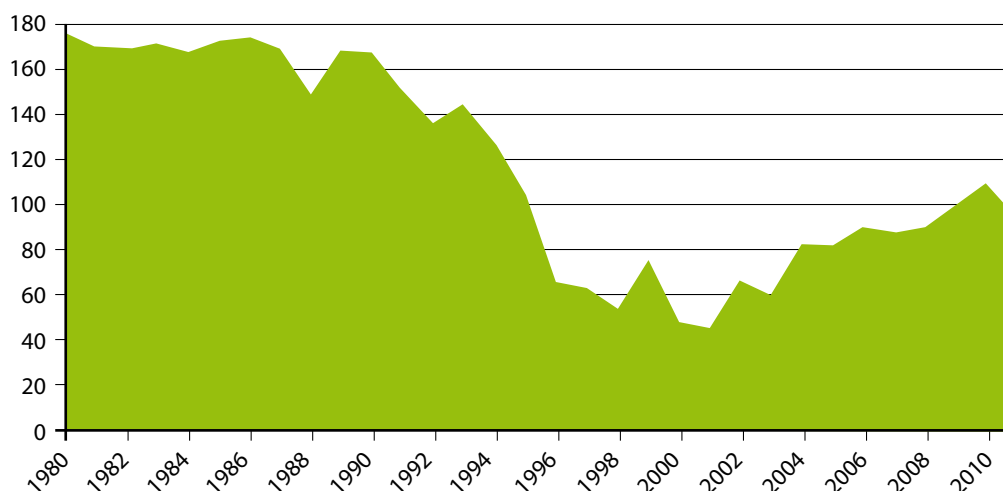
4.1 Areal

Oljeväxtarealen i Sverige minskade kraftigt under 1990-talet. Från en förhållandevis stabil nivå runt 170 000 hektar under 1980-talet minskade odlingen till ca 100 000 hektar under de första åren på 1990-talet. Efter EU-inträdet minskade arealen ytterligare. Sänkt arealstöd och dåliga odlingsförutsättningar ledde till att oljeväxtodlingen gick ner till knappt 50 000 hektar under 2000 och 2001 då den var som lägst. Odlingen har sedan gårdsstödet infördes år 2005 ökat med drygt 20 % driven av framförallt högre priser (se tabell 4).

För 2011 uppgår arealen exklusive lin till ca 94 887 hektar vilket är en minskning med ca 14 % jämfört med 2010. Odlingen av oljeväxter exklusive lin 2011 fördelas enligt följande; 56 600 hektar höstraps, 36 112 hektar samt vårraps och rybs på en mindre areal. Uppgifterna för 2011 visar på en minskning med hela 20 % av arealen för höstraps. De dåliga betingelserna för sådden av höstraps hösten 2010 och en relativt stor skördad areal 2010 ligger bakom den stora minskningen. Siffrorna för arealen för vårraps pekar på ungefär samma nivå som föregående år. För närvarande odlar knappt 5 600 lantbrukare oljeväxter.

Odlingen av oljelin har varierat kraftigt sedan 1995. Under perioden 1995–1999 var linarealen som högst drygt 34 000 hektar, men till följd av lägre arealstöd från och med år 2000 minskade odlingen kraftigt. För 2009 omfattade odlingen av oljelin ca 10 000 hektar, en ökning jämfört med tidigare år. Under 2010 fördubblades odlingen av oljelin till 19 144 hektar. Arealökningen berodde på prisökningar för svenska odlare då GMO-fritt lin efterfrågades och kunde exporteras till bland annat Tyskland. 2011 års odling uppgick till 14 743 hektar, som var en minskning främst på grund av dålig tillgång på och dålig kvalitet på utsäde. Figur 16 visar arealutvecklingen för oljeväxtgrödorna mellan 1980 och 2011.

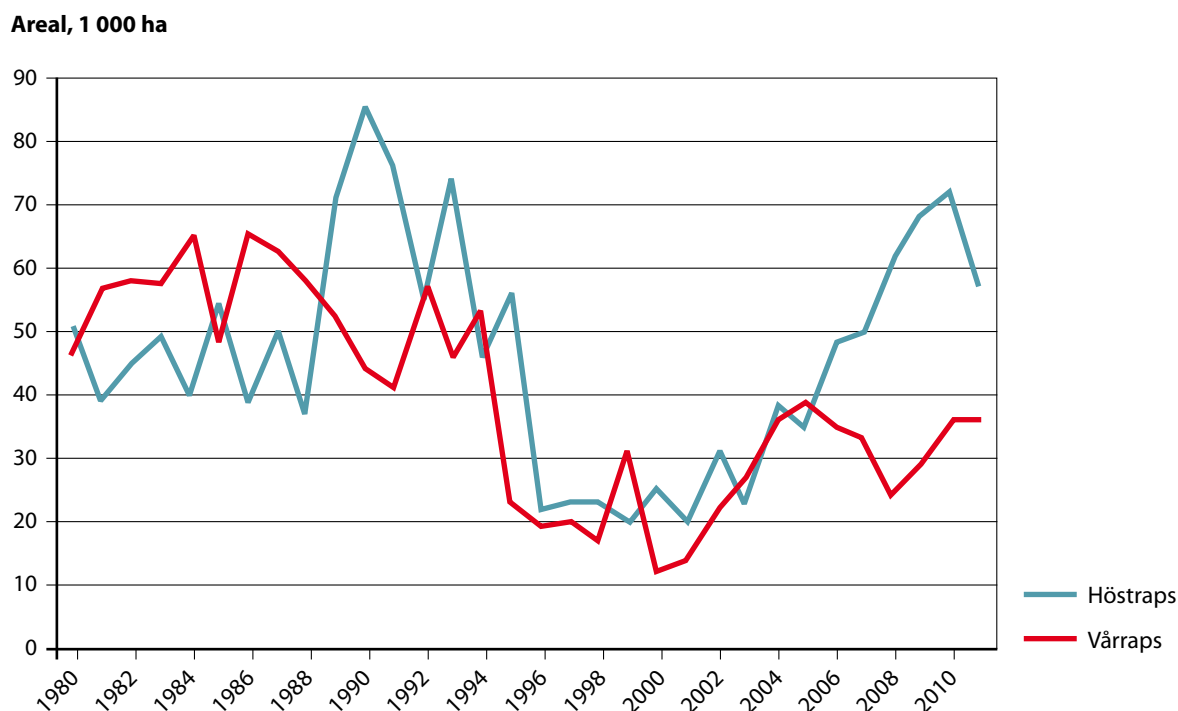
Areal, 1 000 ha

Figur 16. Arealutveckling för oljeväxtgrödor (exklusive oljelin) fr.o.m. 1980, 1 000-tal ha
Development of area sown with oilseeds (excluding linseed) from 1980, 1 000 ha

Källa: SCB

Av figur 17 framgår arealutvecklingen för höstraps och vårraps under perioden 1980–2011.

Figur 17. Arealutveckling höstraps och vårraps, 1 000-tal ha
Development of area sown with winter rape and spring rape, 1 000 ha
 Källa: SCB

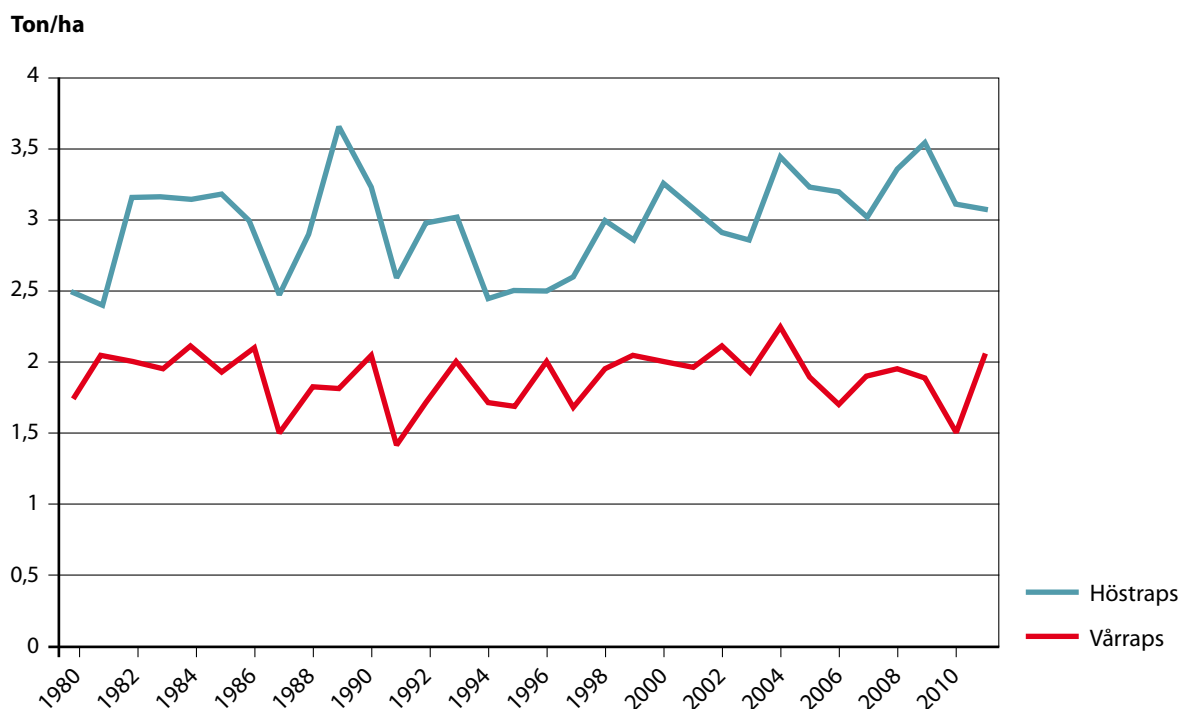
Odlingen av oljevaxter blev kvoterad när Sverige den 1 januari 1995 blev medlem av EU. Sveriges kvot, eller basareal, beräknades som ett genomsnitt av odlingen under perioden 1992–1994. Totalt blev Sveriges kvot 137 000 hektar. I denna kvot ingick en uttagen areal om minst tio procent. I praktiken innebar kvoten således en odling på maximalt 123 300 hektar. Från och med 2005 omfattas oljevaxterna av det frikopplade stödet. I arealuppgifter som angivits ovan ingår både odling av oljevaxter till livsmedelsanvändning och till teknisk användning.

Omkring 5 600 ha odlades 2009 för tekniska ändamål. Jämfört med tidigare år är det en minskning med ca 15 200 ha. Den kraftiga ökningen som skedde 2006 och 2007 beror bland annat på att Lantmännen startade en storskalig produktion av biodiesel i Karlshamn under 2006. Det kraftiga fallet i produktionen som skett under 2008 berodde på sämre lönsamhet till följd av det dåvarande höga priset på råvaran.

Den ekologiska oljevaxtodlingen är av liten omfattning och arealen i 2011 års SAM-ansökan var 2 139 hektar. Den ekologiskt odlade arealen ökade mellan 2009 och 2010 från 1 727 till 2 127 hektar.

4.2 Hektarskörd

Hektarskördarna för 2011 uppgår till 3,1 ton/hektar för höstraps respektive 2,1 ton/hektar för vårraps. 2011 låg höstrapsen på avkastningsnivåer strax under femårsgenomsnittet och vårrapsen cirka 200 kg per hektar över femårssnittet. Nedan visas hektarskördarnas utveckling från och med 1980 för vår- respektive höstraps.

Figur 18. Hektarskördar för höst- och vårraps 1980–2011, ton/ha (9 % vattenhalt)
Winter rape and spring rape yield per hectare 1980–2011, metric tons/ha (9 % water content)
Källa: Jordbruksverket, Sveriges frö- och oljeväxtodlare

Normskörden (se avsnitt 3.2) för höstraps 1995 beräknades till 3,08 ton/ha och för 2000 till 2,6 ton/ha. För 2011 har normskörden beräknats till 3,5 ton/ha. Motsvarande normskördeutveckling för vårraps var 1,89 ton/ha för 1995 samt 1,72 ton/ha avseende 2000 och till 2,1 ton/ha för 2011.

4.3 Totalskörd

I tabell 36 visas totalskörderna av oljeväxtfrön mellan perioden 2002 till 2011. Trendmässigt har skörden ökat. Den högre produktionen är en följd av att det odlas allt mer höstraps eftersom priserna stigit drivna av energimarknaden och att intresset för kvävefixering och omväxlingsgrödor ökat när kvävet varit dyrt. 2011 års skörd av oljeväxter uppgick till ca 250 000 ton (exklusive oljelin) vilket var en minskning med cirka 30 000 ton från året innan. Minskningen berodde på mindre arealer höstraps. Produktionen av oljeväxtfröer 2009 uppgick till ca 298 000 ton (9 procents vattenhalt), vilket är 38 000 ton mer än 2008 års skörd och ca 25 % mer än de senaste fem årens genomsnitt. 2010 minskade skörden med ca 5 % på grund av lägre hektarskördar av höstraps.

Tabell 36. Totalskörd av oljeväxtfrö (9 % vattenhalt) 2002–2011, miljoner kg
Total harvest of oilseeds (9 % water content) 2002–2011, mill. kilos

Gröda	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Höstraps	91	67	129	113	151	153	206	240	222	174
Värraps	46	51	82	73	60	63	48	55	54	74
Höstrybs	3	1	3	3	2	2	1	1	1	1
Värrybs	19	11	14	10	7	4	4	3	3	2
Oljelin	5	7	12	16	12	7	5	19	24	23
Totalt exkl. oljelin	159	130	228	199	220	222	259	298	280	250

1 Uppgift saknas.

Källa: SCB

4.4 Skördens användning och utrikeshandel med oljeväxtfrö

Före EU-medlemskapet löstes skörden av oljeväxtfrö in av staten. Efter Sveriges EU-inträde finns inte längre något inlösenystem för den svenska skörden. Numera köps oljeväxtfröskörden in av kooperativa och privata företag. En mindre del används till fodertillverkning men den största delen säljs vidare till Aarhus-Karlshamn AB för vidareförädling till livsmedelsindustrin. Cirka 70 % av Aarhus-Karlshamns förbrukning av rapsfrö kommer ifrån Sverige.

Den tekniska industrin använder en mindre del av den svenska skörden bland annat till biodiesel (RME, rapsmetylester). Det är främst Perstorp AB med sin anläggning i Stenungsund och Energigårdarna i Karlshamn som har denna tillverkning. Runt 2006 ökade användningen i den tekniska sektorn då man ökade tillverkningen i Karlshamn. Det startades dessutom flera mindre anläggningar runt om i landet då kalkylen såg bra ut även för småskalig produktion av RME. Lönsamheten för de mindre anläggningarna har dock varit krympande pga. höga priser på rapsfrö vilket lett till att man i flera fall fått gå över till andra råvaror än raps.

Den största delen av den svenska importen består av raps- och rybsfröer och oljeväxtfrömjöl. Importen av rapsfrö kommer till största delen från Tyskland, Danmark, Frankrike och Storbritannien. Exporten av rapsfrön för 2011 gick enligt preliminära siffror tillbaka till cirka 12 000 ton efter en kraftig ökning till drygt 25 000 ton under 2010. Det är främst Finland och Danmark som köpt svenskt rapsfrö. Exporten av linfrö från Sverige ökade även den under 2010 och uppgick till 13 700 ton. Exporten gick i huvudsak till Danmark, Tyskland och Belgien. I tabell 37 redovisas den svenska utrikeshandeln med oljeväxtfröer för 2003–2010.

Tabell 37. Svensk import och export av oljeväxtfröer 2003–2011, ton
Swedish oilseed imports and exports 2003–2011, metric tons

Import	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sojabönor	3 954	2 499	1 002	2 122	1 859	19 193	13 287	25 039	18 965
Jordnötter	2 103	982	2 454	1 678	2 158	1 775	2 694	3 938	5 863
Kopra	0	0	1	0	0	0	34	14	0
Linfrö	1 202	1 262	1 496	1 305	1 365	1 639	1 776	2 226	1 716
Raps/rybs	102 475	143 074	46 233	58 178	94 611	57 823	47 415	41 815	50 506
Solrosfrö	19 597	15 749	14 449	17 168	18 325	14 439	16 560	23 046	21 226
Andra frösorser	25 630	11 272	23 016	12 903	6 484	5 749	4 657	6 079	10 508
Oljeväxtfrömjöl	100 452	81 472	88 964	104 781	81 812	64 538	1 046	66 505	87 222
Export	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sojabönor	268	30	39	57	31	38	154	363	153
Linfrö	1 420	6 539	6 307	5 085	4 019	3 870	7 086	14 349	8 061
Raps/rybs	1 450	322	2 606	19 959	10 049	5 930	15 994	25 927	12 071
Solrosfrö	245	873	863	1 153	1 672	1 883	1 893	2 843	1 962
Andra frösorser	456	462	458	689	298	210	393	713	769
Oljeväxtfrömjöl	12	3	3	8	16	2	7	10	29

Källa: SCB

4.5 Konsumtion av olja och margarin

I Sverige använder vi ca 250 000 ton rapsolja. Den inhemska produktionen och totala nettoimporten av oljor blir tillsammans ca 440 000 ton. Palmolja står för den näst största importandelen efter rapsolja. Huvuddelen av oljan (raps-, rybs-, solros- och sojaolja) används vid tillverkning av margarin.

Konsumtionsmönstret av matfett direkt till konsument, storhushåll och restauranger ändras med trenderna. På 1990-talet minskade den totala konsumtionen för att stabiliseras på 2000-talet. På 1990-talet ökade konsumtionen av lättmargarinerna medan smör minskade. Senare delen av 2000-talet har denna trend vänt och smöret ökar igen medan margariner faller tillbaka.

Av de enskilda oljorna används främst rapsolja. Enligt uppgifter från rapsoljeindustrin uppgår nu produktionen i Sverige till ca 110 000 ton. Merparten av oljan används som råvara vid framställning av margarin och annat matfett. Den svenska produktionen använder cirka 260 000 ton rapsfrö varav cirka 80 000 ton är importerat.

En mindre andel används till tekniskt bruk, till exempel som smörjmedel eller som tillsats i den kemisk-tekniska industrin. Sveriges största RME-fabrik finns i Stenungsund och ägs av Perstorp AB. Anläggningen har en maximal kapacitet på 160 000 ton biodiesel. Produktionen och exporten av rapsolja redovisas nedan. RME tillverkas också av Energigårdarna i Karlshamn som har en kapacitet på 60 000 ton.

Tabell 38. Produktion och export av rapsolja 1991–2011, 1 000-tal ton
Rape seed oil production and exports 1991–2011, 1 000 metric tons

År	Produktion av rapsolja	Export av rapsolja	År	Produktion av rapsolja	Export av rapsolja
1991	96,2	63,0	2001	94,4	11,0
1992	96,3	31,5	2002	88,2	11,0
1993	105,0	39,8	2003	82,7	10,3
1994	106,7	25,9	2004	95,2	22,7
1995	118,0	38,0	2005	99,3	20,7
1996	109,2	58,3	2006	88,3	13,6
1997	117,0	50,5	2007	113,3	39,4
1998	95,1	12,7	2008	110,3	25,9
1999	93,7	10,8	2009	116,9	43,3
2000	98,5	12,0	2010	110,0	25,1
			2011	110,0	24,6

Källa: Aarhus-Karlshamns AB, SCB

4.6 Regleringen

Före det svenska medlemskapet i EU fanns i Sverige ett system för inlösen av oljeväxtfröer. I praktiken innebar det att staten garanterade oljeväxtodlarna ett visst pris för oljeväxtfröerna. EU-inträdet 1995 innebar att denna reglering togs bort och ersattes av EU:s regelverk som bestod av ett arealstöd.

EU:s reglering på oljeväxtområdet förändrades i början på 1990-talet. EU tvingades att förändra regleringen på oljeväxtområdet redan ett år innan den stora reformen genomfördes på spannmålsområdet. USA anmälde EU:s tidigare stöd till GATT (WTO) som konkurrensnedvridande i förädlingsindustrin och detta tvingade fram en ny reglering. Till skillnad från spannmålen togs allt prisstöd i form av exportbidrag och interventionsuppköp bort.

Odlingen var till och med 2001 begränsad av en kvot som var fördelad på respektive medlemsland. I 1999 års reformbeslut ingick som en del att utjämna arealstödet mellan olika grödor vilket innebar att stödet till oljeväxter sänktes successivt till samma nivå som för t.ex. spannmål och andra grödor. I reformen 2003 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik har oljeväxter behandlats på samma sätt som spannmål. Det innebär att arealstödet är frikopplat från och med 2005 års odling.

Från och med 2005 finns sålunda inget arealstöd till oljeväxter som istället ingår i det frikopplade gårdsstödet. Priset på oljeväxter kvalitetsregleras efter bland annat vattenhalt, oljehalt, erukasyrahalt, klorofyllinnehåll och renhet. Odlarpriset för oljeväxter påverkas i större utsträckning av världsmarknadpriset jämfört med spannmål eftersom EU:s oljeväxtreglering inte omfattar exportbidrag eller interventionsuppköp, se tabellen nedan.

Tabell 39. Prisutveckling för oljevaxter, kr/kg
Price development for oilseeds, SEK/kilo

År	Oljevaxter	År	Oljevaxter
1995 ¹	1,70	2004	1,86
1996	1,75	2005	1,98
1997	1,87	2006	2,17
1998	1,93	2007	3,09
1999	1,32	2008	3,13
2000	1,45	2009	2,55
2001	1,95	2010	3,72
2002	2,01	2011	3,85
2003	2,03		

1 T.o.m. 1994 avser priset höstraps, fr.o.m. 1995 redovisas endast ett pris för oljevaxter

2 Fr.o.m. 2007 avser priset raps

Källa: Jordbruksverket

Mellan 2004 och 2010 fanns det ett särskilt stöd för odling av energigrödor på annan mark än uttagen areal. Stödet uppgick till 45 euro/ha. I Sverige anmäldes ca 20 000 ha för detta stöd 2007/08 för att sedan sjunka rejält till ca 5 800 ha för 2008/09 och till 5 650 ha 2009/10. Orsaken till denna kraftiga minskning beror på en minskad användning i den tekniska industrin vilket i sin tur beror på den höga prisnivån på råvaran som har bidragit till lägre lönsamhet. Totalt inom EU användes ca 1,5 miljoner hektar för odling av energigrödor med bidraget på 45 euro/ha under 2008/09.

Tabell 40. I Sverige odlad oljeväxtareal till teknisk användning 1998/99–2009/10, ha
Area of oilseeds grown for non-food purposes in Sweden 1998/99–2009/10, ha

År	Hektar	År	Hektar
1998/99	2 670	2004/05	2 031
1999/00	4 270	2005/06	10 568
2000/01	3 380	2006/07	25 290
2001/02	2 820	2007/08	25 360
2002/03	3 455	2008/09	5 800
2003/04	3 461	2009/10	5 650

Källa: Jordbruksverket

För fettvaror finns en fast tull. För rapsolja är tullen som lägst 6,4 och som högst till 9,6 procent om produkten är avsedd för livsmedelsändamål. Om rapsoljan är avsedd för tekniska ändamål varierar tullnivån mellan 3,2 och 5,1 procent.

De största oljeväxtarealerna inom EU finns i Frankrike, Tyskland och Rumänien. Sveriges areal motsvarar ca en procent av EU:s totala areal. Mellan 2009 och 2010 ökade EU:s oljeväxtodling med ca 1,9 procent och 2011 med 3,6 procent jämfört med föregående år.

Tabell 41. EU-ländernas areal för oljeväxtodling 2009/10–2011/12, 1 000-tal ha
EU-countries' oilseeds cultivation 2009/10–2011/12, 1 000 ha

Land	2009/10	2010/11	2011/12 prel.
Belgien/Lux.	24	21	25
Danmark	163	167	150
Tyskland	1 499	1 506	1 414
Grekland	24	56	42
Spanien	874	718	824
Frankrike	2 259	2 229	2 323
Irland	7	7	6
Italien	283	280	378
Nederländerna	5	6	6
Österrike	109	114	114
Portugal	24	23	27
Finland	83	160	95
Sverige	109	129	110
Förenade konungariket	614	658	729
Tjeckien	389	410	432
Estland	82	98	101
Ungern	828	795	907
Lettland	96	107	124
Litauen	192	252	251
Polen	814	773	677
Slovakien	263	263	271
Slovenien	-	5	5
Bulgarien	801	815	873
Rumänien	1 236	1 390	1 469
Totalt EU-27	10 781	10 983	11 379

Källa: EU-kommissionen, Sveriges uppgifter kommer från Jordbruksverket.
 Malta och Cypern har ingen produktion av oljeväxter.

Produktionens utveckling inom EU redovisas i tabell 42. Sänkt arealersättning i EU ledde till minskat odlingsintresse i början på 2000-talet. Gynnsam prisutveckling beroende på ökad efterfrågan i energisektorn torde förklara arealökningen de senaste åren. Den största odlingen sker i Frankrike, Tyskland och Rumänien. De senaste medlemsstaterna Bulgarien och Rumänien har tillsammans en oljeväxtareal motsvarande ca 20 procent av EU:s totala areal. Avkastningen är dock låg, bara cirka 1/5 del av den svenska.

Tabell 42. EU:s produktion av oljevaxter 2009/10–2011/12, 1 000-tal ton, (9 % vattenhalt)
EU:s oilseeds production 2009/10–2011/12, 1 000 metric tons, (9 % water content)

Land	Raps/rybs			Solrosfrö			Sojaböner			Totalt (inkl. sojaböner)		
	09/10	10/11	11/12	09/10	10/11	11/12	09/10	10/11	11/12	09/10	10/11	11/12
Frankrike	5 584	4 816	4 520	1 704	1 633	1 692	110	140	212	7 418	6 624	6 461
Tyskland	6 307	5 749	4 724	57	54	48	0	0	0	6 371	5 816	4 785
Spanien	35	36	34	861	887	902	3	2	2	899	924	937
Italien	51	51	33	280	213	304	468	593	733	799	857	1 070
Storbrit.	1 951	2 230	2 276	2	2	2	8	8	8	2 017	2 312	2 338
Danmark	637	580	560	0	0	0	0	0	0	637	580	560
Österrike	171	171	162	71	67	70	71	95	96	314	332	329
Portugal	0	0	0	13	13	17	0	0	0	13	13	17
Sverige	299	279	329	0	0	0	0	0	0	317	303	357
Finland	140	179	113	0	0	0	0	0	0	142	181	115
Grekland	0	0	0	28	93	51	0	0	0	28	94	51
Belg/Lux.	60	62	55	0	0	0	0	0	0	70	70	62
Nederländerna	12	12	13	0	0	0	0	0	0	15	14	15
Irland	22	25	24	0	0	0	0	0	0	22	25	24
Tjeckien	1 128	1 042	1 181	61	57	69	14	16	14	1 207	1 120	1 269
Ungern	579	560	624	1 256	987	1 432	72	78	88	1 908	1 626	2 143
Polen	2 497	2 078	1 804	4	3	4	0	0	0	2 503	2 082	1 810
Estland	136	130	146	0	0	0	0	0	0	136	130	146
Lettland	209	225	251	0	0	0	0	0	0	209	226	251
Litauen	416	415	432	0	0	0	0	0	0	416	415	432
Slovakien	387	323	369	187	150	192	15	24	30	591	499	593
Slovenien	-	16	12	0	0	0	0	0	0	-	16	12
Bulgarien	248	545	558	1 050	1 506	1 099	0	0	0	1 298	2 051	1 657
Rumänien	570	924	810	1 098	1 265	1 288	84	146	121	1 753	2 337	2 221
EU-27	21 446	20 443	19 027	6 673	6 930	7 168	845	1 105	1 305	29 094	28 647	27 656

Källa: Kommissionen

2011/12 är preliminära uppgifter. Malta och Cypern har ingen produktion av oljevaxter.

Enligt EU:s avtal med USA (Blair-House) kunde produktspecifikt stöd ges till en areal oljevaxter, odlade för icke-livsmedelsändamål, motsvarande en miljon ton sojamjölsekvivalenter. Eftersom denna odling numera ingår i det frikopplade gårdsstödet kan det förväntas att Blair House avtalets restriktioner avseende produktion inte längre behöver appliceras.

4.7 Kandidatländernas oljeväxtmarknad

Av kandidatländerna är det Turkiet som har den största odlingen av oljeväxter. I samtliga länder är det odlingen av solrosor som dominerar. Oljeväxtarealen i kandidatländerna motsvarar ca 11 procent av arealen i hela EU, se tabellen nedan.

Tabell 43. Oljeväxtarealer i kandidatländerna 2000–2009, 1 000-tal ha
Oilseeds area in candidate countries 2000–2009, 1 000 ha

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kroatien	89	95	80	120	109	82	98 ¹	102 ¹	103 ¹
Makedonien	8	6	6	6	4	4	5 ¹	8 ¹	
Turkiet ²	657	647	635	644	666	632	677	702	769
Serbien	i.u	i.u	i.u	i.u	347	316	350	321	353
Montenegro	i.u	i.u	i.u	i.u	3	2	3	2	3

1 Källa: Eurostat. Kroatiens siffror för 2010 är en prognos.

2 Källa: Turkish Statistical Institute

Källa: FAO

Hektaravkastningen för solrosor var för 2010 högre i Turkiet än vad avkastningsnivån var för solrosor i EU-27. I Turkiet uppgick hektaravkastningen till 2,06 ton/ha och i EU till 1,88 ton/ha. Turkiet skulle enligt sin statistik bli en av de största solrosproducenterna i EU.

4.8 Situationen på världsmarknaden

Världsproduktionen av oljeväxter väntas för 2011/12 ligga på samma höga nivå som för året innan. Världsproduktionen har ökat varje år sedan 1998 förutom en liten minskning 2007. Den totala världsproduktionen för 2011/12 beräknas till ca 458 miljoner ton vilket är i samma nivå som under föregående år. Världsproduktionen av oljehaltiga fröer samt sojabönor visas i tabell 44 och 45. De utgående lagren av oljeväxter 2011/12 liknar föregående period. Den ökande produktionen möter främst Kinas ökande konsumtion.

Tabell 44. Världsproduktion av oljeväxtfröer 2001/02–2011/12, miljoner ton
World production of oilseeds 2001/02–2011/12, mill. metric tons

Produktion	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12p.
Sojabönor	185	197	187	216	221	237	221	212	261	264	257
Bomullsfrö	36	33	36	45	43	45	46	42	39	43	46
Jordnötter	34	31	33	33	34	31	32	35	33	36	36
Solrosfrö	21	24	27	25	30	30	27	32	30	33	39
Rapsfrö	36	33	39	46	49	45	48	57	61	60	60
Kopra	5	5	5	6	6	5	6	6	6	6	6
Palmkärna	7	8	8	10	10	10	11	12	12	13	13
Totalt	325	330	335	381	391	404	392	408	442	455	458

Källa: USDA, Oilseeds

Tabell 45. Världsproduktionen av sojaböner fördelad på de länder med störst produktion 2001/02–2011/12, miljoner ton
World production of soybeans for the leading producer countries 2001/02–2011/12, mill. metric tons

Produktion	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	Prog. 11/12
USA	79	75	67	85	83	87	73	81	91	91	83
Brasilien	44	52	51	53	57	59	61	58	69	76	66
Argentina	30	36	33	39	40	49	46	32	55	49	45
Kina	15	17	15	17	16	16	14	16	15	15	14
Indien	5	4	7	6	6	8	9	9	9	10	11
Paraguay	4	4	4	4	4	6	7	4	7	8	4
Övriga	8	9	10	12	14	13	9	12	15	16	17
Totalt	185	197	187	216	220	238	219	212	261	264	257

Källa: USDA, Oilseeds: World Markets and Trade 2012-04-12

4.8.1 Internationell handel

Handeln med oljeväxtfröer 2011/12 väntas ligga kvar nära nivån de två föregående marknadsåren. Den totala världsexporten av oljeväxtfrö beräknas till ca 106 miljoner ton och den totala importen till ca 105 miljoner ton. Brasilien och USA dominerar exporten medan Kina är den största importören med ett stort avstånd till den näst största – EU.

Både USA:s och Brasiliens andel av världshandeln med sojaböner har under flera års tid ökat och för 2011/12 beräknas den uppgå till ca 40 procent för Brasilien och 39 procent för USA. Brasilien har fördubblat sin andel under de senaste 10 åren. Kina har stadigt ökat sin import av sojaböner och den har nästintill fördubblats under den senaste femårsperioden. EU:s import av sojaböner väntas för 2011/12 minska något jämfört med föregående år. I tabell 46 och 47 redovisas exporten och importen av olika sojaprodukter samt sojaböner fördelat på länder.

Tabell 46. Export av sojaböner samt produkter därav, 2002/03–2011/12 miljoner ton
Soybean and soybean product exports, 2002/03–2011/12, mill. metric tons

Export	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	Prog. 11/12
Sojaböner										
USA	28	24	30	26	30	32	35	41	41	35
Brasilien	20	20	20	26	23	25	30	29	30	36
Totalt	63	54	64	64	71	80	77	93	92	87
Sojamjöl										
USA	6	5	7	7	8	8	8	10	8	8
Brasilien	14	15	14	13	13	12	13	13	14	14
Argentina	18	19	20	24	26	27	24	25	28	29
Totalt	42	45	47	51	54	56	53	56	58	60
Sojaolja										
Totalt	9	9	9	10	11	11	9	9	10	8

Källa: USDA, Oilseeds: World Market and Trade 2012-04-12

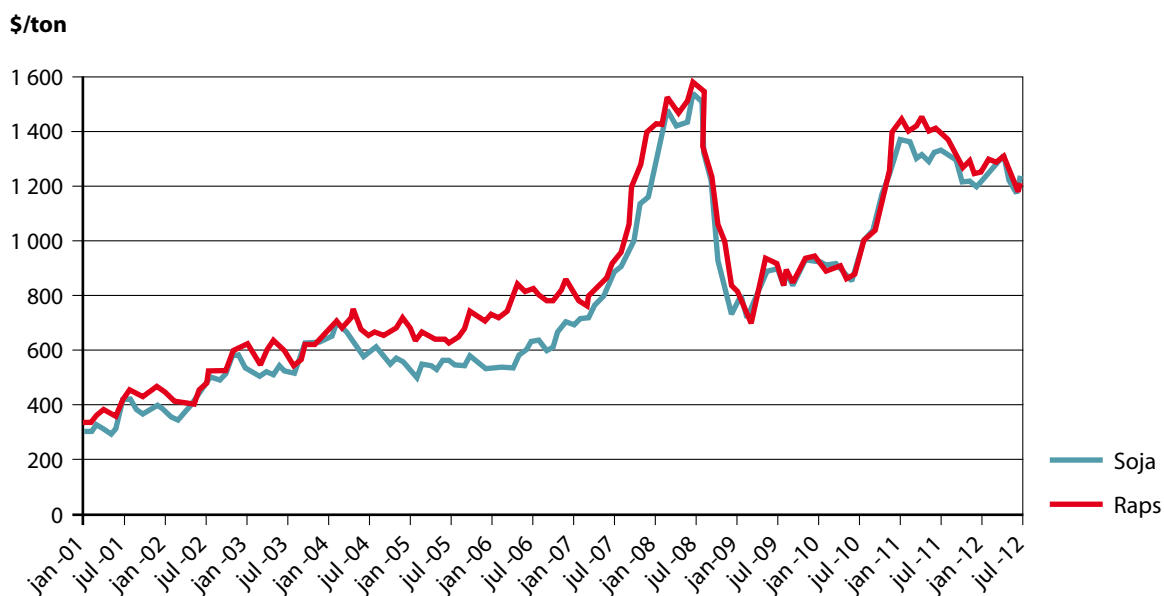
Tabell 47. Import av sojaböner samt produkter därav, 2002/03–2011/12, miljoner ton
Soybean and soybean product imports, 2002/03– 2011/12, mill. metric tons

Import	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	Prog. 11/12
Sojaböner										
EU	17	15	15	14	15	15	13	12	12	11
Japan	5	5	4	4	4	4	3	3	3	3
Kina	21	17	26	28	29	38	41	50	52	55
Totalt	63	54	63	64	69	78	77	87	92	88
Sojamjöl										
EU	20	22	22	23	22	24	22	21	22	22
Totalt	42	45	46	51	53	54	52	53	56	58
Sojaolja										
Totalt	8	8	9	9	10	10	9	9	9	8

Källa: USDA, Oilseeds: World Market and Trade 2012-04-12

4.8.2 Världsmarknadspriser på oljor

I figur 17 redovisas världsmarknadspriset på soja- och rapsolja. Priserna steg kraftigt från mitten av 2007 för att nå sin topp i juli 2008. En viktig förklaring till stigande priser är ökat intresse för att använda vegetabilisk olja för energiändamål och låga utgående världslager. Under den senare delen av 2008, och i samband med den finansiella krisen i världen, sjönk priset tillbaka till nivån innan den kraftiga uppgången. Priserna har även vid den senaste pristoppen följt andra råvaror och ökat kraftigt.

Figur 19. Världsmarknadspriset för sojaolja och rapsolja 1997–2011, dollar/ton fob Rotterdam

Worldmarket oil prices for soybean and rapeseed 1997–2011, dollar/metric ton fob Rotterdam

Källa: USDA Oilseeds och FAO

5 Proteinfoder

Till gruppen proteinfoder som används i Sverige räknas följande:

- Oljekraftfoder (rapsmjöl, sojamjöl med flera)
- Glutenfoder (proteinfoderprodukt som erhålls vid majsstärkelsestillverkning)
- Fiskmjöl
- Köttfodermjöl
- Potatisprotein
- Rapsfrö
- Ärtor och åkerböna

Av de proteinfodermedel som används i större utsträckning kommer ärtor, åkerböna och rapsmjöl från inhemsk odling och produktion. Även köttfodermjöl är till övervägande del inhemskt. Sojamjöl utgör den största importvaran av proteinfodermedlen.

5.1 Produktion av inhemskt foder

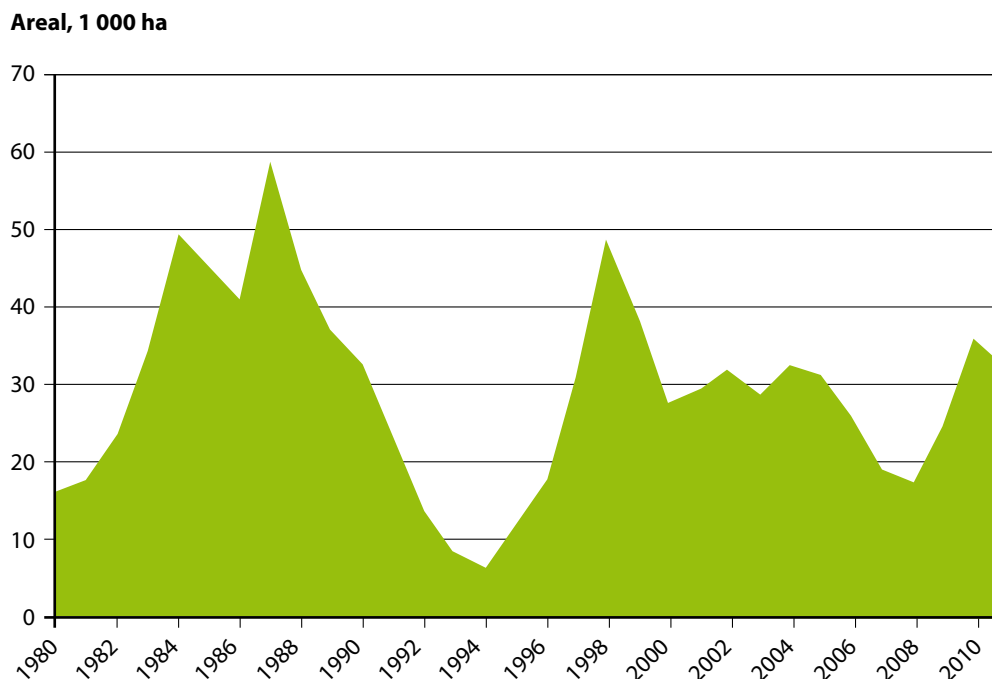
5.1.1 Foderbaljväxter

De senaste tre åren har odlingen av åkerbönor mer än fördubblats och 2011 odlades åkerbönor på cirka 16 000 hektar. Åkerbönonorna ligger därmed på samma areal som ärtorna. Det ökade intresset beror främst på att det är en relativt extensiv gröda. Höga kostnader för handelsgödsel och bekämpningsmedel tillsammans med ökade avsättningsmöjligheter och ökad debatt kring användning av importerade kontra inhemska proteinfoder bidrar till det öka.

Uppgifter för 2009 och 2010 visar på en rejäl återhämtning av den totala baljväxtarealen på grund av ovan nämnda åkerbönor. Minskningen av arealen år 2011, till 32 500 hektar, kommer endast av minskning i arealen ärtor. Under 2009 odlades baljväxter på 25 000 hektar och 2010 visar att den uppodlade arealen har ökat till knappt 36 000 hektar. Arealutvecklingen för baljväxter framgår av figur 18.

Odlingen av baljväxter har ökat kraftigt sedan det svenska EU-medlemskapet 1995. Året före EU-inträdet, 1994, uppgick arealen till ca 6 600 hektar. Den ökade därefter kraftigt för att 1998 nå en toppnivå på ca 48 000 hektar. Mellan 1999 och 2000 sänktes arealersättningen för ärtor, vilket ledde till att intresset för odlingen minskade. Mellan 2000 och 2005 har arealen legat runt 30 000 hektar men har sedan dess sjunkit till lägre nivåer och under 2008 var arealen som lägst med cirka 17 000 hektar.

2011 minskade den totala ärtskörden med ungefär 20 % till 42 800 ton jämfört med 2010 års totalskörd på 54 100 ton. Totalskörd av åkerböna ökade åter, med ca 70 % till totalt 53 000 ton från 2010 års siffra på drygt 31 000 ton.

Figur 20. Arealutveckling baljväxter 1980–2011, 1 000-tal ha
Development of area for pulses 1980–2011, 1 000 ha
 Källa: SCB, Jordbruksverket

5.1.2 Rapsmjöl

Förutom olja utvinns ett proteinrikt fodermjöl ur raps- och rybsfröerna. Mjölet ingår främst i foderblandningar till nötkreatur och svin. 2010 användes 309 000 ton rapsmjöl i foder i Sverige.

5.2 Förbrukning av proteinfodermedel

De största produkterna är raps, rybs, senapsmjöl respektive sojamjöl, se tabell 48. 2010 ökade proteinfoderförbrukningen något till 612 000 ton. Förbrukningen av oljekraftfoder har varit lägre under 2000-talet om man jämför med slutet av 1990-talet. Orsaken till den minskade förbrukningen är bl.a. den lägre produktionen av griskött i Sverige. En totalt sett minskande animalieproduktion bidrar också. Förbrukning av proteinfodermedel har en koppling till kvaliteten på vallfodret som kan variera mycket mellan åren.

Importen av sojabönsprodukter går stor del via hamnar i Norge, Nederländerna, Italien, Danmark och Tyskland. Av praktiska skäl är det svårt att ta in de stora fartygen från Sydamerika till svenska hamnar, varför det sker omlastningar på mindre båtar för vidare leverans till Sverige. Merparten av sojamjölet som importeras till Sverige kommer ursprungligen från Brasilien.

I december 2000 beslutade EU om ett temporärt förbud mot användning av köttmjöl till djurfoder. Orsaken var BSE-krisen. I Sverige hade användningen av köttmjöl minskat kraftigt redan tidigare och under de senare åren har förbrukningen uppgått till ca en halv procent av den totala förbrukningen av proteinfodermedel. Den ökning i användning av köttmjöl för 2010 kan komma ur ökat intresse för att

ersätta soja i foderstaten, man bör dock observera att det fortfarande är mycket små andelar det rör sig om.

Tabell 48. Förbrukning av proteinfodermedel 2002–2010, 1000-ton
Protein feed consumption 2002–2010, 1000- ton

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Raps-, rybs- och senapsmjöl	215	251	303	327	248	286	304	309
Sojamjöl	269	285	266	248	232	255	230	250
Övriga	132	113	97	126	72	70	62	52
Summa oljekraftfoder	616	649	665	701	552	611	596	612
Fiskmjöl	8	8	6	4	6	5	6	7
Köttfodermjöl	3	3	3	2	3	3	3	6
Ärter, åkerbönor, lupiner	37	38	36	26	15	10	10	16
Glutenfoder (majsgluten)	9	10	7	7	8	4	4	¹
Summa animaliskt proteinfoder, gluten och baljväxtproteinfoder	57	59	52	39	32	22	23	29

¹ Ingen information.

Källa: Jordbruksverket, Fodermedelskontrollen

5.3 Regleringen

Sveriges medlemskap i EU från och med den 1 januari 1995 innebär att vi helt styrs av EU:s regelverk där fodermedelsmarknaden med några få undantag är helt avreglerad.

Speciella regler gäller för import av tapioka. Det finns särskilda kvoter för import till reducerad tull när tapioka importeras från angivna länder. När importen överstiger kvoterna ska den ordinarie tullen erläggas.

EU:s senaste reform av CAP den s.k. Hälsokontrollen innebär att stödet för proteingrödor inklusive blandningar av baljväxter och stråsåd avvecklades den 1 januari 2010. I den tidigare reformen 2003 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik behandlades grundstödet för proteingrödorna på samma sätt som för spannmål och lades in i det frikopplade stödet. Ett stöd till proteingrödorna på 55,57 euro per hektar betalades ut sista gången 2009 som ett kopplat produktionsstöd. Stödet var begränsat till 1,648 miljoner hektar för EU i sin helhet. Arealkvoten var inte fördelad på respektive land och vid ett eventuellt överskridande gjordes en reduktion av stödet. 2009 betalades stödet ut för cirka 40 100 hektar i Sverige.

5.3.1 EU:s utgifter för proteingrödor

EU:s utgifter för proteingrödorna har varit omkring en halv miljard euro per år under hela perioden från Sveriges EU-inträde och fram till idag. Reformen 2003 innebär att stödet (det kopplade stödet) till proteingrödor ökade under 2003–2005 men har sedan åter minskat och avskaffades helt 2010.

Tabell 49. EU:s totala utgifter för proteingrödor 1997–2010, miljarder euro
EU:s total expenses for protein crops 1997–2010, bill. EUR

År	Utgifter, mdr. euro	År	Utgifter, mdr. euro
1997	0,51	2004	0,51
1998	0,60	2005	0,78
1999	0,64	2006	0,62
2000	0,47	2007	0,58
2001	0,47	2008	0,43
2002	0,48	2009	0,33
2003	0,49	2010	0,49

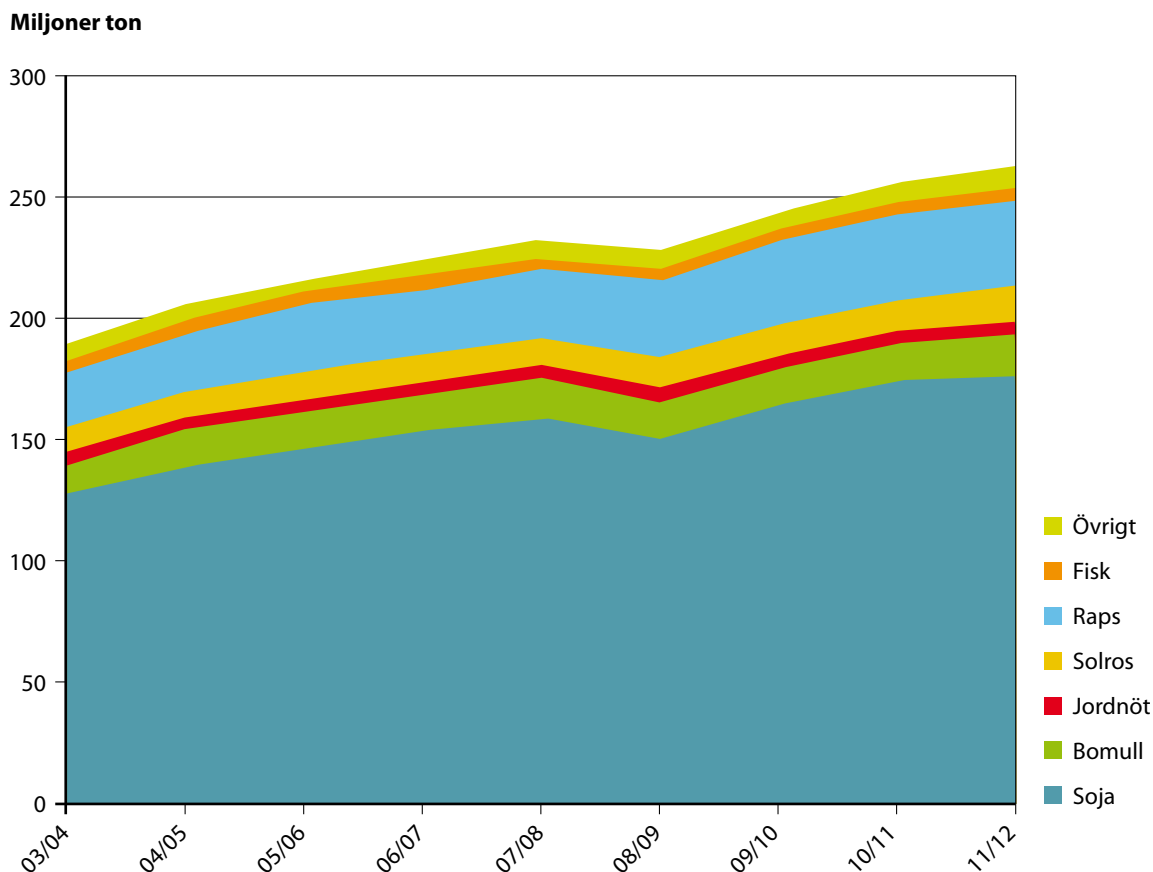
Källa: EU-kommissionen

Uppgifterna för 2010 visar att utgifterna har ökat till 490 miljoner euro till följd av en arealökning. I utgifterna ingår en mindre del av stöd som härrör sig till tidigare år. För 2009 låg de totala utgifterna på cirka 330 miljoner euro. I Sverige betalades det ut cirka 15 miljoner kronor ut i stöd för år 2009 och 22 miljoner kronor för 2010 (preliminära uppgifter).

5.4 Världsproduktion av proteinfoder

Världsproduktionen av proteinfoder har ökat under de senaste tio åren. Under 2008/09 minskade dock produktionen något, med anledning av en minskad sojaproduktion, för att sedan återigen öka de kommande åren, 2011/12 beräknas produktionen uppgå till ca 263 miljoner ton. Tillväxten i odlingen av raps och solrosor har stannat upp och produktionen av framförallt soja har ökat.

Kina är världens största producent av proteinfodermedel följt av USA, Argentina, Brasilien och EU. USA var tidigare störst men under 2005/06 passerades dock USA av Kina och de senaste åren har Kina befäst sin ställning som ledande producent i världen. Kina beräknas under 2011/12 producera knappt 65 miljoner ton medan produktionen i USA uppgår till drygt 38 miljoner ton. Argentina har under de senaste åren passerat Brasilien i produktion och beräknas under 2011/12 uppnå nästan 32 miljoner ton. Brasilien och EU beräknas producera omkring 26 miljoner ton var under 2011/12. EU är världens största importör av proteinfodermedel med en import på cirka 28 miljoner ton vilket motsvarar knappt 40 procent av den totala världshandeln.

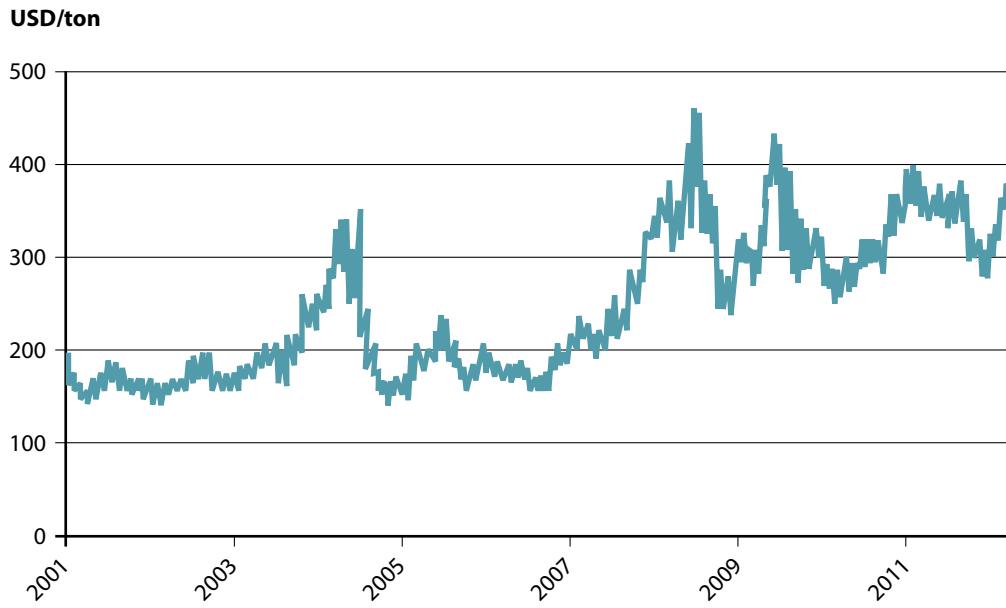

Figur 21. Världsproduktionen av de viktigaste proteinfodermedlen 2003/04–2011/12, miljoner ton
World production of most important varieties of protein feed 2003/04–2011/12, mill. metric tons
 Källa: Oilseeds, USDA. Övriga grödor är palmkärna och copra.

5.5 Världsmarknadspriser på proteinfoder

Prisutvecklingen på proteinfoder redovisas i figur 22. Under 2012 ser vi åter prisökningar på sojamjöl drivna av oro för en låg världsproduktion. Diagrammet redovisar priset på sojamjöl vid import till Sydsverige (cif, tom december 2006 därefter FOB Hamburg).

I början av 2000-talet steg sojapriset på grund av köttmjölsförbudet i EU. Därefter följde prissänkningar pga hög produktion i världen med undantag för 2002/03 då politisk oro i Sydamerika och oro för väderutvecklingen i USA gav prishöjningar. Den kraftiga prisuppgången under 2007 och 2008 berodde på en minskad världsproduktion i kombination med ökad efterfrågan på bland annat foder och bio-bränsle. Under 2012 har priserna åter stigit främst beroende på torkan i USA med skördeminskningar som följd.

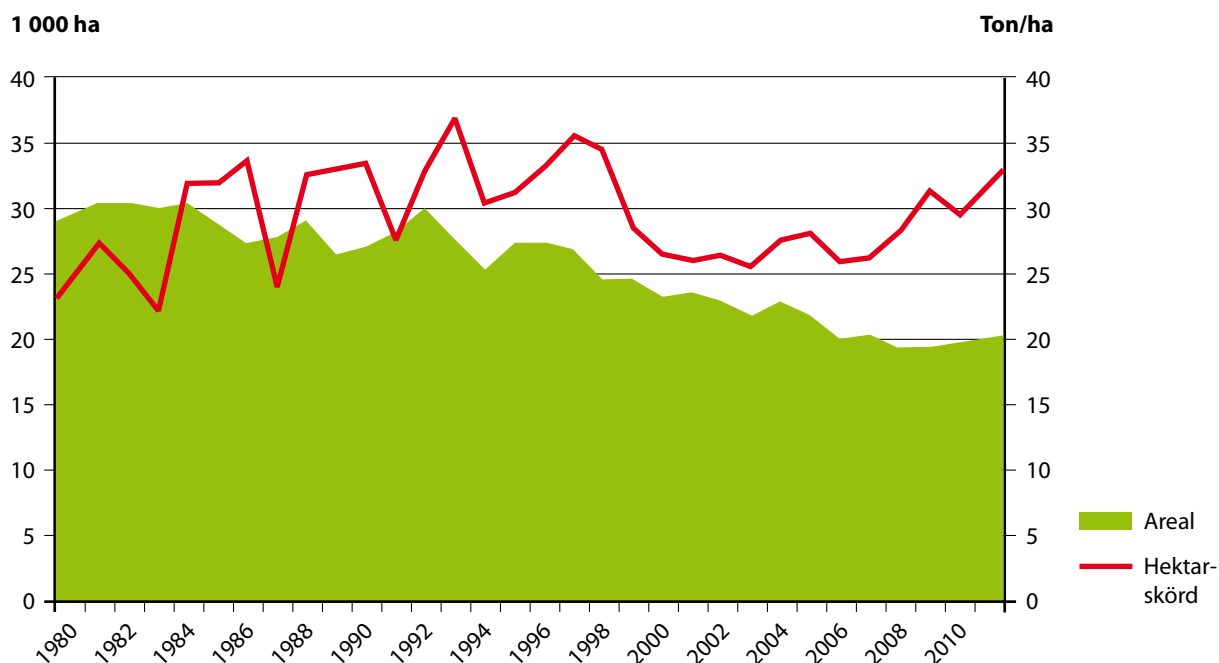

Figur 22. Världsmarknadspris sojamjöl, 1995–2012, USD / ton
Soybean meal world market price 1995–2012, USD / metric ton
 Källa: USDA, Prisnoteringar avser Hamburg FOB, from 1 jan 2007

6 Matpotatis

6.1 Areal

Den yrkesmässigt odlade matpotatisarealen 2011 var 20 046 hektar och prognosen för 2012 visar en minskning till 18 818 hektar. Odling av matpotatis förekommer nästan i hela landet. De största odlingarna finns i Skåne län där det under 2011 odlades 7 374 hektar samt i Hallands och Västra Götalands län med 2 014 hektar respektive 2 858 hektar. Den senaste femårsperioden har matpotatisarealen varit stabil. Sedan 1980-talets början har arealen dock matpotatis minskat med ca 10 000 hektar. Förändringar i matpotatisarealen enskilda år beror delvis på föregående års prisnivåer. År med höga skördar som leder till relativt låga priser ger ofta mindre arealer nästkommande år.

Figur 23. Utveckling av areal och hektarskörd för matpotatis 1980–2011, 1 000-tal ha resp. ton per ha.

Development of planted area and yield for potatoes for human consumption 1980–2011, 1 000 ha, metric tons per ha.

Källa: Jordbruksverket, SCB

6.2 Hektarskörd

Hektaravkastningen uppgick för 2011 till 31 810 kg/hektar. Den genomsnittliga avkastningen 2006–2010 ligger på 29 960 kg/hektar. I Götalands södra slättbygder, produktionsområdet med störst andel odlingar, uppgick hektarskördens till 35 060 kg/hektar för 2011, vilket var ca 10 procent högre än riksgenomsnittet för samma år. I figur 26 visas hektarskördens utveckling 1980–2011.

Skördeuppskattningarna bygger från och med 1998/99 på en ny sorts undersökningar, vilket innebär att uppskattningarna inte längre går att jämföra fullt ut med föregående års skördenivåer, eftersom felmarginalen i skattningarna kan ha förändrats.

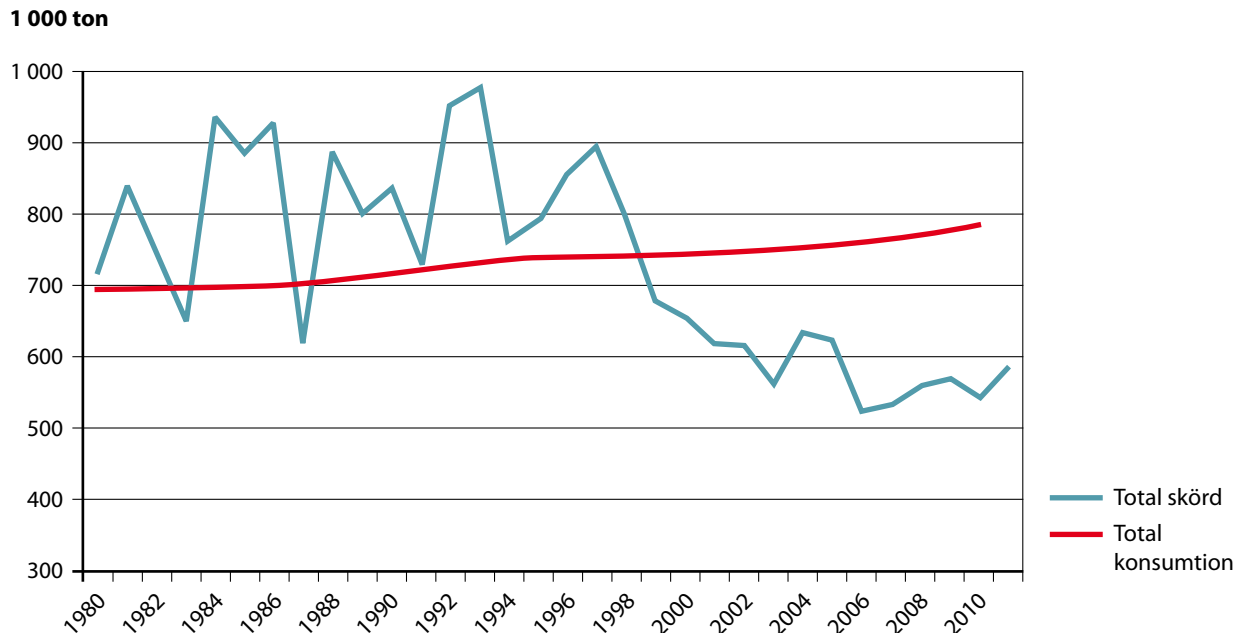
För en jämförelse mot de faktiska hektarskördarna beräknades normskörden (se avsnitt 3.2) för matpotatis 1995 till 31,9 ton/ha och för 2000 till 35,1 ton/ha respektive 29,34 ton/ha för 2011.

6.3 Totalskörd

2011 uppgick skörden till 584 000 ton. Det är en ökning med 41 000 ton jämfört med föregående år. De största odlingarna i landet finns i Skåne, Västra Götalands, Hallands och Östergötlands län. Tillsammans svarar dessa fyra län för drygt 80 % av den totala matpotatisskörden.

I figur 24 visas totalskördens utveckling under perioden 1980–2011. Skördestatistiken omfattade odlingar över 0,5 hektar fram till 1999. Från och med 2000 ingår även potatisodlingar med mindre än 0,5 hektar.

Utöver den areal som finns med i statistiken finns det arealer för husbehovsodlare. SCB uppskattar enligt särskild undersökning husbehovsodlingen till 100 000–200 000 ton. Skördevariationen i denna odling är dock stor. Behovet av matpotatis som omsätts i handeln kan därför variera från år till år.

Figur 24. Total matpotatisskörd 1980–2011, 1 000 ton
Total harvest of potatoes for human consumption 1980–2011, 1 000 metric tons
Källa: SCB, Jordbruksverket

6.3.1 Ekologisk produktion

Ekologisk potatis odlas utan bekämpningsmedel och handelsgödsel. Skördarna blir därför, jämfört med konventionellt odlad potatis, betydligt lägre. Ett miljöstödd uppgående till 2 200 kr/hektar lämnas till ekologisk odling av potatis. Enligt Jordbruksstatistisk årsbok var arealen 939 ha för 2011, vilket var cirka 5 % av den totala matpotatisarealen. Skörden 2010 uppgick till 13 580 ton. Hektaravkastningen för ekologisk odlad matpotatis ligger strax under hälften av hektaravkastningen för konventionellt odlad potatis.

Tabell 50. Ekologisk odling i Sverige 1999–2011, ha och %
Organic cultivation in Sweden 1999–2011, ha and %

År	Areal, ha ¹	Andel av total areal, %
1999	1 386	5,7
2000	1 500	6,1
2001	1 441	5,2
2002	1 557	6,7
2003	1 020	4,7
2004	970	4,2
2005	970	4,7
2006	870	4,3
2007	790	4,3
2008	890	4,6
2009	875	4,4
2010	836	4,2
2011	939	4,7

¹ Fram till 2002 avses potatis inklusive fabrikspotatis och sockerbeter. From 2003 avses enbart matpotatis med miljöstöd för ekologisk produktion

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok

6.4 Konsumtion och utrikeshandel

Konsumtionsuppgifterna för obearbetad potatis är mycket osäkra och bygger på gamla undersökningar. Konsumtionen av de förädlade produkterna bygger på uppgifter från företag i branschen och dessa uppgifter anses säkrare. Av tabell 51 framgår totalkonsumtionen, konsumtionsutvecklingen för obearbetad potatis och konsumtionen av potatisprodukter uttryckt som färdigvara.

För 2010 uppskattade Jordbruksverket totalkonsumtionen till ca 784 000 ton. Per capita konsumtionen av obearbetad potatis är beräknad till 43,3 kg/person och för potatisprodukter till 40,3 kg/person.

Tabell 51. Konsumtion av potatis och vissa beredda potatisprodukter 2001–2010, miljoner kg och kg/person
Consumption of potatoes and some processed potato products 2001–2010, mill. kilos and kilos/person

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 prel.
Total konsumtion uttryckt som potatis, milj kg										
Potatis	409,3	397,1	388,5	410,9	420,1	417,7	410,9	410,7	415,4	406,1
Potatisprodukt	334,4	349	360,4	341	334,8	341,4	354,1	360,1	359	377,9
Totalt	743,7	746,1	748,9	751,9	754,9	759,1	764,8	770,8	774,4	784
Total konsumtion uttryckt som potatis, kg/person										
Potatis obearbetad, inkl. skalad	46	44,5	43,4	45,7	46,5	45,9	44,9	44,5	44,7	43,3
Potatisinnehåll i bearbetade produkter	39,6	39,1	40,2	37,9	37,1	37,7	38,7	39,1	38,9	40,3
Totalt	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6
Konsumtion av vissa potatisprodukter, uttryckt som färdigvara, kg/person										
Potatis och rotmospulver	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4
Potatisstärkelse	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Pommes frites och andra potatisprodukter, djupfrysta	8,4	8,9	9,1	8,3	8,3	8,4	8,7	8,7	8,7	9,2
Konserverad potatis	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2
Andra potatisprodukter (chips m m)	1,5	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4	1,6	1,7	1,8	1,9

Källa: Jordbruksverket

I nedanstående tabell redovisas importen för matpotatis (exklusive utsädespotatis), vilken i huvudsak består av införsel från andra EU-länder till Sverige. 2011 var den totala importen cirka 62 000 ton – ungefär samma nivå som de senaste åren. Export av matpotatis från Sverige förekommer inte i någon större utsträckning. En viss export av utsädespotatis förekommer dock.

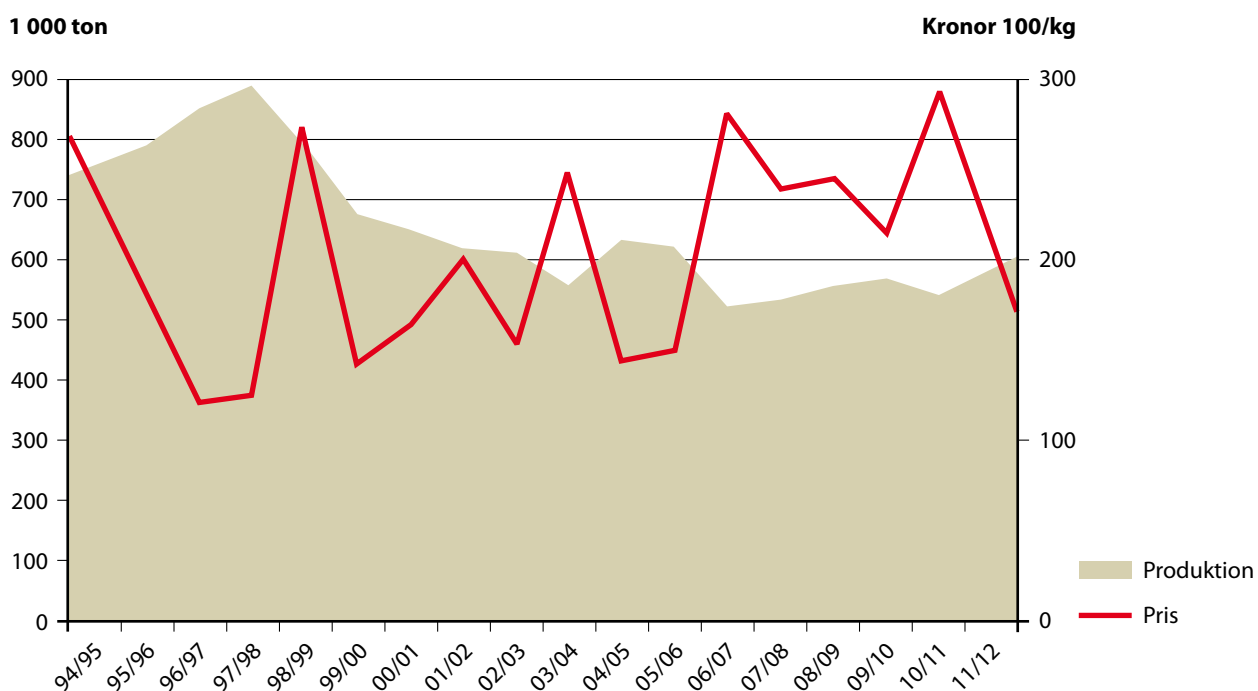
Tabell 52. Import och införsel av matpotatis till Sverige 2002–2011, ton
Potato imports to Sweden 2002–2011, metric tons

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Import										
Nyskördad potatis	337	760	185	65	0	399	347	576	i.u.	i.u.
Höst- och vinterpotatis	2	161	6	1	15	2	30	85	720	998
Införsel										
Nyskördad potatis	1 264	3 263	4 349	1 987	991	1 101	1 903	1 130	508	728
Höst- och vinterpotatis	56 506	70 225	64 535	43 969	48 675	49 756	58 371	56 180	57 437	60 224
Totalt	57 770	73 488	68 884	45 956	49 666	50 857	60 132	57 971	58 665	61 950

Källa: SCB (för importen 2010 och 2011 ingår båda kategorierna potatis)

6.5 Matpotatispriset

Genomsnittliga matpotatispriser i nedanstående figur inkluderar enbart höst-/vinterpotatis och inte färskpotatis under sommarmånaderna. Höst-/vinterpotatis avsätts i regel under perioden oktober–april/maj i mån av tillgång. Därefter är det färskpotatis som dominerar den svenska marknaden. Priserna för färskpotatis är i regel högre än motsvarande priser för höst- och vinterpotatis. Snittpriset för höst- och vinterpotatis för oktober 2011 till maj 2012 var 172 kr per 100 kg, ett relativt lågt pris i förhållande till skördenivån. Av diagrammet framgår att höga priser ett år oftast följs av låga priser nästa år beroende på högre skördar det året samt att det motsatta förhållandet råder. Skördeåren innan 1998/99 är dock inte direkt jämförbara med efterföljande skördeår beroende på ändringar av statistikmetod för att beräkna skördens storlek.

Figur 25. Matpotatisprisets utveckling samt total produktion 1994/95–2011/12, kr/100 kg, 1000 ton

Development of price and production for potatoes for human consumption 1994/95–2011/12, SEK/100 kilos, 1000 metr. tons

Källa: Jordbruksverket

6.6 Regleringen i EU

I likhet med det svenska systemet innan EU-medlemskapet den 1 januari 1995 tillämpas varken någon intern marknadsreglering eller några exportbidrag för matpotatis i EU. Den europeiska potatisodlingen skyddas dock av olika tullar vid import från tredje land. Matpotatisarealen ingår i det frikopplade gårdsstödet.

6.6.1 Gränsskydd

Tullsatserna vid import av potatis till EU varierar mellan 4,5 och 13,4 %, se tabell 4 för detaljerad information.

Tabell 53. Tullsatser vid import av potatis, 2011
Duties for potato imports as of 2011

	Tull (%)
Utsädespotatis	4,5
Matpotatis	11,5
Nyskördad matpotatis	9,6–13,4
Stärkelsepotatis	5,8

Ovanstående tullsatser är en följd av WTO-avtalet som trädde i kraft den 1 juli 1995. EU:s åtagande för potatis är att tullsatserna har reducerats med 36 procent fram till år 2000/2001. Tullnivån för 2000/2001 gäller även tills vidare vid import av potatis.

6.6.2 Skyddsåtgärder vid import och införsel

Vid införsel och import av potatis till EU finns särskilda regler som är relaterade till skyddet mot spridning av växtskadegörare. Den dokumentation som krävs vid import utgörs av ett sundhetscertifikat. Detta certifikat intygar att EU:s krav på frihet från växtskadegörare är uppfyllda.

På begäran av enskilda medlemsländer kan dock EU-kommissionen på särskilda villkor fatta beslut om undantag från importförbud. Om ett sådant beslut fattas gäller det i hela gemenskapen. Ovanstående krav på frihet från allvarliga växtskadegörare ska även vid dessa fall kunna garanteras. Det finns också vissa möjligheter för ett medlemsland att införa restriktioner för handeln inom EU, till exempel skyldighet att anmäla till växtskyddskontroll.

Vid handel med potatis inom EU krävs att varan är märkt med odlarens eller packeriets officiella registreringsnummer för att på så sätt kunna spåra odlingsplatsen där eventuella växtskadegörare förekommer. Vid handel med utsädespotatis inom EU ska denna vara förses med ett växtpass.

6.7 Potatismarknaden i EU

I tabell 54 redovisas både totalskörden och hektarskörden för olika medlemsländer. I totalskörden ingår även ca åtta miljoner ton potatis för framställning av stärkelse. Det är i Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Danmark, Österrike, Finland och Sverige som denna framställning sker. Total potatisproduktion i EU-27 uppgick 2011 till 53,6 miljoner ton, vilket är ungefär 3,5 miljoner ton mindre än föregående år. Den största potatisproduktionen i EU finns i Tyskland, Nederländerna, Frankrike, Storbritannien och Polen. För de nya medlemsländerna beräknas skörden uppgå till ca 15 miljoner ton. Polen har en särställning bland de nya medlemsländerna vad gäller produktion av potatis. Den polska produktionen var under den tidigare delen av 1990-talet i stort sett i nivå med hela EU:s potatisproduktion. Under senare delen av 1990-talet har dock den polska produktionen minskats kraftigt. Utmärkande för de nya medlemsländerna är de lägre avkastningsnivåerna än i övriga EU.

Tabell 54. Potatisproduktionen i EU-27 2009–2011, 1 000-tal ha, ton/ha och 1 000-tal ton, *Potato production in EU-27 2009–2011, 1 000 ha, metric tons/ha and 1 000 metric tons*

Land	Areal (1 000 ha)			Hektarskörd (ton/ha)			Totalskörd (1 000 ton)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Tyskland	264	255	259	44,3	40,0	45,7	11 683	10 202	11 837
Frankrike	164	158	169	43,7	41,3	-	7 164	6 528	¹
Italien	71	63	62	24,7	24,7	24,8	1 753	1 558	1 537
Nederländerna	155	157	159	46,3	43,6	46,1	7 181	6 844	7 333
Belgien	74	¹	78	44,5	-	47,5	3 296	3 456	3 702
Luxemburg	1	1	1	20,0	20,0	20,0	20	20	20
Storbritannien	144	138	146	44,4	43,8	42,3	6 399	6 045	6 175
Irland	13	¹	0	27,8	-	0,0	361	¹	0
Danmark	40	39	42	40,5	34,8	38,6	1 618	1 358	1 620
Grekland	34	31	30	24,9	25,5	-	848	792	¹
Spanien	85	77	79	32,0	29,6	29,9	2 719	2 278	2 361
Portugal	28	26	27	16,7	14,8	14,4	468	384	390
Österrike	23	22	22	31,4	30,5	37,1	722	672	816
Finland	27	25	24	28,0	26,4	28,0	755	659	673
Sverige	27	27	28	31,8	30,2	31,4	858	816	878
EU-15	1 150	1 019	1 126	39,9	40,8	33,2	45 845	41 612	37 342
Tjeckien	29	27	26	26,0	24,6	31,0	753	665	805
Estland	9	6	9	15,4	15,5	16,8	139	93	151
Cypern	5	5	4	22,0	18,6	24,8	110	93	99
Lettland	30	18	14	17,5	16,3	17,6	525	293	247
Litauen	46	36	37	14,3	13,0	15,7	656	469	581
Ungern	22	20	21	25,5	22,0	26,9	560	440	564
Malta	1	1	¹	10,0	9,0	-	10	9	¹
Polen	489	491	400	19,2	17,9	20,5	9 380	8 766	8 197
Slovenien	¹	4	4	-	25,5	24,0	103	102	96
Slovakien	12	11	10	18,0	11,5	21,7	216	126	217
Rumänien	255	242	249	15,7	13,5	16,5	4 004	3 259	4 113
Bulgarien	¹	14	16	-	17,9	14,5	232	251	232
EU-27	2 048	1 894	1 916	30,5	29,7	27,5	62 533	56 178	52 644

¹ Uppgift saknas

Källa: EUROSTAT

Av tabellerna 55 och 56 framgår bland annat att handeln inom EU och export till tredje land domineras av framförallt Nederländerna. De största exportörerna av potatis inom EU är Frankrike, Tyskland och Nederländerna. Förutom Nederländerna är Belgien, Tyskland och Spanien de länder som har störst införsel.

Tabell 55. Handeln med matpotatis inom EU-27 2009–2011, ton
Trade in potatoes for human consumption for the EU 2009–2011, metric tons

Land	2009		2010		2011	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
Österrike	94 830	76 955	92 995	77 819	98 707	73 275
Belgien	1 209 915	688 864	1 246 346	681 395	1 268 173	791 982
Bulgarien	10 085	47	15 486	613	11 907	373
Cypern	2 805	76 297	3 966	56 588	992	105 687
Tjeckien	102 717	36 042	147 470	42 144	141 904	32 624
Tyskland	550 842	1 661 445	535 344	1 553 511	550 369	1 426 580
Danmark	62 376	83 304	75 247	76 770	83 849	95 012
Estland	6 525	2	4 230	3	4 991	78
Spanien	652 262	257 148	715 928	233 636	587 721	232 576
Finland	12 467	9 163	12 572	9 310	19 504	2 672
Frankrike	277 569	1 809 835	360 568	2 158 483	352 110	1 803 167
Storbritannien	166 835	159 530	150 857	228 908	157 225	243 518
Grekland	68 837	15 547	45 521	20 777	93 917	21 319
Ungern	24 387	5 368	31 595	4 169	32 709	4 065
Irland	47 653	2 148	54 699	6 853	48 079	4 595
Italien	409 165	144 627	527 566	160 808	443 352	138 626
Litauen	13 280	1 475	14 175	764	21 582	1 717
Luxemburg	10 085	719	11 013	780	10 885	785
Lettland	10 339	1 282	6 250	4 054	16 359	2 585
Malta	6 293	854	4 411	898	3 652	5 824
Nederländerna	970 333	555 001	1 137 669	595 623	1 324 755	489 960
Polen	123 877	6 431	215 142	6 599	227 465	7 556
Portugal	361 330	38 480	273 925	24 591	246 773	24 889
Rumänien	44 857	2 565	59 556	3 261	80 242	6 142
Sverige	55 654	2 868	57 946	2 011	60 984	6 369
Slovenien	16 106	9 023	13 119	9 693	12 314	20 165
Slovakien	32 054	256	81 889	2 584	67 738	940
Totalt	5 343 477	5 645 274	5 895 480	5 962 644	5 968 260	5 543 079

Källa: EUROSTAT

Tabell 56. Tredjelandshandel med matpotatis för EU-27 2009–2011, ton
Trade in potatoes for human consumption for the EU-27 2009–2011, metric tons

Land	2009		2010		2011	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export
Österrike	19	1 255	3 779	3 198	138	2 555
Belgien	63 796	15 593	55 480	47 497	41 807	39 840
Bulgarien	9 416	6	747	1	1 074	30
Cypern	0	2 895	181	982	0	3 788
Tjeckien	693	351	0	1 089	0	244
Tyskland	13 424	32 976	21 995	58 364	27 536	72 179
Danmark	446	17 502	373	26 033	669	25 953
Estland	0	23	21	3 857	0	6 513
Spanien	5 619	15 721	13 338	6 584	9 140	7 214
Finland	0	6 289	22	43 602	2	32 470
Frankrike	21 474	18 825	25 299	31 997	23 748	39 720
Storbritannien	98 504	5 985	81 664	10 215	82 438	21 592
Grekland	74 169	1 166	59 577	1 686	52 979	1 226
Ungern	0	0	0	181	0	581
Irland	4 346	0	2 595	7 403	1 133	17 053
Italien	113 442	2 926	107 412	6 634	92 782	3 079
Litauen	3	3 738	142	17 503	125	25 730
Luxemburg	0	0	0	0	0	0
Lettland	0	0	28	3 247	0	8 405
Malta	0	1	0	0	0	25
Nederländerna	38 704	408 523	36 577	500 908	35 587	583 142
Polen	0	31 853	0	35 078	165	64 683
Portugal	486	3 940	540	3 424	925	3 943
Rumänien	2 160	3 647	2 222	16 899	141	4 873
Sverige	662	445	721	1 964	998	455
Slovenien	8 874	697	8 326	1 470	19 935	1 702
Slovakien	0	0	0	0	0	21
Totalt	456 234	574 355	421 037	829 815	391 322	967 015

Källa: EUROSTAT

I tabell 57 redovisas konsumtionen fördelat på olika medlemsländer. Polen, de baltiska länderna, Malta samt Irland har den högsta per capitakonsumtionen i EU.

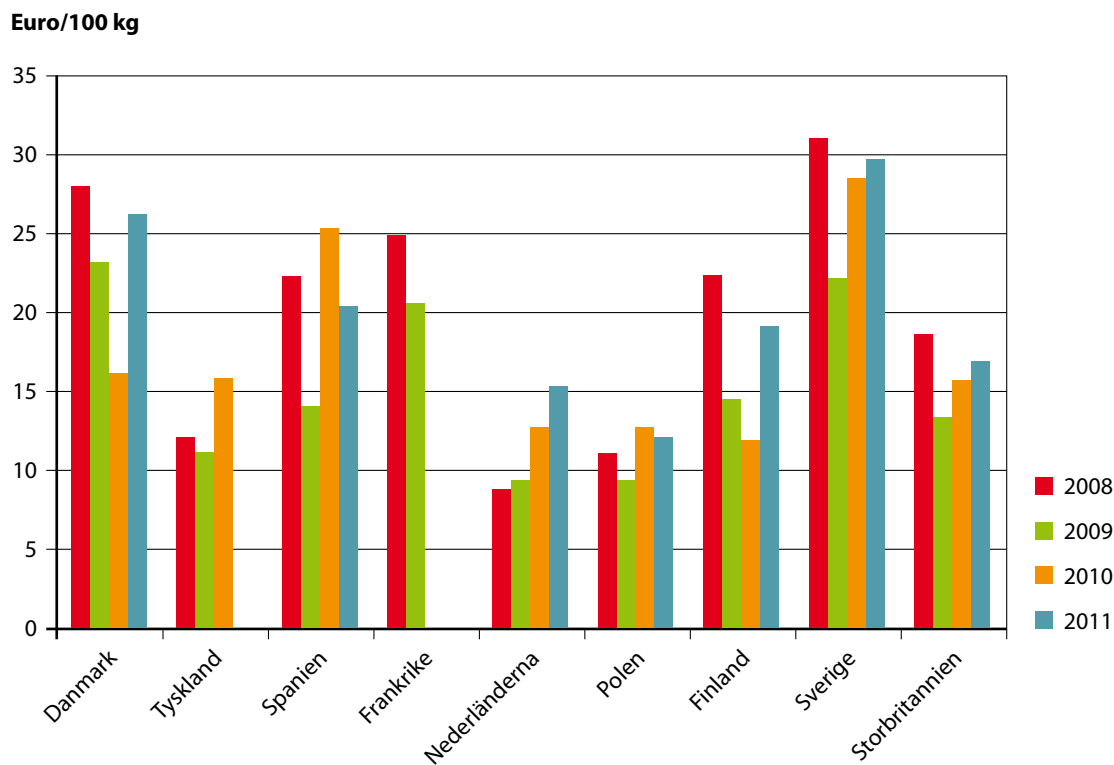
Tabell 57. Konsumtion av potatis i EU-27 2008–2010, 1 000-tal ton och kg/capita
Consumption of potatoes (excluding potato products) in EU-27 2008–2010, 1 000 metric tons and kilos/cap.

Land	2008 1 000 ton	2009 1 000 ton	2010 1 000 ton	2008 kg/cap.	2009 kg/cap.	2010 kg/cap.
Tyskland	4 964	4 811	5 276	60,4	58,7	64,5
Frankrike	3 194	3 291	2 969	49,9	51,1	45,9
Italien	2 630	2 661	2 663	44,1	44,3	44,1
Nederländerna	1 456	1 431	1 440	88,7	86,8	86,9
Belgien	943	915	1	88,4	85,1	1
Storbritannien	5 894	1	1	1	1	1
Irland	421	431	403	95,9	97	90,2
Danmark	1	1	1	1	1	1
Grekland	1 111	1 160	1	99,1	103	1
Spanien	1	1	1	1	1	1
Portugal	949	934	943	90,5	88,6	84,6
Österrike	465	468	481	55,9	56	57,5
Finland	418	417	417	78,9	78,4	78
Sverige	765	771	777	83,3	83,3	83,2
Tjeckien	1	1	640	1	1	60,9
Estland	148	113	120	109,9	84,2	89,6
Cypern	1	1	1	1	1	1
Lettland	342	403	278	150,5	178,2	123,6
Litauen	304	313	320	90,4	93,5	96,5
Ungern	606	676	613	60,3	67,3	61,2
Malta	44	41	37	107,8	99	90,3
Polen	4 615	4 500	4 420	121,1	118	115,8
Slovenien	147	1	1	72,6	1	1
Slovakien	353	307	298	65,3	56,7	55
Bulgarien	280	282	270	36,6	37,1	35,7
Rumänien	1 526	1 919	2 159	70,9	89,3	100,6
EU-27	1	1	1	1	1	1

1 Uppgift ej tillgänglig

Källa: EUROSTAT

Figur 26 redovisar olika prisuppgifter till producent i vissa EU-länder. De svenska priserna uttryckt i euro har, jämfört med andra länder, tillhört de högsta noteringarna under perioden.

Figur 26. Matpotatispris till producent i vissa EU-länder, 2007–2011
Producer price for potatoes for human consumption, 2007–2011

Källa: Eurostat

6.8 Kandidatländer

Situationen avseende areal och produktion av potatis i ansökarländerna (länder som förhandlar/ansöker om medlemskap i EU) sammanfattas i nedanstående tabell. Turkiets potatisskörd är i dagsläget i samma storleksordning som i några av de största producentländerna i EU.

Tabell 58. Potatissektorn i kandidatländerna 2008–2010, 1 000-tal ha, ton/ha och 1 000-tal ton, *The potato sector in the candidate countries 2008–2010, 1 000 ha, metric tons/ha and 1 000 metric tons*

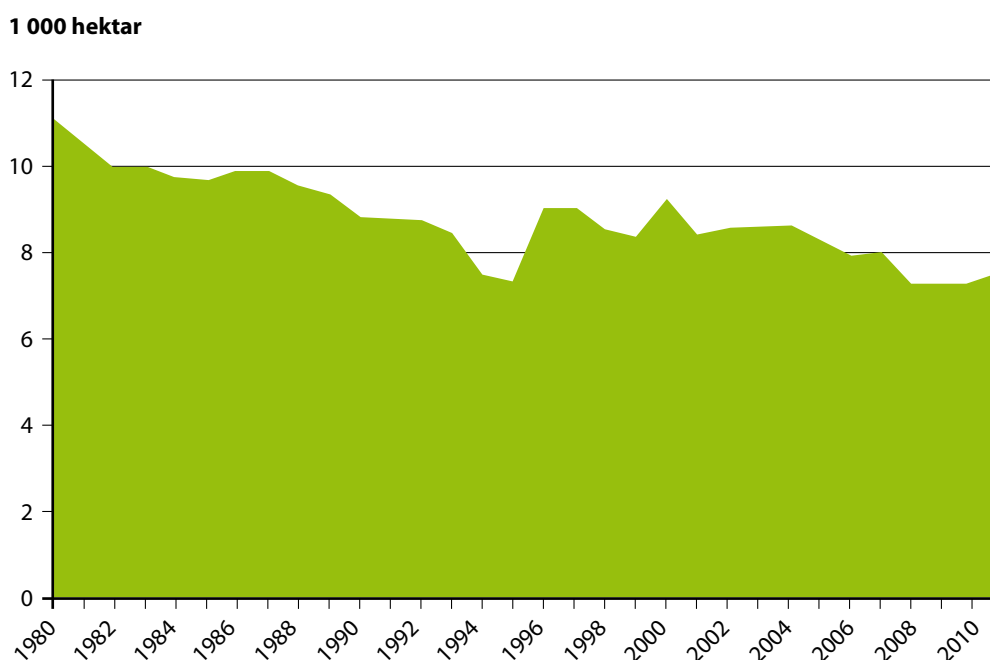
Land	Areal (1 000 ha)			Hektarskörd (ton/ha)			Totalskörd (1 000 ton)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Kroatien	15	14	11	17	19,3	16,3	256	270	179
Island	0,7	0,7	0,7	17,6	13,3	17,6	12,5	9,5	12,5
Makedonien	14	14	13	14,1	14,9	15,4	191	207	200
Serbien	81	78	77	10,4	11,5	11,6	844	898	887
Turkiet	148	143	141	28,4	30,8	32,3	4 197	4 398	4 548

Källa: FAOSTAT

7 Potatis för stärkelseframställning

7.1 Areal

Odlingen av fabrikspotatis sker uteslutande på kontrakt mellan odlarna och förädlingsindustrin. Det ger en förhållandevis stabil grund för odlingen från år till år. Den totala arealen (inklusive utsäde) uppgår enligt jordbruksstatistiken till ca 7 600 hektar för 2011, vilket är ca 250 hektar mera än föregående år. För 2012 uppgår arealen enligt preliminära beräkningar till ca 6010 hektar. Sett över en längre period har odlingen fallit tillbaka de senaste åren efter att tidigare ha ökat i samband med EU-inträdet, se figur 27. Odlingen är koncentrerad till Skåne, Blekinge och Kalmar län.

Figur 27. Arealutveckling fabrikspotatis 1980–2011, ha
Development of area for potatoes for industrial use 1980–2011, ha
Källa: SCB

7.2 Hektarskörd och totalskörd

SCB:s statistik över fabrikspotatisens storlek visar en hektaravkastning 2011 på ca 39,1 ton per hektar vilket är en god skörd och 2 ton per hektar högre hektaravkastning än 2010. Totalskörd för 2011 uppgick till ca 298 000 ton vilket är ca 8 procent högre än under föregående år.

För en jämförelse mot de faktiska hektarskördarna beräknades normskörden (se avsnitt 3.2) för fabrikspotatis 1995 till 37,7 ton/ha, 2000 till 40,4 ton/ha, 2005 till 38,4 ton/ha och för 2011 till 36,7 ton/ha.

7.3 Skördens användning

7.3.1 Stärkelse

Den svenska stärkelsekvoten uppgår till 62 066 ton för perioden 2001/02–2011/12 efter avdrag enligt tidigare politiska beslut. Stärkelseproduktionen ligger med viss årlig variation omkring denna kvantitet. Produktionen 2011 uppgick till 60 035 ton, vilket är ca 18 % högre än föregående år. Den högre stärkelseproduktionen 2011 jämfört med fjolåret beror bland annat på den högre stärkelsehalten i fabrikspotatisen. För 2011 uppgick denna till 19,8 %, vilket kan jämföras med 19,4 % för fjolåret. Det senaste femårsgenomsnittet över stärkelsehalten uppgår till 19,9 %. I nedanstående tabell framgår använd mängd fabrikspotatis enligt kontrakt och tillhörande producerad mängd stärkelse.

Tabell 59. Produktion av stärkelse under perioden 1991/92–2011/12, ton
Starch production between 1991/92 and 2011/12, metric tons

År	Fabrikspotatis	Stärkelse	År	Fabrikspotatis	Stärkelse
1991/92	192 900	45 000	2002/03	267 356	61 539
1992/93	207 200	44 500	2003/04	258 750	58 937
1993/94	283 400	61 000	2004/05	286 663	65 163
1994/95	204 000	43 800	2005/06	268 983	61 951
1995/96	210 600	46 500	2006/07	223 087	49 290
1996/97	269 980	58 721	2007/08	246 617	57 695
1997/98	277 214	61 147	2008/09	264 550	59 183
1998/99	298 735	65 848	2009/10	257 015	60 068
1999/00	267 454	59 178	2010/11	226 747	51 017
2000/01	294 196	66 104	2011/12	265 058	60 325
2001/02	256 994	55 688			

Källa: Stärkelsen, Lyckeby Stärkelsen

7.3.2 Stärkelse och stärkelsederivat

Stärkelse och stärkelsederivat används både som livsmedel och som råvara i industrin, främst pappersindustrin. Stärkelse används har två huvudformer; nativ stärkelse eller stärkelsederivat (modifierad stärkelse). Stärkelse är också råvara vid tillverkning av många sötningsmedel t.ex. stärkelsehydrolysat (t.ex. stärkelsesirap, isoglukos eller glukos som är mer eller mindre nedbruten stärkelsemolekyl) eller polyoler (sötningsmedel med låg kalorihalt t.ex. sorbitol). Dessa sötningsmedel används sedan vid produktionen av bearbetade produkter, godis, fruktprodukter och läskedrycker. Den del av stärkelseproduktionen som inte avsätts inom livsmedels- och fodersektorn används vid tillverkning av bland annat papper, wellpapp och lim. Merparten av den stärkelse som används i industrin utgörs av derivat.

Totalt förbrukas årligen ca 220 000 ton stärkelse och stärkelseprodukter inom landet. Ca 60 000 ton utgörs av stärkelse framställd ur inhemsk potatisråvara. Det övriga behovet täcks av import. I tabell 60 och 61 redovisas svensk import respektive export av de olika stärkelselagen under perioden 2009–2011. Exporten av nativ potatisstärkelse från Sverige har varit av mycket ringa omfattning sedan EU-

medlemskapet medan handeln med derivat varit något mera omfattande. Sverige har ett betydande handelsunderskott på stärkelseområdet. Den största delen av importen kommer från andra EU-länder.

Tabell 60. Svensk införsel och import av stärkelse och stärkelseprodukter 2009–2011, ton
Swedish starch and starch product imports 2009–2011, metric tons

Produkt/ statistiskt-nr	2009			2010			2011		
	Införsel	Import	Totalt	Införsel	Import	Totalt	Införsel	Import	Totalt
Potatisstärkelse	18 676	0	18 676	23 060	4	23 064	22 078	2	22 080
Majsstärkelse	11 776	29	11 805	12 512	11	12 523	11 843	15	11 858
Vetestärkelse	5 890	8	5 898	5 586	12	5 598	5 374	4	5 378
Kassavastärkelse	194	2 401	2 595	76	2 447	2 523	79	2 092	2 171
Annan stärkelse	507	8	515	474	8	482	1 145	8	1 153
Totalt	37 043	2 446	39 489	41 708	2 482	44 190	40 519	2 121	42 640
Stärkelsederivat	125 509	4 811	130 320	111 718	10 050	121 768	124 448	10 441	134 889

Tabell 61. Svensk utförsel och export av stärkelse och stärkelseprodukter 2009–2011, ton
Swedish starch and starch product exports 2009–2011, metric tons

Produkt/ statistiskt-nr	2009			2010			2011		
	Utförsel	Export	Totalt	Utförsel	Export	Totalt	Utförsel	Export	Totalt
Potatisstärkelse	535	19	554	2 960	19	2 979	2 199	1 422	3 621
Majsstärkelse	51	323	374	217	454	671	386	464	850
Vetestärkelse	5	24	29	41	87	128	3 717	65	3 782
Kassavastärkelse	28	25	53	3	27	30	4	30	34
Annan stärkelse	1	3	4	6	0	6	7	1	8
Totalt	620	394	1 014	3 227	587	4 401	6 313	1 982	8 295
Stärkelsederivat	4 269	1 661	5 930	5 025	2 072	7 097	5 471	1 816	7 287

Källa: SCB.

Av den inhemskt producerade stärkelsen används omkring hälften i pappers- och derivatindustrin och omkring hälften i livsmedelsindustrin och för direktkonsumtion av hushållen.

Produktionen av sprit baserad på potatis upphörde under 1995. Sprittillverkningen för dryckesändamål i Sverige som baseras på jordbruksprodukter sker uteslutande av vete.

7.3.3 Regleringen i EU

Regleringen på stärkelseområdet ändrades från och med den 1 januari 1995 genom Sveriges medlemskap i EU. I princip blev skillnaden inte så stor men den praktiska tillämpningen är annorlunda i EU jämfört med det tidigare svenska systemet.

I regleringssammanhang betraktas stärkelse inom EU som förädlad spannmål och åtgärderna har tidigare därför följt de regleringar som tillämpas på spannmålsområdet. I och med den senaste reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik den s.k. hälsokontrollen avreglerades stärkelsesektorn ytterligare bland annat genom att ta in sektorn i gårdsstödet. Reformens innebörd för stärkelse finns att läsa under rubrik 8.3.8. EU:s stärkelsereglering består från 2012 av följande delar:

- Gårdsstödet
- Gränsskydd

Fram till 2012 ingick också följande delar i regleringen för sektorn:

- Kvotssystem för potatisstärkelsestillverkning
- Minimipris
- Exportbidrag
- Kompensationsbetalning för potatisodlare
- Produktionsbidrag för teknisk industri (upphävdes 2007)
- Premie till potatisstärkelseproducenter

7.3.4 Kvotssystem för potatisstärkelsestillverkning

En viktig del av reformen av den gemensamma jordbrukspolitikerna inom EU 1992 var att skapa förutsättningar för en bättre marknadsbalans. På spannmålsområdet infördes ett system där möjligheten att erhålla arealbidrag kopplades till trädesplikt. I detta sammanhang undantogs odlingen av fabrikspotatis från trädessystemet. I samband med att nivån på premien till potatisstärkelseproducenterna fastställdes för perioden 1993/94–1995/96 beslutades om möjligheten att vidta särskilda åtgärder om produktionen skulle överskrida 1,5 miljoner ton 1993/94 eller 1994/95. Produktionen blev större än denna kvantitet redan första året.

Man beslöt att införa en kvot för stärkelse i juli 1994. Denna kvot som först uppgick till 1 592 000 ton 1994 omförhandlades under 1995 på grund av Sveriges, Finlands och Österrikes medlemskap i EU och kom att uppgå till 1 759 750 ton. I juli 1998 omförhandlades kvoten återigen och utökades till 1 864 304 ton på grund av att Tyskland förhandlat sig till en större kvot.

Problem med obalans på marknaden ledde fram till att det i samband med reformbeslut år 1999 fattades beslut om att skära ner kvoterna för potatisstärkelse under regleringsåren 2000/01 och 2001/02. De större producentländerna fick en förhållandevis större reduktion än de mindre länderna. Kvotssystemet har förlängts i flera omgångar; i början av 2002 med tre år, under 2005 med två år, under 2007 med två år och slutligen 2009 att de skulle avvecklas efter 2011/2012.

Tabell 62. Fördelning av kvoten för produktion av potatisstärkelse 1999/00–2011/12, ton
Allocation of quota for potato starch production, metric tons

Land	Kvot		
	1999/00	2000/01	2001/02–2011/12
Tyskland	696 271	676 680	656 298
Nederländerna	538 307	523 161	507 403
Frankrike	281 516	273 595	265 354
Danmark	178 460	173 439	168 215
Sverige	63 900	63 001	62 066
Finland	54 750	53 980	53 178
Österrike	49 100	48 409	47 691
Spanien	2 000	1 972	1 943
Tjeckien			33 660
Lettland			5 778
Estland			250
Litauen			1 211
Polen			144 985
Slovakien			729
Totalt	1 864 304	1 814 237	1 948 761

Källa: EU-kommissionen

Industrin skulle upprätta kontrakt med odlarna, dock högst för en kvantitet som motsvarar tilldelad kvot. Tillverkades mer stärkelse än vad kvoten tillät skulle varan exporteras till tredje land utan exportbidrag. Det var möjligt att flytta över maximalt fem procent av kvoten till nästa år, det vill säga varan behöver inte exporteras utan exportbidrag. Denna regel utnyttjade Sverige för första gången 1998/99. Även för 2000/01 överskreds kvoten i Sverige med ca fem procent vilket innebar ett avdrag på kvoten för 2001/02. Den faktiska produktionen under 2001/02 blev dock betydligt mindre än kvoten vilket innebar att Sverige fullt ut fick utnyttja kvoten för 2002/03. Under 2002/03–2003/04 var stärkelseproduktionen mindre än kvoten medan kvoten åter överskreds både 2004/05 och 2005/06. För 2007 och framåt har inte den svenska kvoten utnyttjats fullt ut.

7.3.5 Gränsskydd

Den 1 juli 1995 trädde WTO-avtalet i kraft. WTO-tullarna för stärkelse följer samma nedskrivningstakt som spannmål, alltså en nedskrivning med sex procent per år. För 2011/12 (samma tullnivå tillämpas 2001/02 och till dess att ett nytt WTO-avtal har slutits som under 2000/01) har tullarna fastställts till följande:

Tabell 63. Tullar för stärkelse 2011/12 euro/ton och kr/ton
Starch tariffs 2011/12, EUR/metric ton and SEK/metric ton

Produkt	Euro/ton	Kr/ton ¹
Potatisstärkelse	166	1 500
Vetestärkelse	224	2 020
Majsstärkelse	166	1 500
Risstärkelse	216	1 950

¹ Valutakurs i december 2011: 9,02

Källa: EU-kommissionen, Taric, Sveriges Riksbank

7.3.6 Exportbidrag

EU:s reglering ger möjlighet att få bidrag vid export av stärkelse till tredje land. Exportbidraget för stärkelse följer samma regler som för övriga spannmålsprodukter. Beräkningen av bidraget baseras på världsmarknadspriser och EU-priser på majs. Bidraget fastställs månadsvis. I följande tabell redovisas exportbidraget för nativ potatis-, majs-, och vetestärkelse i euro/ton. Höga världsmarknadspriser under senare delen av 2006 och 2007 innebar att exportbidraget för stärkelse togs bort. Även världsmarknadspriserna är lägre under de senaste åren så har prisskillnaderna mellan EU-pris och världsmarknaden inte gjort att exportbidrag har återinförts.

Exporten av stärkelse berörs av WTO-restriktionerna, där stärkelse ingår i kvoten för fodersäd. Uppgifter över exporten av stärkelse som ingående råvara i olika bearbetade produkter finns inte tillgängliga efter 1999 då totalt ca 12 milj kr utbetalades. Omkring 30 000–35 000 ton stärkelse brukade användas i bearbetade produkter som exporteras med bidrag.

7.3.7 Kompensationsbetalning för potatisodlare

Reformen av EU:s jordbrukspolitik 1992 innebar att jordbrukarna fick lägre spannmålspriser men i gengäld gavs ett arealbidrag. För att upprätthålla konkurrensen mellan olika råvaror i stärkelseindustrin sänktes det så kallade minimipriset för potatis med motsvarande som för spannmål. Till skillnad från spannmålsodlarna där kompensationen gavs som arealbidrag fick potatisodlarna ett pristillägg i form av kompensationsbetalning. Det sammanlagda odlarpriset uppgår alltså minst till fastställt minimipris och med tillägg för kompensationsbeloppet. I praktiken är det stärkelsetillverkaren som utbetalar minimipriset och kompensationsbeloppet till odlaren. Stärkelsetillverkaren erhåller därefter ett belopp från staten som motsvarar utbetalt kompensationsbelopp.

1999 års reformbeslut innebar en fördjupning av 1992 års reform. Minimipriset för stärkelse sänktes på samma sätt som interventionspriset för spannmål och odlarna kompengades genom högre kompensationsbelopp. Minimipriset sänktes i två etapper ner till en nivå på 178,31 euro/ton och kompensationsbeloppet höjdes till 110,54 euro/ton.

Reformen i juni 2003 innebar att 40 procent av kompensationsbeloppet (110,54 euro/ton) överfördes till det nya frikopplade stödet, 44,22 euro/ton. Resten av kompensationsbeloppet behölls precis som tidigare kopplat till produktionen av potatisstärkelse, 66,32 euro/ton. Förändringen genomfördes från och med 2005 års odling. I och med hälsokontrollen avskaffas kompensationsbeloppet och minimipriset från 2012. Potatisodlarna får istället ett tilläggsbelopp till sina ägda stöd-rätter. Tilläggsbeloppet beräknas på odlarens kontrakterade produktion när stödet avskaffas.

Tabell 64. Minimipris och kompensationsbelopp för fabrikspotatis innehållande 17 % stärkelsehalt 1999/00–2011/12 euro/ton och kr/ton
Minimum price and amount of compensation for potatoes for industrial use with 17 % starch content 1999/00–2011/12 EUR/metric ton and SEK/metric ton

	Euro/ton		Kr/ton	
	Minimipris	Komp. belopp	Minimipris	Komp. belopp
1999/00	41,96	17,39	366,84	152,03
2000/01	38,81	19,75	330,93	168,41
2001/02	35,66	22,11	348,70	216,20
2002/03	35,66	22,11	324,79	201,38
2003/04	35,66	22,11	323,97	200,87
2004/05	35,66	22,11	321,97	201,20
2005/06	35,66	13,26	340,20	119,72
2006/07	35,66	13,26	330,91	123,05
2007/08	35,66	13,26	327,86	121,91
2008/09	35,66	13,26	346,86	128,98
2009/10	35,66	13,26	363,34	135,11
2010/11	35,66	13,26	328,72	122,23
2011/12	35,66	13,26	326,62	121,45

Eurokurs den 1 oktober resp år.

Källa: EU-kommissionen, ECB

7.3.8 Premie till potatisstärkelsestillverkare

För att potatisstärkelsestillverkarna ska kompenseras för extra produktionskostnader vid produktion av potatisstärkelse jämfört med vid produktion av spannmålsstärkelse utbetalas en särskild premie. Ett villkor för utbetalning av premien är att potatisodlarna erhåller minimipris för den odlade fabrikspotatisen. Minimipriset är det lägsta priset industrin får betala till jordbrukarna för att industrin ska få rätt till premien. Premien omfattades inte av reformbesluten 1999 och 2003 men som en följd av hälsokontrollen avskaffas premien 2012. I tabell nedan redovisas utbetalda premier och kompensationsbelopp till svenska stärkelsestillverkare och fabrikspotatisodlare sedan EU-inträdet.

Tabell 65. Utbetalda premier till stärkelsestillverkare och kompensationsbelopp för fabrikspotatis 1995/96–2011/12, kr
Premiums paid to starch manufacturers and amount of compensation for potatoes for industrial use 1995/96–2011/12, SEK

År	Premie	Kompensationsbelopp	Totalt
1995/96	9 787 609	38 240 099	48 027 708
1996/97	11 296 431	44 131 106	55 427 537
1997/98	11 905 649	46 516 355	58 422 004
1998/99	13 484 756	52 680 259	66 165 015
1999/00	11 405 423	44 557 478	55 962 901
2000/01	12 540 040	55 647 640	68 187 680
2001/02	11 835 771	58 803 513	70 639 284
2002/03	12 488 166	62 042 029	74 530 195
2003/04	11 855 961	58 901 742	70 757 703
2004/05	13 128 141	65 222 184	78 350 325
2005/06	12 996 410	36 756 637	49 753 047
2006/07	10 110 291	28 568 000	38 678 291
2007/08	11 897 222	33 369 000	45 266 222
2008/09	12 888 204	36 462 323	49 350 527
2009/10	13 761 448	37 857 395	51 618 843
2010/11	10 527 587	28 401 956	38 929 543
2011/12 (okt 11–maj 12)	12 275 116	33 542 262	45 817 378

Källa: Jordbruksverket

7.3.9 Produktionsbidrag för teknisk industri

EU:s reglering medgav att stärkelse som används för tekniska ändamål kan erhållas till i princip världsmarknadspris. Det finns dock inte någon kvantitetsbegränsning inom EU:s system.

Bidraget beräknades med ledning av prisutvecklingen för majs och en omräkning gjordes med hjälp av en teknisk koefficient. Bidraget fastställdes varje månad. På grund av mycket höga priser på majs inom EU under 2003/04 beslutades det i januari 2004 att särskilja på stödet till spannmåls- och potatisstärkelse.

Bidraget söktes av den som använder stärkelse vid tillverkning av vissa godkända slutprodukter som t.ex. papper och lim. På grund av höga världsmarknadspriser har produktionsbidrag lämnats endast under korta perioder 2006. Från och med oktober 2006 har dock inga produktionsbidrag hittills utbetalats beroende på rådande höga priser för spannmål på världsmarknaden. I tabell 66 visas utbetalda produktionsbidrag för teknisk stärkelse i Sverige sedan EU-inträdet.

Tabell 66. Produktionsbidrag för teknisk stärkelse i Sverige, kr
Production aid in Sweden for starch for technical purposes, SEK

År	Bidrag	År	Bidrag
1995	31 751 005	2002	4 844 900
1996	12 354 509	2003	3 372 000
1997	13 598 867	2004	6 360 000
1998	14 810 893	2005	3 492 000
1999	27 090 033	2006	6 806 000
2000	36 659 875	2007–2011	0
2001	23 554 408	2012	0

Källa: Jordbruksverket

7.3.10 EU:s totala utgifter för stärkelseregleringen

Av stärkelseslagen är potatisstärkelse det stärkelseslag som är dyrast att framställa. Orsaken är den korta tillverkningsperioden och avsaknaden av värdefulla biprodukter vid stärkelseproduktion från potatis. EU:s utgifter för stärkelseregleringen redovisas i tabell 67. Under ett antal år har det inte gjorts någon uppdelning i EU:s budget på olika stärkelseslag vilket medfört att endast uppgifter för potatisstärkelse redovisas mellan 2001/02 och 2006/07.

Tabell 67. EU:s utgifter för stärkelseregleringen 1995/96–2010/11, miljoner euro
EU expenditure within starch Common Market Organisation 1995/96–2010/11, mill. EUR

	Potatisstärkelse	Majsstärkelse	Vetestärkelse	Totalt
1995/96 (okt–okt)	217	71	36	325
1996/97 (okt–sep)	312	32	7	350
1997/98	245	34	8	287
1998/99	236	28	7	271
1999/00	268	86	28	382
2000/01	279	94	26	399
2001/02	272	1	1	1
2002/03	259	1	1	1
2003/04	287	1	1	1
2004/05	253	1	1	1
2005/06	252	1	1	1
2006/07	139	1	1	1
2007/08	145	1	0	146
2008/09	143	0	0	143
2009/10	144	0	0	144
2010/11	81	0	0	81

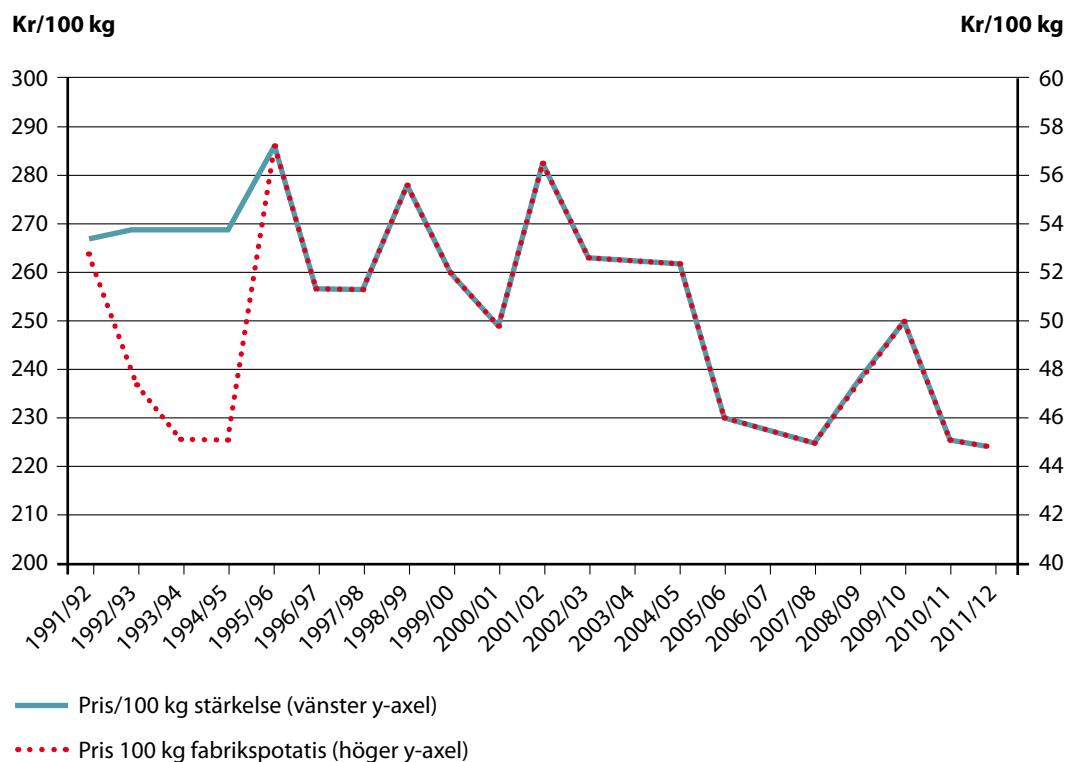
1 Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

7.4 Prisutveckling för stärkelse

Prissättningen på fabrikspotatis uttryckt i stärkelse som råvara för stärkelse och sprit omfattas inte av regleringen. Priset fastställs av marknadens parter. Stärkelse-

tillverkaren måste dock minst betala det fastställda minimipriset för att bli berättigad till den så kallade premien. Odlarpris för fabrikspotatisen framgår av följande figur. Från 1995/96 avser odlarpriserna minimipriset adderat med kompensationsbidrag vid 17 % stärkelsehalt som ger en omräkningsfaktor mellan fabrikspotatis och stärkelse på fem (se förordning (EEG) nr 2011/1992). Eurokurs är tagen den 1 okt respektive år.

Figur 28. Odlarpris på stärkelse 1991/92–2011/12 kr/100 kg
Producers' prices for starch 1991/92–2011/12, SEK/100 kilos
 Källa: Jordbruksverket, EU-kommissionen

Ovanstående priser är ett grundpris vid en stärkelsehalt på 17 procent. Tillägg/avdrag görs för högre/lägre stärkelsehalter. Högre stärkelsehalter än 17 procent är vanligt för svensk stärkelsepotatis. För 2008 var medelstärkelsehalten ca 19,3 procent. Tillägg eller avdrag beräknas även beroende på smutshalten på potatisen.

7.5 Vetestärkelse

Under en period i början av 1980-talet förekom det tillverkning av vetestärkelse i Lantmännens försöksanläggning i Lidköping. Produktionen lades dock ner och under några år tillverkades ingen vetestärkelse. I slutet av 1980-talet påbörjade Stärkelsen tillverkning i en fabrik i Blekinge. Därefter har produktionen återupptagits av Reppe AB i Lidköping.

Den totala tillverkningen av vetestärkelse i Sverige kan beräknas till ca 40 000 ton, vilket motsvarar en spannmålsmängd på ca 65 000 ton. De senaste tio åren har produktionen ökat med ca 15 000 ton. En stor del av produktionen avses till livsmedelsindustrin medan användningen i den tekniska industrin är relativt begränsad.

7.6 EU:s fabrikspotatisodling och stärkelseproduktion

Inom EU produceras stärkelse av potatis, majs och vete. Stärkelseslagen har olika egenskaper. Avgörande för stärkelseslagens utbytbarhet är en kombination av kvalitets-egenskaper och pris. Några viktiga kvalitetsegenskaper är stärkelsegranulernas storlek och proteinhalten i stärkelsen. Förbrukningen av stärkelse kan delas upp i användning inom livsmedelsindustrin (ca 60 procent), användning inom pappersindustrin och i textil- och glasfiberindustrin (ca 39 procent) och foderanvändning (1 procent)⁹.

Den totala produktionen av stärkelse i EU under 2010 uppgick till 9 miljoner ton. Ungefär 1,5 miljoner ton produceras från potatis, resterande delen kommer från vete- och majsstärkelse. Samtidigt var konsumtionen av stärkelse (exkl. stärkelse i förädlade livsmedel) i EU 9,9 miljoner ton.¹⁰

De europeiska potatisstärkelseindustrierna (AAF) representerade 2006/2007 elva företag med 35 produktionsanläggningar med sammanlagt 4 100 direktanställda i produktionen som fanns i tio medlemsstater.¹¹ De största producenterna av potatisstärkelse i EU är Tyskland, Nederländerna, Frankrike och Danmark, se tabell 69. Av de nya medlemsländerna har Polen en relativt stor produktion. Det finns en mindre produktion även i bl.a. Lettland och Tjeckien. Svensk stärkelseindustri har samarbete (delägarskap) med stärkelsefabriker i Tjeckien och Tyskland. 2006/2007 var produktionen av potatisstärkelse i EU ca 1,6 miljoner ton¹².

Tabell 69. EU:s areal för fabrikspotatis och produktion av stärkelse 2002–2007, ha och 1000-tal ton

EU's area for potatoes for processing and starch production 2002–2007, ha and 1 000 metric tons

Land	Areal, ha					Stärkelseproduktion, ton				
	2003	2004	2005	2006 prel.	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Tyskland	95 701	97 087	90 892	90 791	¹	515,6	692,6	659,4	483,9	518,7
Nederländerna	48 794	51 211	50 000	50 000	¹	401,3	524,3	499,4	377,9	¹
Frankrike	27 424	28 236	27 728	27 520	¹	258,5	280,8	259,2	241,9	242,0
Danmark	20 462	19 378	19 026	19 000	20 880 ²	161,4	175,2	168,0	125,9	¹
Österrike	5 882	6 266	6 621	6 164	¹	31,9	46,4	50,1	41,1	41,1
Sverige	8 620	8 660	8 370	7 970	7 293 ³	58,9	65,2	62,0	49,3	49,0
Finland	8 600	8 600	8 100	8 300	¹	39,0	45,2	51,3	40,1	40,1
Tjeckien	¹	¹	¹	¹	¹	¹	33,5	34,3	25,0	¹
Estland	¹	¹	¹	¹	¹	¹	0,3	0,3	0,3	0
Lettland	¹	¹	¹	¹	¹	¹	5,8	4,7	2,4	2,4
Litauen	¹	¹	¹	¹	¹	¹	0,8	¹	0	0
Polen	¹	¹	¹	¹	¹	¹	150,4	120,2	78,7	79,0

¹ Uppgift saknas

² Källa: Danmarks statistik

³ Källa: Jordbruksverket

Källa: ZMP, Potato Market, SJV, EU-kommissionen

⁹ AAF, Europeiska spannmåls- och potatisstärkelseindustrierna www.aaf-eu.org

¹⁰ AAF, Europeiska spannmåls- och potatisstärkelseindustrierna www.aaf-eu.org

¹¹ AAF, Europeiska spannmåls- och potatisstärkelseindustrierna www.aaf-eu.org

¹² AAF, Europeiska spannmåls- och potatisstärkelseindustrierna www.aaf-eu.org

7.7 Kandidatländer

Det finns inte någon produktion av potatisstärkelse i Turkiet. Det finns däremot industri som tillverkar stärkelse baserad på spannmål. I Turkiet produceras majsstärkelse i sex olika fabriker (avser förhållandena 2006). Produktionen har ökat under den senaste femårsperioden och uppgår enligt de senast kända uppgifterna till drygt 90 000 ton. I övriga kandidatländer och anslutningsländer till EU (framförallt på västra balkan) saknas uppgifter om stärkelseproduktion.

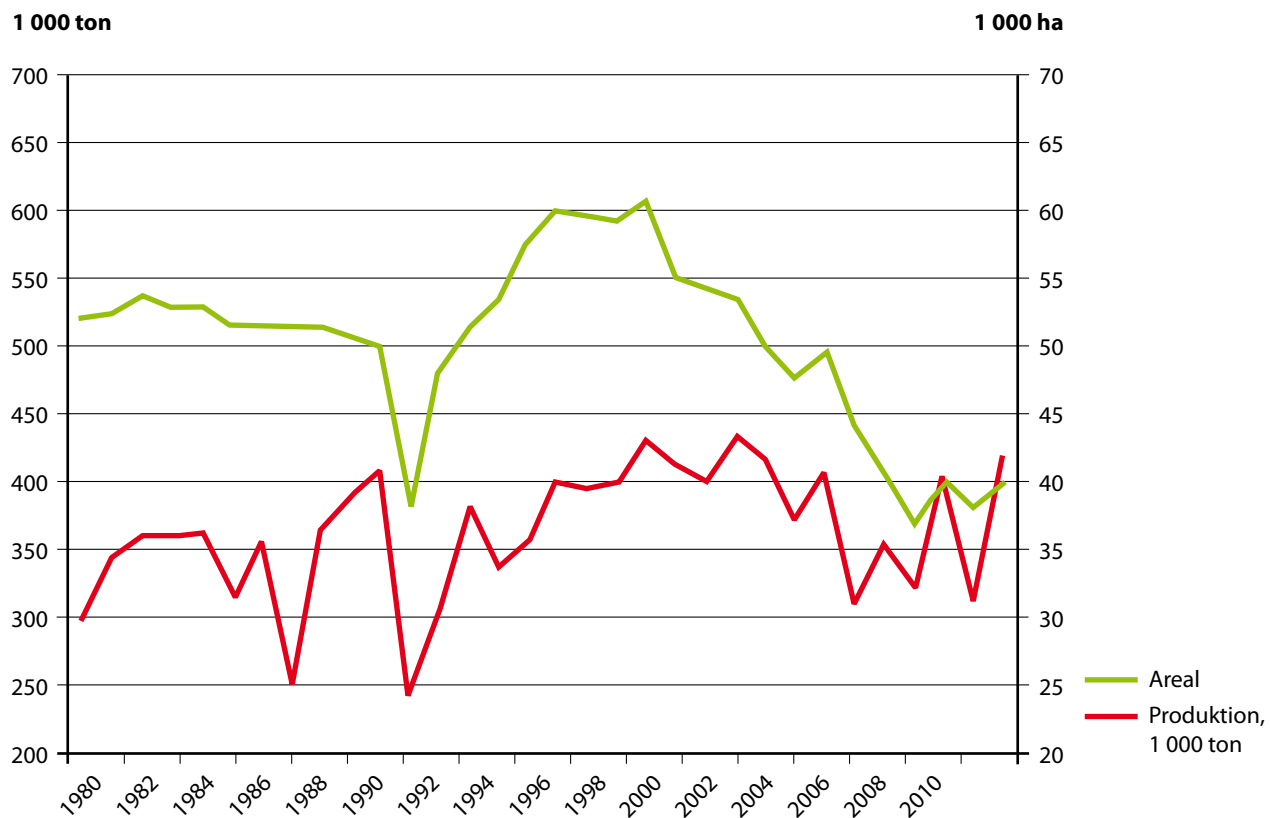
8 Sockerbetor – socker

8.1 Areal, sysselsatta, total skörd och produktion

Odlingen av sockerbetor sker på kontrakt mellan odlarna och förädlingsindustrin, Nordic Sugar AB (ingår i Nordzucker Group). Kontrakten avser en viss mängd socker som odlaren har rätt att leverera till fastställt pris. Det är sedan upp till odlaren att avgöra hur stor areal som krävs för att uppfylla kontraktsvillkoren. Huvuddelen av odlingen ligger i Skåne, där drygt 95 procent av arealen återfanns 2011. Sockerbetsodling förekommer dessutom i Hallands och Blekinge län samt i mindre omfattning även i Kalmar län och på Gotland.

Mellan 2005 och 2011 har både arealen för sockerbetsodling och antalet sysselsatta inom sockerbetsodlingen minskat kraftigt. Arealen har minskat med ca 19 % från 49 182 till 39 638 ha se figur 29. Den förhållandevis stora arealminskningen beror på minskat arealbehov p.g.a. stegvis lägre produktionskvoter som också ledde till att sockerbruket i Köpingsbro lades ner 2006 (se avsnitt 8.6.8). Antalet sysselsatta inom sockerbetsodlingen har samtidigt minskat ännu kraftigare med ca 62 % från 3 523 till 2 173 personer. Sedan EU-inträdet – 1995 – har antalet sockerbetsodlare mer än halverats.

Den totala kvantiteten skördade betor 2011 uppgick till ca 2,0 miljoner ton. Det motsvarade en vitsockerskörd på 417 000 ton, vilket är en ökning med drygt 30 procent jämfört med 2010. Förklaring till de högre skördarna 2009 och 2011 var de goda odlingsförutsättningar. Produktionen 2011 överskred återigen den nationella produktionskvoten av vitsocker (se avsnitt 8.6.1). Produktionen utöver kvoten gick huvudsakligen på export utanför EU. Produktionen har inte minskat lika mycket som arealen och antalet sysselsatta, med andra ord har produktiviteten inom sektorn ökat.

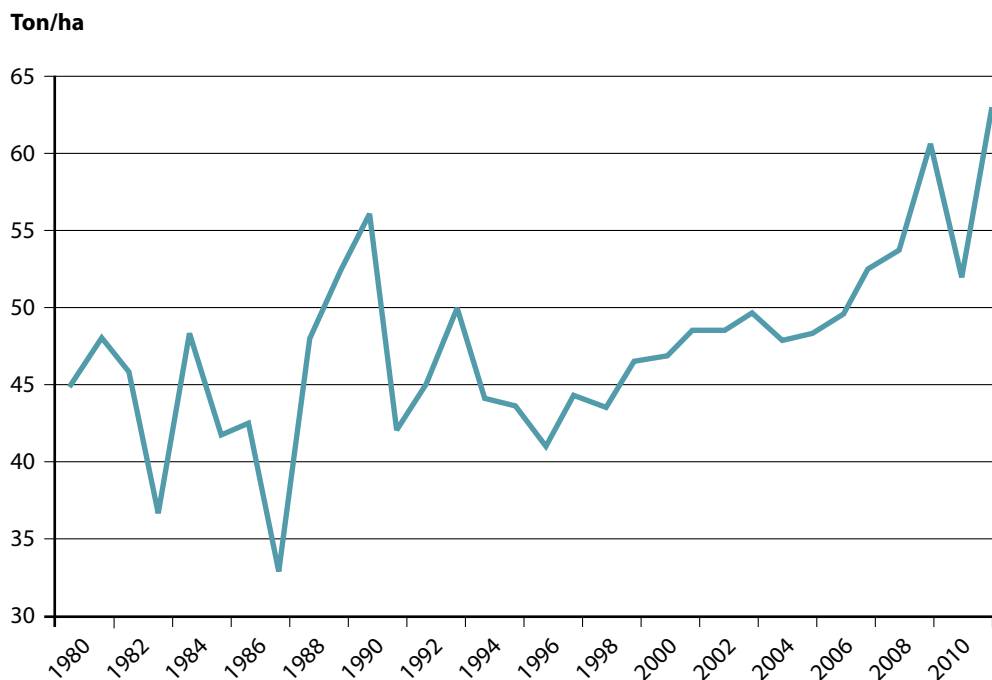
Figur 29. Utveckling sockerbetsodlingens areal (1 000 ha) och vitsockerproduktion (1 000 ton), 1980–2011

Development of sugar-beet cultivation 1 000 ha and total white sugar production 1 000 metric tons, 1980–2011

Källa: SCB, Nordic Sugar AB och Jordbruksverket

8.2 Hektarskörd

Hektarskörden av sockerbeter uppgick 2011 till 62,9 ton, se figur 30, vilket är ca 12 % högre än det senaste femårsgenomsnittet och den högsta avkastningen någonsin. Skillnaden på rotskörden (ton/hektar) i de huvudsakliga odlingsområdena var relativt liten; Blekinge 62,0, Skåne 63,0 och Halland 58,5. Sockerhalten i 2011 års skörd uppgick till 16,8 procent. Motsvarande uppgifter för 2010 års odling uppgick till 52,1 ton/ha i sockerbetsavkastning och 17,1 procent i sockerhalt.

Figur 30. Hektaravkastning sockerbeter 1980–2011, ton/ha

Sugar-beet yield per hectare 1980–2011, metric tons/ha

Källa: SCB, Jordbruksverket

För en jämförelse mot de faktiska hektarskördarna beräknades normskörden (se avsnitt 3.2) för sockerbeter 1995 till 46,8 ton/ha, för 2000 till 46,3 ton/ha och för 2005 till 46,4 ton/ha respektive 53,9 ton/ha för 2011.

I nedanstående tabell sammanfattas areal- och skördeutvecklingen för perioden 1990–2011.

Tabell 70. Areal och produktion 1990–2011, ha, kg/ha, ton, ton/ha och %
Area and production 1990–2011, ha, kilos/ha, metric tons, metric tons/ha and %

År	Areal, ha	Hektaravkastning betor, kg/ha	Totalskörd betor, ton	Produktion vitsocker, ton	Socketerskörd, ton/ha	Socketerhalt, %
1990	49 951	55 800	2 775 500	405 600	8,12	17,60
1991	38 502	43 200	1 627 700	243 700	6,33	17,73
1992	47 963	45 100	2 136 000	306 221	6,38	17,40
1993	51 287	49 600	2 534 000	380 703	7,42	17,83
1994	53 353	44 100	2 349 800	339 312	6,36	17,25
1995	57 518	43 600	2 478 500	356 971	6,21	16,47
1996	59 223	41 100	2 430 000	397 817	6,72	18,27
1997	59 654	44 200	2 639 000	396 350	6,64	17,46
1998	58 961	43 600	2 571 700	399 376	6,77	17,49
1999	59 310	46 400	2 753 000	430 506	7,25	17,53
2000	55 484	46 900	2 585 800	412 042	7,43	17,60
2001	54 543	48 500	2 643 500	401 511	7,36	16,75
2002	54 800	48 600	2 664 300	432 197	7,89	18,00
2003	50 100	49 600	2 484 400	416 003	8,30	18,16
2004	47 419	48 000	2 274 646	371 632	7,84	17,52
2005	49 182	48 400	2 381 200	406 408	8,26	18,40
2006	44 184	49 600	2 189 000	312 034	7,16	15,50
2007	40 682	52 600	2 137 700	353 540	8,69	17,66
2008	36 778	53 700	1 974 900	324 493	8,82	17,38
2009	39 782	60 500	2 405 800	402 829	10,12	17,9
2010	37 950	52 100	1 976 200	315 429	8,31	17,1
2011	39 638	62 900	2 493 200	416 860	10,52	16,8

Källa: Nordic Sugar AB, SCB, Jordbruksverket

8.2.1 Ekologisk odling

Ingen odling av ekologiska sockerbeter har funnits i Sverige sedan 2005, trots att extra stöd utgår. Det statliga miljöstödet för denna odling uppgår 2012 till 2 500 kr/hektar för icke certifierad odling och till 5 000 kr/ha för certifierad odling. Detta är dock inte tillräckligt för att motivera odling och på grund av den låga lönsamheten är odlingen sålunda obefintlig.

Tabell 71. Ekologisk odling i Sverige 1995–, ha och %
Organic cultivation in Sweden 1995–, ha and %

År	Areal, ha	Andel av total areal, %
1995	122	0,2
1996	145	0,2
1997	198	0,3
1998	342	0,6
1999	351	0,6
2000	426	0,8
2001	612	1,1
2002	540	1,0
2003	502	1,0
2004	319	0,7
2005	295	0,6
2006–	0	0

Källa: Nordic Sugar AB

8.3 Förädling

Idag finns bara ett verksamt sockerbruk i Sverige. Det ligger i Örtofta utanför Lund (bruket i Köpingsbro lades ned 2006). Dessutom finns ett raffinaderi i Arlöv. Investeringar i bruket i Örtofta har genomförts, vilket innebär att bruket tillhör den större storleksklassen i EU. Bruket i Köpingsbro lades ned beroende på ändrade villkor i och med den nya sockerregleringen i EU (se avsnitt 8.6.8).

Fabrikstyp	Ort	Kapacitet, ca ton betor/dygn
Vitsockerbruk	Örtofta	19 600
		Kapacitet, ca ton råsocker/dygn
Raffinaderi	Arlöv	850

8.4 Konsumtion

I nedanstående tabell redovisas totalkonsumtionen av socker (inklusive konsumtionen i förädlade livsmedel) i Sverige för perioden 2000/2001–2010/11. Trenden är att total konsumtionen av socker minskat något under de senaste åren. Det är endast under åren 2006/2007 och 2008/2009 som produktionen understigit totalkonsumtionen.

Tabell 72. Produktion och total konsumtion av socker, 1 000-tal ton (okt–sep år)
Production and total consumption for sugar, 1 000 metric tons (oct–sept years)

	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011 prel.
Socker- produktion	402	415	432	416	372	406	312	354	324	403	315
Total konsumtion ¹	371	393	405	380	357	380	355	344	369	337	341
Total kon- sumtion, kg/capita	41,8	44,1	45,3	42,4	39,5	41,9	38,8	37,3	39,7	36	36,2

1 Inklusive konsumtion i bearbetade varor (choklad m.m.)

Källa: Nordic Sugar AB avseende produktion och Jordbruksverket/SCB.

8.5 Sockerbetspriser i Sverige

All odling av sockerbetor i Sverige sker på kontrakt. Kontrakten tecknas mellan respektive odlare och Nordic Sugar AB. Varje odlare tecknar ett kontrakt för en viss mängd utvinnbart socker. Kvantiteten socker har fram t.o.m. odlingssäsongen 2005/06 delats upp på en A-kvot, en B-kvot och eventuellt en C-kvot (produktion över kvoten). Fr.o.m. 2006/07 gäller att det endast finns en kvot genom att A- och B-kvoterna har slagits samman. Produktion utöver kvoten benämns fr.o.m. 2006/07 som utomkvotsocker.

Grundpriserna för sockerbetor (minimipriser) inom kvoten gäller vid en sockerhalt på 16 %. Avdrag och tillägg görs beroende på lägre och högre sockerhalt (även andra kvalitetsaspekter medför avdrag eller tillägg i priset). Priset för sockerbetor som använts för att producera socker utöver kvoten har bestämts efter kampanjen och är beroende av vilket pris detta socker har kunnat säljas till.

Tabell 73. Betpriser i Sverige 1993/94–2011/12 kr/100 kg
Basic sugarbeet prices in Sweden 1993/94–2011/12 SEK/100 kilos

År	Grundpris ¹ vid 16 % sockerhalt	År	Grundpris ¹ vid 16 % sockerhalt
1994/95	28,85	2003/04	41,06
1995/96	43,63	2004/05	40,86
1996/97	39,06	2005/06	43,90
1997/98	40,09	2006/07	30,65
1998/99	40,90	2007/08	27,37
1999/00	39,40	2008/09	25,57
2000/01	45,73	2009/10	26,71
2001/02	43,73	2010/11	24,07
2002/03	41,78	2011/12	24,34

1 1995/96–2005/06 sammanvägt minimipris för A- och B-betor, omräknat med gällande kurs den 1/10 i början av kampanjen. Fr.o.m 2006/07 gäller endast ett minimipris för kvotsocker, kurs 1/10.

Källa: Jordbruksverket

Av ovanstående tabell kan konstateras att i samband med EU-medlemskapet steg de svenska betgrundpriserna med ca 50 procent (de faktiska betpriserna till odlare är normalt högre än ovanstående minimipriser eftersom olika kvalitetstillägg tillkommer på betpriset). I tabell 74 nedan redovisas även vitsockerpriset i Sverige och av denna framgår att priset mot konsument steg med drygt 40 procent vid EU-inträdet. Under de senaste åren har det varit en bristsituation på socker i EU och världen som pressat upp priserna. I tabellen framgår att priset för vitsocker i bulk (månadsgenomsnitt) var högre 2011 än 2005 innan den senaste sockerreformen inleddes.

Fr.o.m. 1 juli 2006 gäller ett nytt regelverk för sockersektorn samt även nya sockerbetspriser och priser mot industri inom EU. Dessa priser har successivt sänkts fram till 2009/10. Den nya regleringen beskrivs i avsnitt 8.6.

Tabell 74. Vitsockerpris i bulk* i Sverige 1994–2011, kr/100 kg
Bulk white sugar prices in Sweden 1994–2011, SEK/100 kilos

Period	Nordic Sugar AB:s listpriser i bulk
1994, december	478
1995, januari	679
1996, månadsgenomsnitt	723
1997, månadsgenomsnitt	675
1998, månadsgenomsnitt	720
1999, månadsgenomsnitt	608
2000, månadsgenomsnitt	650
2001, månadsgenomsnitt	697
2002, månadsgenomsnitt	673
2003, månadsgenomsnitt	668
2004, månadsgenomsnitt	668
2005, månadsgenomsnitt	676
2006, månadsgenomsnitt	654
2007, månadsgenomsnitt	642
2008, månadsgenomsnitt	656
2009, månadsgenomsnitt	688
2010, månadsgenomsnitt	596
2011, månadsgenomsnitt	693

* Efter juni 2009 finns inte ”bulkpriser” utan istället anges vitsockerpriset för 1 000 kg förpackningar.
Källa: Nordic Sugar AB

8.6 EU:s regelverk för socker

Regleringen inom EU omfattar förutom socker, sirap och andra sockerlösningar även sockerbetar och sockerrör, melass, isoglukos, inulinsirap, konstgjord honung och betmassa. Från och med 1 juli 2006 gäller en ny reglering för sockersektorn inom EU med följande beståndsdelar:

- En nationell produktionskvot.
- Socker som produceras över fastställd kvot benämns utomkvotssocker. Utomkvotssockret kan avsättas inom gemenskapen till den kemisk/tekniska industrin i EU.

- Ett referenspris på 404,4 euro/ton.
- Ett minimipris för sockerbetor på 26,29 euro/ton
- Ett stöd till privat lagring av socker utifall EU:s marknadspris understiger 80 % av referenspriset.
- Kompensation till sockerbetsodlare för prissänkningen i reformen (2006–2009) lämnas inom ramen för gårdsstödet. Kompensationen i Sverige fördelas både som en höjning av grundbeloppen (regionalisering) och som ett särskilt tilläggsbelopp till odlare med sockerkvot 2006. Kompensationen för socker är frikopplad från produktionskrav.
- Tillfälliga övergångsstöd infördes för att underlätta omstruktureringen som skedde i och med prissänkningarna i samband med reformen. Stödet för omstrukturering finansieras via en tillfällig omstruktureringsavgift som belastar produktionskvoterna.

8.6.1 Produktionskvoter och produktionsavgifter

All produktion av socker och isoglukos är kvoterad inom EU. Dessa produktionskvoter är nationella och regleringens olika stöd som till exempel exportbidrag och produktionsbidrag kan erhållas för denna produktion. Varje medlemsland har en nationell kvot som tilldelas godkända företag inom respektive land. De nationella kvoterna kan inte flyttas över landsgränserna.

Produktionskvoterna består fr.o.m. den 1 juli 2006 av *en nationell produktionskvot* för respektive sötmedelsslag. Produktion över den fastställda kvoten benämns *utomkvotsocker*. Den del av utomkvotsockret som används för den kemiska-tekniska industrin benämns *industrisocker*. Den del av utomkvotsockret som inte används eller överlagras benämns *överskottssocker*. Överskottssockret belastas med en överskottsavgift om det omsätts på EU-marknaden för att förhindra överskottsproduktion inom EU.

Regleringens olika stöd finansierades t.o.m. 2005/06 delvis genom att industri och odlare betalade in fastställda produktionsavgifter. Utöver dessa avgifter fanns också en möjlighet att ta ut så kallade tilläggsavgifter om produktionsavgifterna inte räckte för att täcka kostnaderna som uppstod i regleringen. I den nya regleringen har kopplingen mellan finansiering och produktionsavgifter brutits. I stället måste varje sockerföretag och dess odlare tillsammans betala en avgift på 12 euro/ton sockerkvot varje år. Motsvarande avgift för företag med isoglukoskvot är 6 euro/ton kvot och år. Avgiften ska betalas oavsett vilka kostnader som uppstår i regleringen.

Av tabell 76 framgår de olika medlemsländernas fastställda kvoter för socker och isoglukos. Dessa kvoter har justerats till nuvarande nivå, dels beroende på att företagen med kvot i de olika medlemsländerna har köpt till en kvot (tilläggskvot) och dels på grund av rätten att sälja kvot som en del i omstruktureringsprogrammet (se avsnitt 8.6.8).

Om den strukturella balansen på EU-marknaden innebär att stödprisnivån (referensprisnivå) inte kan upprätthållas eller om problem uppstår med WTO-åtagandet avseende subventionerad export reduceras kvoterna för ett år i taget. Nedanstående tabell redovisar när detta har inträffat samt reduktionen som skett till följd av sockerreformen.

Tabell 75. Reducering av produktionskvoter för i EU mellan 2000/01–2009/10
Reduction of sugar and isoglucose production quotas 2000/01–2009/10, metric tons

	2000/01	2002/03	2003/04	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Kvot reduktion socker ton	478 277	829 988	206 646	1 805 961	1 148 896	676 104	3 273 227	132 106
Kvot reduktion isoglukos, ton	9 351	17 173	4 291	52 570	0	32 664	60 569	129 084
Kvot reduktion inulinsirap, ton	10 592	18 314	4 576	10 387	320 717	0	0	0
Totalt	498 220	847 161	215 513	1 868 919	1 469 613	708 768	3 333 796	261 190

1 Produktionskvoten för inulinsirap har upphört i och med omstruktureringsfondens (se avsnitt 8.6.8) stödmöjlighet vid nedläggning.

Kommentar: Ingen reduktion skedde 2000/2001 respektive 2004/2005.

De gällande produktionskvoterna för socker och isoglukos framgår i tabell 76.

Tabell 76. Produktionskvoter socker och isoglukos 2009/10 och framåt, ton
Sugar and isoglucose production quotas 2009/10 and forward, metric tons

Land	Produktionskvoter socker	Produktionskvoter isoglukos
Danmark	372 383,0	0
Tyskland	2 898 255,7	56 638,2
Grekland	158 702,0	0
Spanien	498 480,2	53 810,2
Frankrike (exkl. DOM)	2 956 786,7	0
Franska utomeuropeiska departementen	480 244,5	0
Italien	508 379,0	32 492,5
Nederländerna	804 888,0	0
Österrike	351 027,4	0
Portugal (exkl. Azorerna)	0	12 500,0
Azorerna	9 953,0	0
Finland	80 999,0	0
Sverige	293 186,0	0
Belgien	676 235,0	114 580,2
Förenade kungariket	1 056 474,0	0
Polen	1 405 608,1	42 861,4
Ungern	105 420,0	220 265,8
Tjeckien	372 459,3	0
Slovakien	112 319,5	68 094,5
Litauen	90 252,0	0
Bulgarien	0	89 198,0
Rumänien	104 688,8	0
EU-27	13 336 741,2	690 440,6

Källa: EU-kommissionen

8.6.2 Administrativt fastställda priser

Inom regleringen har olika priser fastställts som utgör grunden för olika stöd inom sektorn. *Referenspriset*, vilket bl.a. används som utgångspunkt vid försäljning av överskott till interventionsorgan, kan beskrivas som lägsta marknadspris inom EU. Utifrån detta pris fastställs också ett *minimipris* för sockerbetor. Minimipriset får inte understigas och gäller vid 16 procent sockerhalt (tillägg respektive avdrag på priset görs beroende på den faktiska sockerhalten i betorna). De olika priserna och deras förändring i och med ny reglering fr.o.m. den 2006/07 framgår av nedanstående tabell.

Tabell 77. Fastställda stödpriser, euro/ton
Stipulation of support prices, EUR/ton

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 och framåt
Referenspris, vitsocker	631,9	631,9	541,5	404,4
Referenspris, råsocker	496,8	496,8	448,8	335,2
Minimipris, sockerbetor	32,86	29,78	27,83	26,29

8.6.3 Industrisocker

Ett syfte inom EU:s sockerreglering är att ge den kemiska industrin som använder socker likvärdiga villkor som motsvarande i utanför EU. Detta åstadkoms genom att den kan erhålla socker som råvara vid tillverkning av vissa kemiska produkter till i princip världsmarknadspris. I huvudsak har detta skett t.o.m. 2005/06 genom att ett produktionsbidrag har beviljats som har sänkt råvarukostnaden ner till världsmarknadsprinsnivå. Produktionsbidragets totala storlek i Sverige för 1996–2005, framgår av tabell 78.

Det är i huvudsak till läkemedelsindustrin som produktionsbidraget utbetalas. Den minskning av tillämpningen som kan ses från 1997/98 beror på att företag som förut använde socker i sin tillverkning av vissa kemisk/tekniska produkter har bytt råvarukälla och istället använder stärkelse. En viss höjning av produktionsbidraget gjordes dock under 2002/03–2003/04 beroende framförallt på höjda nivåer av produktionsbidraget (som högst ca 430 SEK/100 kg) p.g.a. lägre världsmarknadspriser. Högre världsmarknadspriset 2004/05 har gett en lägre totalkostnad till följd av lägre produktionsbidragsnivåer (som lägst ca 290 SEK/100 kg). Minskningen i kostnader fortsatte under 2005/06 beroende på fortsatt ännu högre världsmarknadsprinsnivå som ledde till ännu lägre produktionsbidrag (som lägst 200 SEK/100 kg). Produktionsbidrag har hittills inte utnyttjats efter att sockerreformen genomförts eftersom industrisocker används av den kemiska industrin i istället. I samband med sockerreformens inledning 2006 infördes samtidigt en tullfri importkvot på 400 000 ton för industrisocker.

Tabell 78. Utbetalda produktionsbidrag i Sverige 1996/97–2005/06, miljoner kr
Production aid paid in Sweden 1996/97–2005/06, mill. SEK

År	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Milj. kr	10,4	4,2	3,2	4,7	5,1	1,9	7,4	6,3	4,1	1,9

Källa: Jordbruksverket

8.6.4 Importtullar och förmånsimport

Gränsskyddet inom EU består av fasta tullar och eventuella tilläggstullar. Dessa tillkom i samband med att WTO-avtalet trädde i kraft den 1 juli 1995. Den bundna WTO-tullen för vitsocker uppgick till 524 euro/ton 1995/96 och reducerades till 419 euro/ton för 2000/01. I avvaktan på nytt WTO-avtal gäller tullnivån enligt 2000/01.

Vid import från de s.k. EPA¹³-länderna och MUL¹⁴-länderna gäller från den 1 oktober 2009 tullfrihet för socker. Kopplat till dessa förmåner finns det dock vissa skyddsnivåer som innebär att tullfriheten upphör om när importvolymen överstiger vissa nivåer enligt följande: Om importen totalt från EPA-länderna överstiger 3,5 miljoner ton samt om importen från EPA (icke MUL)-länder överstiger 1,65 miljoner ton kan importen från EPA (icke MUL)-länder stoppas. Fram till 30 september 2012 ska importpriserna från EPA/MUL-länderna vara minst 90 procent av EU:s referenspris. Därefter får EPA/MUL-länderna tillämpa en friare prissättning på socker.

Ytterligare förmånsbehandlad import för socker visas i tabell 79.

Tabell 79. Förmånsbehandlad import för socker
Preferential quota for import of sugar

Land	Kvantitet (ton)	Tull	KN-nr
EPA/EBA	Begränsningar finns, se text ovan.	0	1701
Australien	9 925	9,8 euro/100 kg	1701 14 10, 17 01 13 10
Alla tredje länder	253 977	9,8 euro/100 kg	1701 14 10, 17 01 13 10
Kuba	68 969	9,8 euro/100 kg	1701 14 10, 17 01 13 10
Brasilien	334 054	9,8 euro/100 kg	1701 1410, 17 01 13 10
Indien	10 000	0	1701
Serbien	180 000	0	1701 och 1702
Kroatien	180 000	0	1701 och 1702
Makedonien	7 000	0	1701 och 1702
Bosnien-Herzegovina	12 000	0	1701 och 1702
Albanien	1 000	0	
Moldavien	34 000	0	17 01 99 10

8.6.5 Exportbidrag

I takt med prissänkningarna i sockerreformen har produktionen inom EU minskat och därmed försvann även behovet att med hjälp av bidrag exportera överskott från EU. Exportbidrag för rent socker suspenderades därför från september 2008. För vissa bearbetade varor kunde dock exportbidrag erhållas dock som längst fram till september 2009 – förutsättningen var att den sökande hade en bidragslicens med ett s.k. förutfastställt exportbidrag.

Exportbidragen för socker fastställdes tidigare genom veckovisa anbudsomgångar

13 EU har slutit s.k. EPA-avtal (Economic Partnership Agreements) med sina forna kolonier (f.d. AVS-länderna) ca 80 länder i Afrika, Stilla havs- och Karibienområdet.

14 De minst utvecklade länderna, 49 stycken. Ett s.k. MUL-land kan också ingå i EPA-grupperingen.

och månadsvis av kommissionen genom ett fast beräkningssätt. Via de veckovisa anbudsomgångarna skedde den största exporten medan de fasta bidragen var mer till för de mindre kvantiteterna. Bidragsnivåerna för de veckovisa anbudsomgångarna har under 00-talet legat mellan 230 och 490 SEK/100 kg.

Enligt WTO-avtalet har EU både kvantitativa och budgetmässiga begränsningar vad beträffar export med bidrag. I avvaktan på nytt WTO-avtal gäller tills vidare EU:s åtaganden gjorda för 2000/01 och framåt som uppgår till 1,273 miljoner ton och 499 miljoner euro. Till följd av att EU utvidgades med Bulgarien och Rumänien från 1 januari 2007 justeras beloppen från marknadsåret 2006/2007 och framåt till 1,374 miljoner ton och 514 miljoner euro.

Fram till 2001/02 var det inte några problem för EU att respektera exportåtagandet. Som förut nämnts reducerades också produktionskvoterna från 2000/01 och fram till 2009/10 får att på så sätt lättare kunna respektera WTO-åtagandet. Tidigare är det beloppstaket som visat sig ha störst begränsningseffekt men numera är kvantitetstaket en begränsning då all export ifrån EU (oavsett om den erhåller exportbidrag eller ej) ska betraktas som subventionerad enligt WTO. WTO anser att en korssubvention föreligger för EU-socker eftersom det finns två prisnivåer, en för kvotsocker och en för utomkvotsocker. EU fick en god sockerskörd 2009/2010 som gjorde att man hade ca 4,6 miljoner ton i utomkvotssocker. Samtidigt var det stor brist i världen på socker med mycket höga priser. EU ansåg därför att någon korssubvention inte förelåg därför beslöt man i februari 2010 att tillåta export av utomkvotssocker utöver kvantitetstaket med 500 000 ton.

8.6.6 Intervention och privat lagringsstöd

Intervention, det vill säga uppköp av överskott till garanterade priser av medlemsländernas interventionsorgan hade inte förekommit sedan en mindre kvantitet på 1980-talet lämnades för interventionslagring. Intervention i större skala inträffade dock 2004/05 då drygt 1,9 miljoner ton accepterats för lagring. Inköp till interventionslagring är fr.o.m. 1 juli 2006 maximerad till högst 600 000 ton per år i EU och det pris som gäller vid uppköp för interventionslagring uppgår till 80 % av gällande referenspris. Möjligheten till interventionslagring kommer att upphöra efter 2009/10. Genom kontinuerliga utförsäljningar från EU:s interventionslager såldes de sista kvantiteterna respektive flyttades över till livsmedelshjälpen i augusti 2009.

Det privata lagringsstödet (lagring hos tillverkaren/säljaren utan att äganderätten ändras) som infördes fr.o.m. 1 juli 2006 kan aktiveras om marknadspriserna är låga (80 % av gällande referenspris) och att de förväntas vara detta under en längre tid, vilket hittills inte har inträffat.

8.6.7 EU:s regleringsekonomi på sockerområdet

I tabell 80 redovisas sockerregleringens faktiska inkomster och utgifter för 2000/2001–2010/2011.

Tabell 80. Sockerregleringen i EU 2000/01–2010/11, miljoner euro
EU sugar Common Market Organisation 2000/01–2010/11, mill. EUR

Intäkt/utgift	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011
Intäkter¹											
Produktions- avgift	505,0	768,1	472,1	559,6	790,3	100,6	0	155,4	132,6	160,4	160,4
Tilläggsavgift	0,0	63,9			133,6						
Tillgodo havande	0,0	0,0				123,0					
Lagrings- avgift ²	275,0	-31,3									
Budgetmedel ³	717,2	595,3	805,3	856,1	806,0	1296,4	455,5	320,2	13,7	150,4	158,2
Totalt	1497,2	1396,0	1277,4	1415,7	1729,9	1520,7	455,5	475,6	146,3	160,4	160,4
Utgifter⁴											
Exportbidrag	1008,2	1168,2	1021,4	1125,3	1221,7	1116,9	509,3	501,4	179,0	9,8	1,5
Lagerersätt- ning ³	281,4	16,6									
Produktions- bidrag	133,7	156,7	200,2	239,3	270,1	215,0	24,0	0,4	0,04	-0,2	0,8
Offentlig lagring						134,5	-87,0	-26,7	-32,9	0,4	
Övrigt, raffinerings- stöd m.m.)	74,7	54,1	55,4	56,8	301,1	54,3	9,2	0,5	0,17	-0,03	-0,05
Återkrav m.m.	-0,8	0,4	0,4	-5,7	0	0	0	0	2,0	0	0
Totalt	1 497,2	1 396,0	1 277,4	1 415,7	1 792,9	1 520,7	455,5	475,6	146,3	10,0	2,2

1 Juli/juni år

2 Tillgodohavande från lagerersättningsystemet som upphörde efter 2001/02 redovisas här som negativt eftersom ett motsvarande avdrag gjordes på inbetalade produktionsavgifter

3 Egen beräkning, uppskattad beroende på olika tidsperioder för intäkter och utgifter

4 Okt /okt år

Källa: EU-kommissionen

Av tabellen framgår att den dominerande utgiftsposten för socker varit exportbidrag. Dessa utgifter täcks till viss del av inbetalade produktions- och tilläggsavgifter inom gemenskapen. Utgifterna för 2006/07 beräknas bli betydligt lägre än föregående år beroende främst på att kostnaderna för exportbidragen blev lägre i och med prissänkningar och minskat behov av exportbidrag i och med reformen som gäller fr.o.m 2006/07. Exportbidragen avskaffades för socker i september 2008. Utgifterna för sockerregleringen har därefter minskat kraftigt stegvis till 10 miljoner euro för 2009/10 och till 2,2 miljoner euro för 2010/11.

Tillfälligt för 2006/07 behövde ej heller sockerföretagen och sockerbetsodlare betala några produktionsavgifter beroende på det nya regelverket fr.o.m. 1 juli 2006. Produktionsavgifter kommer dock fr.o.m 2007/08 att även i fortsättningen tas ut av sockerföretag och sockerbetsodlare, men dessa kommer ej längre finansiera några särskilda kostnader inom sockerregleringen. Inkomsterna ska istället ses som årlig avgift som ger producenten rätt till att producera socker inom en viss kvotnivå. Inkomsterna från produktionsavgifterna hänförs direkt till EU-budgetens inkomst-sida. Intäkterna från produktionsavgiften uppgår från 2009/10 till ca 160 miljoner euro (produktionsavgiften (12 euro/ton) * EU:s produktionskvot (13,3 miljoner ton)).

Den största budgetutgiften framöver kommer inte längre att vara exportbidrag beroende på reformens effekter. Den största budgetposten blir istället den kompensation som utbetalas till odlarna för den prissänkning som sker. Sverige har valt att fördela en del av kompensationen på all åkermark och betesmark, vilket innebär att grundbeloppen höjts samt att en del av kompensationen (tilläggsbelopp) som enbart gavs till sockerbetsodlare med sockerkvot. Tilläggsbelopp justerades i takt med att prissänkningar skedde enligt reformen (t.o.m. 2009/10). Kompensationen är vidare frikopplad vilket innebär att det inte finns något produktionskrav för att erhålla kompensationen. Andra villkor (olika skötselvillkor m.m.) gäller dock om ingen produktion sker och kompensation erhålls.

Nedanstående tabell redovisar stödbelopp inom gårdsstödet till följd av sockerreformerna.

Tabell 81. Nya stödbelopp beroende på sockerreformerna, euro/ha
New support measures depending on the sugar reform EUR/ha

Region	Grundbelopp 2009, euro/ha	Tilläggsbelopp 2006/07, euro/ton socker	Tilläggsbelopp 2007/08, euro/socker	Tilläggsbelopp 2008/09, euro/ton socker	Tilläggsbelopp 2009/10 och framåt, euro/ton socker
1	276,33	10,1	24,2	38,4	45,9
2	238,94	17,7	31,8	46,0	53,5
3	200,27	17,7	31,8	46,0	53,5
4	157,66	17,7	31,8	46,0	53,5
5	125,68	17,7	31,8	46,0	53,5

8.6.8 Tillfälligt omstruktureringsstöd

Beroende på reformens förhållandevis stora stödprissänkning har betydande produktionsminskningar skett inom EU. Olika stödåtgärder har därför beslutats för att underlätta för omstruktureringen. En särskild omstruktureringsfond har inrättats och de olika stödåtgärderna inom denna fond framgår av nedanstående redovisning.

8.6.8.1 Tillfällig omstruktureringsfond

Ett fyraårigt uppköpsprogram av sockerkvoter infördes inom omstruktureringsfonden. Sockerkvoter kunde avsägas av företagen och därmed försvann produktionskapacitet inom EU, vilket var ett av syftena med sockerreformerna. Ersättning för avsagda kvoter betalas ut till företagen. Stödbeloppen betalades ut under perioden 2006/07–2009/10 och varierade mellan 182 euro/ton och 730 euro/ton per avsagd sockerkvot. Stödets storlek varierade beroende på när avsägelse skedde, under vilka villkor nedläggning av fabriker skedde (helt eller delvis) samt om hela eller delar av sockerkvoten avsades. Maximalt 10 % av stödet reserverades för odlare och maskinföretag som har sin verksamhet inom sockerbetsodling. Medlemsländerna i tabell 82 har deltagit i omstruktureringsfonden och avsagt sig produktionskvoter.

Omstruktureringsfonden finansierades av en avgift som togs ut på alla produktionskvoter. Avgiften uppgick till 126,4 euro/ton för 2006/07, till 173,8 euro/ton för 2007/08 samt 113,3 euro/ton för 2008/09. Avgiften inbetalades av industri och odlare genom att ett avdrag motsvarande avgiften gjordes ifrån referenspriset.

8.6.8.2 Tillfälligt diversifieringsstöd

Under perioden 2006/07–2009/10 utgick ett extra stöd för diversifieringsåtgärder till de områden där kvotnedläggningar hade genomförts. Stödbeloppet uppgick till 109,5 euro/ton avsagd sockerkvot de första två åren och till 93,8 euro/ton det tredje året samt till 78,0 euro/ton det fjärde året. Dessa stödnivåer kunde ökas med 50 %, 75 % respektive 100 % beroende på hur mycket kvot som avsägs i det berörda landet. Stödet kan erhållas för olika diversifieringsåtgärder som medlemsländerna fastställt. Bland annat avses åtgärder enligt förordningen 1698/05 för landsbygdsutveckling. Exempel på stödåtgärder under axel I i denna förordning är förbättrad konkurrenskraft inom jord- och skogsbruk och inom axel III finns åtgärder som syftar till livskvalitet och diversifierad ekonomi på landsbygden.

Tabell 82. Inlämnade produktionskvoter, ton
Returned production quotas, metric tons

Land	2006/07		2007/08		2008/09		2009/10	
	Socker	Inulinsirap	Socker	Isoglukos	Socker	Isoglukos	Socker	Isoglukos
Danmark					80 083			
Tyskland					757 200			
Grekland			158 800			20 636 ¹		
Spanien	93 119		16 679	5 000	256 578	3 000		69 613
Frankrike		24 521		27 664	683 655		132 106	
Irland	199 260 ¹							
Italien	778 737		24 861		245 467			
Nederländerna		80 950			126 547	14 563 ¹		
Österrike					54 785			
Portugal	35 218		19 500		15 000	3 371		
Finland			56 087		9 001	18 999 ¹		
Sverige	42 562				50 236			
Belgien		215 246			206 066			
Förenade kungariket					165 000			43 592 ¹
Polen					366 869			
Ungern			108 093		193 171			
Tjeckien			102 473					
Slovenien			52 973 ¹					
Estland								
Slovakien			70 133		33 584			
Litauen					20 758			
Lettland			66 505 ¹					
Cypern								
Malta								
Bulgarien					4 752			
Rumänien					4 4754			15 879 ¹
Totalt	1 148 896	320 717¹	676 104	32 664	3 273 227	60 569	132 106	129 084

¹ Hela produktionskvoten har därmed avsagts.

Källa: EU-kommissionen

8.6.8.3 Ytterligare stödåtgärder

Ett tillfälligt produktionskopplat stöd till sockerbetsodlare under fem år inom perioden 2006/07–2013/14 är möjligt om kvoten för socker har avsagts/lagts ned med mer än 50 % i ett land. Stödet motsvarar 30 % av inkomstförlusten för odlaren som uppkommit pga prissänkningen. Detta stöd kommer att ingå som ett extra anpassningsstöd inom regelverket för gårdsstödet där kompensationen motsvarande 60 % respektive 64,2 % av stödprissänkningen också ingår.

Sverige hade rätt till ett stöd på 5 miljoner euro till sockerbetsodlare på Gotland och Öland när dessa upphörde att odla sockerbetor för sockerproduktion. Det är dock möjligt att odla sockerbetor för andra ändamål. Detta stödet till öarna kommer att utnyttjas nästan fullt ut, ca 4,9 miljoner euro. Österrike hade rätt till 9 miljoner euro för investeringar gällande uppsamlingsställena för sockerbetor. Bägge dessa stöd ska betalas ut senast den 30 september 2012.

Heltidsraffinaderier i EU som raffinerade råsocker till vitsocker kunde erhålla ett övergångsstöd på totalt 150 miljoner euro under perioden 2006/07–2009/10.

Underskottsländerna Finland, Irland, Portugal, Spanien och Storbritannien som hade en högre garanterad prisnivå än övriga medlemsländer i den gamla regleringen har rätt till en ytterligare stödsumma mellan 2006 till 2009 som motsvarade 60 % av tidigare höjning av garanterade prisnivån för dessa länder.

8.7 Areal och sockerproduktion i EU

Den största produktionen av socker inom EU finns i Frankrike, Tyskland och Polen. Dessa tre länder producerar drygt hälften av den totala produktionen i de nitton socker producerande medlemsländerna. Därutöver tillhör även Storbritannien, Nederländerna och Belgien de större producentländerna. Sverige tillsammans Danmark, Spanien, Italien, Österrike och Tjeckien tillhör en grupp medelstora producenter vilket också framgår av tabell 83. Skörden mellan 2007/08 och 2008/09 minskade något och uppgick till ca 15 miljoner ton. Ogynnsam väderlek i vissa delar av Europa samt att flera medlemsländer har avsagt sig produktionskvoter (se tabell 82) är förklaringar till den lägre skörden. Skörden för 2009/10 var mycket hög beroende på gynnsamma väderförutsättningar. Under det senaste produktionsåret blev det ett mera normalt skördeutfall och produktionen uppgick till ca 15 milj ton.

Tabell 83. Areal och produktion av socker (inklusive från melass och uttryckt som vitsocker) 2007/08–2010/11, ha och ton

White sugar area and production 2007/08–2010/11, ha and metric tons

Land	2007/08		2008/09		2009/10		2010/11	
	Areal 1 000 ha	Prod 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod 1 000 ton
Danmark	39	380	36	397	38	445	39	374
Tyskland	391	3 906	364	3 655	364	4 232	345	3 443
Grekland	14	78	14	100	23	172	13	77
Spanien	60	711	51	608	45	550	44	528
Frankrike	398	4 445	349	4 070	372	4 460	381	4 257
Italien	86	670	61	498	61	509	62	555
Nederländerna	82	889	72	861	72	992	70	871
Österrike	42	365	43	411	44	381	45	444
Portugal	2	14	0	0	0	0	0	0
Finland	16	101	14	69	15	88	15	80
Sverige	40	354	37	327	39	403	37	315
Belgien	85	875	60	725	63	838	60	687
Storbritannien	106	1 049	101	1 192	103	1 308	93	995
Litauen	13	98	7	43	10	77	11	72
Polen	215	1 919	176	1 389	182	1 606	195	1 464
Tjeckien	54	354	51	415	54	432	57	433
Slovakien	19	126	11	102	16	135	17	140
Ungern	36	221	6	66	13	108	14	110
Rumänien	22	80	19	i.u.	20	146	23	124
Totalt	1 720	16 635	1 472	15 325	1 534	16 882	1 521	14 969

För Frankrike inkluderas all sockerbetsareal även det som går till t.ex. s.k. ”green juice”.

Källa: CEFS Sugar statistics 2011.

Av tabell 84 framgår att konsumtionen inom EU har varit oförändrad under en längre tid men att en viss ökning kan noteras för de senare åren. I samband med utvidgningen till tjugofem medlemsländer uppgår konsumtionen i EU-25 till ca 16 miljoner ton årligen. För 2006/07 som dels är ett utvidgat regleringsår som omfattar 15 månader istället för normala 12 månader (2006/07 är ett övergångsår p.g.a. reformen som beslutades den 1 juli 2006) dels i och med den senaste utvidgningen med Bulgarien och Rumänien beräknas konsumtionen uppgå till ca 20 miljoner ton för 2006/07. För 2011/12 är konsumtionen av kvotsocker preliminärt beräknad till ca 16,5 milj ton.

Tabell 84. Konsumtion av vitsocker 2004/05–2011/12, 1 000-tal ton

White sugar consumption 2004/05–2011/12, 1 000 metric tons

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12p
EU-27	15 360	15 532	20 265 ¹	16 310	16 500	16 500	16 500	16 600

¹ Omfattar 15 månader

Källa: EU-kommissionen

I nedanstående tabell redovisas skillnaden i den industristruktur som finns i de nya medlemsländerna (EU-12) jämfört med de gamla EU-länderna (EU-15). EU:s

sockerreform (se avsnitt 8.6.8) innebar en produktionsminskning och parallellt halverades antalet sockerbetsbruk från 215 stycken för 2003/2004 till 106 stycken för 2010/2011. Den kraftiga rationaliseringen mot större sockerbruk har avstannat i och med att sockerreformen har avslutats. Produktionen av sockerbetor i EU sker till ca 84 procent i EU-15. Generellt är fabrikskapaciteten i de nya medlemsländerna endast en tredjedel av den i de gamla medlemsländerna. De 22 största fabriker i EU-15 har en dygnskapacitet på över 15 000 ton/betor dygn. I de nya medlemsländerna finns ingen fabrik med dygnskapacitet på över 15 000 ton/betor per dygn.

Tabell 85. Industristruktur för sockerbetsproduktion i EU-27 2010/11
Industry structure for sugar beet production in EU 2010/11

	Antal sockerbetsbruk	Produktion av socker (1 000 ton)	Beräknad fabrikskapacitet (1 000 ton/år)	Areal för sockerbetsproduktion (1000 ha)
EU-15	72	12 625	175	1 204
EU-12	34	2 343	69	317
EU-27	106	14 968	141	1 521

Källa: CEFS Sugar statistics 2011, egen beräkning.

I tabell 86 redovisas dels import och export av socker och dels handeln mellan EU-länderna. Den störste exportören inom EU är Frankrike (både vad gäller försäljning till andra EU-länder och till länder utanför EU). Förutom Frankrike är även Belgien, Storbritannien och Tyskland relativt stora exportörer av vitsocker till länder utanför gemenskapen. En stor del av Belgiens handel utgörs av transit-handel. Storbritannien, Portugal och Rumänien är de länder som importerar mest socker från icke EU-länder. Importen till EU består i huvudsak av tullfritt EPA-socker. EU:s export av socker har under de senaste åren legat kring det s.k. WTO-taket (1,374 miljoner ton) för hur mycket EU får exportera. I februari 2010 tillät EU 500 000 ton utöver WTO-taket för utomkvotsexporten. Handeln inom EU i förhållande till de totala nuvarande produktionskvoterna uppgår, enligt EUROSTAT, till omkring 30 procent.

Tabell 86. Handel inom EU och med länder utanför EU av vitsocker 2008–2011, ton
Intra and extra community white sugar trade 2008–2011, metric tons

Land	2008		2009		2010		2011	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
Frankrike	264 148	1 681 338	222 560	1 742 162	253 624	1 848 442	255 858	1 911 404
Nederländerna	175 129	163 813	120 090	150 404	107 794	133 325	128 947	165 297
Tyskland	664 990	665 555	486 770	948 489	499 658	926 221	495 851	896 020
Italien	833 720	23 901	1 041 611	37 015	1 059 866	32 244	1 026 855	30 125
Förenade kungariket	230 105	470 892	258 882	397 512	417 939	230 552	413 796	157 974
Irland	112 249	1 088	168 618	1 427	160 187	7 760	150 064	7 809
Danmark	108 885	131 982	147 237	206 930	77 301	156 872	101 819	143 655
Grekland	210 864	67 121	140 925	72 964	142 656	136 856	152 052	104 154
Portugal	31 041	205 239	43 463	244 362	37 049	216 473	17 592	203 582
Spanien	603 647	74 304	651 129	61 213	637 751	85 077	785 092	124 476
Belgien	392 486	336 664	659 073	279 114	702 935	320 447	623 021	340 872
Luxemburg	4 478	368	4 437	305	4 627	364	4 897	810
Sverige	56 620	70 726	47 130	110 994	80 124	90 958	40 978	40 385
Finland	32 542	18 103	70 000	9 210	46 486	11 991	26 708	41 113
Österrike	372 936	132 626	164 219	108 352	203 069	142 990	187 298	128 026
Malta	10 834	60	8 526	i.u.	10 202	i.u.	10 481	i.u.
Estland	50 674	10 016	60 682	2 570	38 894	5 016	34 092	7 138
Lettland	72 147	316	87 871	2 448	93 062	3 181	82 822	11 482
Litauen	45 725	49 237	40 870	43 901	37 332	66 534	68 462	66 359
Polen	91 711	249 168	239 945	166 630	144 687	231 521	165 538	227 457
Tjeckien	76 896	185 179	92 527	142 472	89 450	172 992	70 664	166 952
Slovakien	106 311	65 854	62 261	73 759	139 962	164 223	136 727	171 297
Ungern	62 298	97 169	115 056	132 907	144 347	270 075	125 079	191 505
Slovenien	33 269	38 412	33 678	43 311	23 061	54 408	38 082	86 168
Cypern	19 510	119	21 384	71	25 252	16	21 946	50
Bulgarien	65 457	82 979	97 289	70 483	175 225	138 003	123 004	112 991
Rumänien	130 704	21 527	129 578	49 959	207 678	154 442	132 021	150 102
Totalt	4 859 378	4 843 754	5 215 814	5 098 963	5 560 216	5 600 982	5 419 747	5 487 206

Land	2008		2009		2010		2011	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
Frankrike	160 865	305 795	192 494	522 755	176 851	507 490	211 332	418 909
Nederländerna	25 352	117 664	23 265	122 605	20 206	101 366	70 301	62 424
Tyskland	58 946	120 614	56 215	133 389	66 947	169 536	91 025	104 762
Italien	53 890	8 695	93 585	233	234 396	330	578 024	19 484
Förenade kungariket	1 282 424	137 859	1 169 243	148 783	1 005 965	285 146	912 518	154 362
Irland	49	19	403	24	1 418	2	5 852	55
Danmark	13 263	108 202	25 669	113 202	8 085	150 835	41 416	91 982
Grekland	90 389	13	66 096	3	164 185	265	182 173	113
Portugal	452 880	5 831	495 372	35 959	445 504	33 557	467 302	12 469
Spanien	62 456	2 248	122 875	2 304	290 567	73 365	583 830	52 786
Belgien	21 870	284 894	24 432	267 806	23 233	486 502	74 994	236 155
Luxemburg	0	0	0	4	0	2	0	10
Sverige	5 875	43 118	12 426	10 336	5 977	34 375	21 411	30 160
Finland	55 380	2 242	75 368	1 998	28 391	2 970	125 370	2 068
Österrike	21 150	20 098	23 028	57 791	2 464	82 846	1 748	41 736
Malta	11 547	2	16 050	0	19 489	1	18 889	0
Estland	0	15	240	1	0	21	44	2
Lettland	807	14	711	16	99	7 068	818	29
Litauen	31 843	1	14 459	1 021	333	3 839	37 194	2 066
Polen	33 628	154 492	4 820	21 606	56 240	149 244	162 548	76 537
Tjeckien	7 665	2 718	341	36 987	445	44 456	556	26 438
Slovakien	9 028	32	13 142	22	6 988	0	1 425	759
Ungern	192 511	47 913	101 924	20 524	77 862	8 000	140 013	2 763
Slovenien	53 194	56	78 581	75	73 973	31	125 426	54
Cypern	1 552	i.u.	1 584	i.u.	1 114	i.u.	2 795	0
Bulgarien	256 202	1 704	129 536	11 259	136 232	1 486	173 077	498
Rumänien	406 974	19	356 075	884	257 653	23 664	382 969	23 903
Totalt	3 309 739	1 364 258	3 097 932	1 509 588	3 104 617	2 166 397	4 413 050	1 360 524

Källa: EUROSTAT

8.7.1 Sockersektorn i EU:s anslutningsländer och kandidatländer

I nedanstående tabell redovisas sockersektorn i länder som ansökt om medlemskap i EU som på sikt kan bli medlemmar. Av länderna är det endast Turkiet som har en större produktion i ett EU-perspektiv. Av EU-länderna är det endast Frankrike och Tyskland som har större produktion än Turkiet. Kroatians produktion är betydligt lägre än Turkiets men placerar dem ändå på tredje plats bland de nya medlemsstaterna (EU-12) efter Polen och Tjeckien. Kroatien och Turkiet är självförsörjande på socker. Island har ingen egen produktion av sockerbetor. För 2010/11 producerade Makedonien knappt hälften av sin konsumtion. Serbien och Montenegro hade 2010/11 ett överskott som kunde exporteras till världsmarknaden.

Tabell 87. Sockersektorn i det anslutande landet och kandidatländerna 2004/2005–2010/2011, 1 000-tal ton råsockervärde
The sugar sector in the acceding country and candidate countries 2004/05–2010/11, raw sugar value and 1 000 metric tons

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Sockerproduktion							
Kroatien (anslutning)	169	205	230	210	210	230	250
Turkiet (kandidat)	2 025	2 233	1 960	1 843	2 175	2 753	2 454
Makedonien (kandidat)	16	16	10	35	35	35	38
Serbien & Montenegro (kandidat)	325	410	505	490	340	450	525
Sockerkonsumtion							
Kroatien (anslutning)	190	200	200	200	205	205	195
Turkiet (kandidat)	1 865	2 091	2 131	2 096	2 150	2 454	2 293
Makedonien (kandidat)	70	75	75	75	77	78	78
Island (kandidat)	11	11	11	12	12	11	11
Serbien & Montenegro (kandidat)	320	320	325	325	330	335	335

Kommentar: Serbien och Montenegro som är egna stater redovisas tillsammans i ISO:s underlag.

Källa: ISO World sugar balances 1998/99–2011/12 February 2012. (Schablonmässigt kan faktorn 0,92 multipliceras med värdena i tabellen för att erhålla motsvarande värden uttryckt som vitsocker)

8.8 Världsproduktionen av socker

ISO:s (Internationella sockerorganisationen) prognos i februari 2012 för världsproduktionen av socker 2011/12 så förväntas produktionen öka kraftigt jämfört med föregående år till 173 miljoner ton, se tabell 88. Konsumtionen spås också öka för 2011/12 till ca 165 miljoner ton som ger ett överskott på ca 5 miljoner ton. Till följd av att importen minskar och exporten ligger kvar på föregående års nivå innebär det att slutlagren ökar med ca en miljon ton till ca 57 miljoner ton. Lager i förhållande till konsumtionen minskar dock ytterligare något till knappt 34 % jämfört med föregående marknadsår.

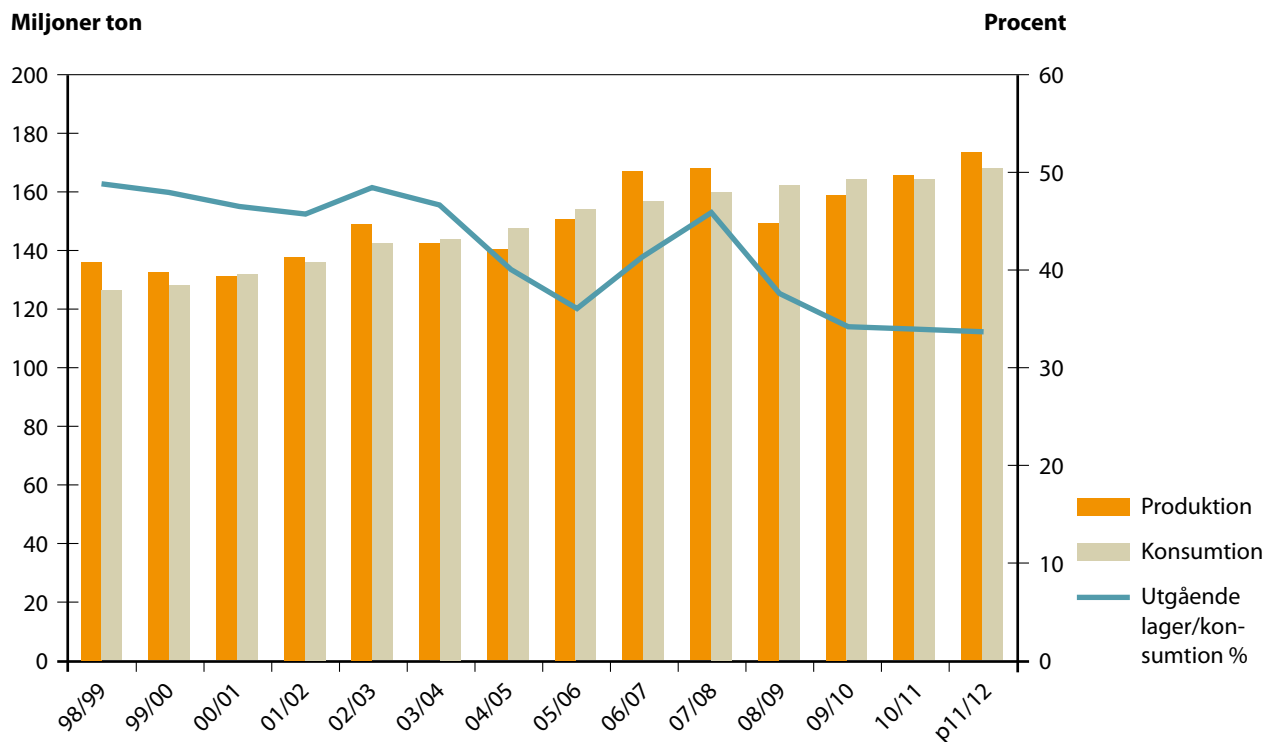
För 2010/11 är de tio största producentländerna i världen, Brasilien, Indien, EU, Kina, Thailand, USA, Mexico, Pakistan, Australien och Ryssland. Brasilien dominerar produktionen med ca 23 % sett till exporten är Brasilien ännu mer dominerade med ca 51 % av världens samlade export. Övriga stora exportländer i världen 2010/11 är Thailand, Australien och Indien.

Tabell 88. Världsproduktion och konsumtion 2003/04–2011/12 (okt–sep), miljoner ton råsockervärde
World production and consumption 2003/04–2011/12, million tons raw sugar value

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12p
Produktion	142,3	140,3	150,5	166,3	167,5	149,0	158,8	165,0	173,0
Konsumtion	143,7	147,5	153,6	156,6	159,3	162,0	163,5	164,0	167,8
Överskott/ underskott	-1,4	-7,2	-3,2	9,7	8,1	-13,0	-4,6	0,9	5,2
Import	45,3	47,9	49,0	49,3	48,3	49,3	55,4	52,1	49,2
Export	45,4	48,4	49,4	49,6	48,2	48,5	55,6	53,2	53,3
Utgående lager	67,0	59,4	55,8	64,8	73,1	60,8	56,0	55,8	56,9
Utgående lager/ konsumtion %	46,6	40,2	36,3	41,4	45,8	37,6	34,3	34,0	33,9

Källa: ISO World Sugar Balances 1998/99–2011/12 February 2012

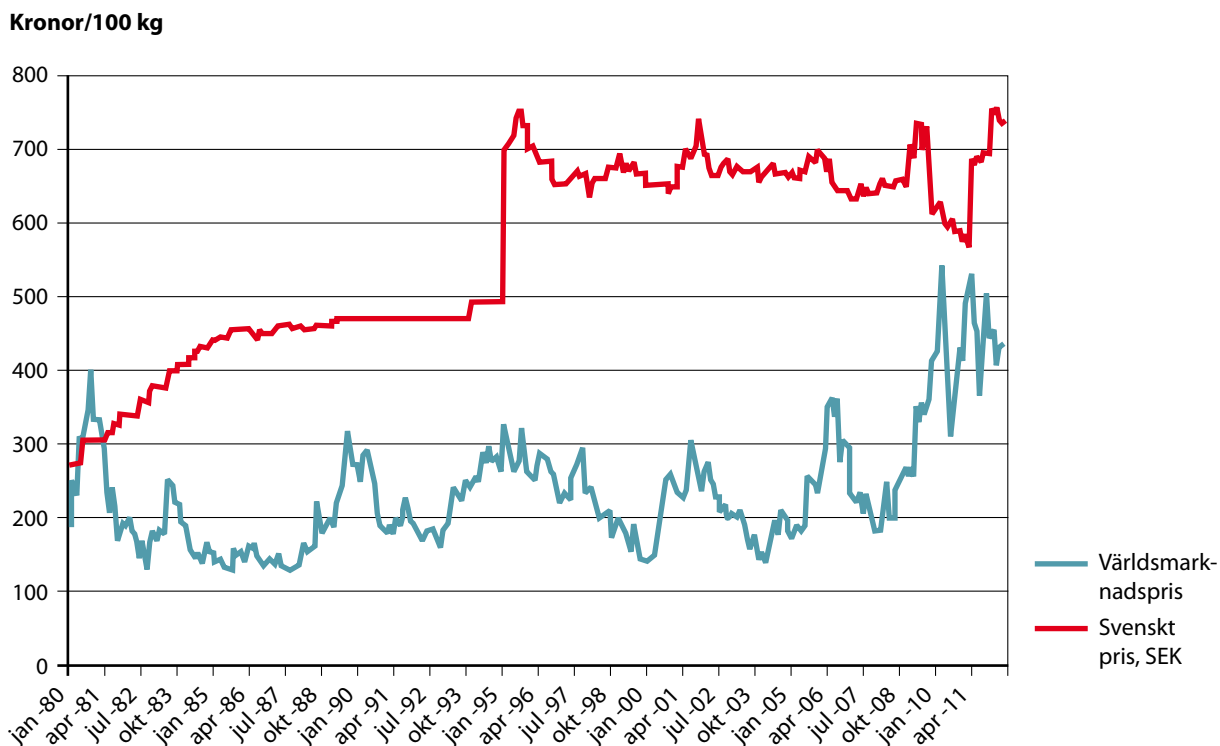
I figur 31 redovisas världsproduktion, konsumtion och världslagren av socker för perioden 1998/99 till 2011/12. Av figuren framgår att sockerlagren minskat kraftigt till följd av underskotten 2008/09–2009/10. Lagren ligger på drygt 30 procent av konsumtionen, vilket brukade anges som normalt i världen.

Figur 31. Produktion, konsumtion och lager för världen 1998/99–2011/12
World production, consumption and stocks 1998/99–2011/2012

Källa: ISO World Sugar Balances 1998/99–2011/12 February 2012

Världsmarknadspriset (spotpris t.o.m. juni 2006 och därefter terminspris i resp. månad) och svenskt pris (Nordic Sugars AB:s listpris den första i månaden) för vitsocker framgår av figur 32.

Figur 32. Prisutveckling vitsocker 1980–2012, kr/100 kg
Price development for white sugar 1980–2012, SEK/100 kilos

Källa: F.O. LICHT, förvaltningskommittémateriel och egen sammanställning

Världsmarknadspriset steg under 2005 och 2006 kraftigt beroende på bland annat höjda oljepriser. Höga oljepriser innebär att etanol blir mer eftertraktat som bränsle för olika ändamål och detta i sin tur medför att mindre produktion av socker sker eftersom mer sockerrör används för etanolproduktion. Det är främst Brasilien som påverkar världsmarknadspriserna med sin förhållandevis stora produktion av både socker och etanol. Under andra hälften av 2006 och även under inledningen av 2007 har priserna sjunkit då det blivit allt tydligare att större överskott finns på världsmarknaden beroende på förväntad högre produktion. Under 2008/2009 har minskade skördar i framförallt Indien men även Brasilien inneburit en underskottssituation i världen (se tabell 88) som pressat upp priserna till nya rekordnivåer för de senaste 30 åren. För 2011/12 förväntas dock ett överskott som gjort att världsmarknadspriserna börjat falla markant under våren 2012.

9 Övriga grödor

9.1 Bruna bönor

Odlingen av bruna bönor sker på Öland. Prognosen för 2012 visar att den lilla odling som tidigare fanns på andra ställen nu upphört. Odlarna är medlemmar av Kalmar-Ölands Trädgårdsprodukter (KÖTP) ekonomisk förening. KÖTP köper in varan direkt efter skörd för att sedan rensa, torka, lagra och sedan sälja den vidare. I tabell 102 redovisas den odlade arealen bruna bönor mellan 1995 och 2010. Arealen med bruna bönor 2011 var 712 hektar och prognosen för 2012 visar 484 hektar.

Importen av bruna bönor ingår i gruppen trädgårdsbönor där även vita bönor ingår. Denna import uppgick 2011 till 1 429 ton. Den totala konsumtionen i Sverige av bruna bönor inklusive importerade trädgårdsbönor ligger på cirka 2 900 ton per år. Importen 2011 kom i huvudsak från Turkiet, Nederländerna, Italien och Kina.

Tabell 89. Areal, totalskörd och hektaravkastning 1995–2011, ha, kg/ha och ton
Area, total harvest and yield per hectare 1995–2011, ha, kilos/ha and metric tons

År	Areal, ha	Hektaravkastning, kg/ha	Totalskörd, ton
1995	709	1 206	855
1996	690	1 436	991
1997	921	1 533	1 412
1998	938	1 481	1 389
1999	872	1 416	1 235
2000	835	1 450	1 211
2001	756	512	387
2002	717	1 856	1 331
2003	767	1 512	1 160
2004	767	1 770	1 358
2005	707	2 042	1 444
2006	646	1 368	884
2007	535	1 796	961
2008	498	1 533	728
2009	517	1 996	1 032
2010	658	2 391	1 559
2011	712	2 180	1 451

Källa: SCB avseende sådd area I, Kalmar-Öland Trädgårdsprodukter och Odal mannen för skördestatistiken

9.1.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även bruna bönor i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat stöd, gårdsstödet (se även kapitel 2). Ett miljöstöd för odling av bruna bönor på Öland kan också erhållas, efter att vissa villkor avseende odlingen är uppfyllda. Bidraget till bruna bönor är fastställt till 1 400 kronor/hektar. I enlighet med WTO-avtalet tillämpas från och med 2000/01 ingen tull vid import av bönor till EU.

9.2 Vallfrö

Vallfröodling förekommer i stort sett över hela landet för jordbruksändamål och för grönytor (gräsmattor, golfbanor och dylikt). Tabellen nedan visar att vallfröodlingen konstant har ökat under de senaste tio åren. 2000 odlades utsäde på 10 300 hektar och under 2005 var motsvarande areal 12 847 hektar. Arealen 2011 var 14 743 ha.

Tabell 90. Vallfröareal i Sverige 1997–2011, ha
Ley seed area in Sweden 1997–2011, ha

År	Hektar	År	Hektar
2001	10 300	2007	14 276
2002	12 600	2008	14 260
2003	12 300	2009	14 229
2004	12 329	2010	14 818
2005	12 847	2011	14 743
2006	15 151		

Källa: SCB

9.2.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även utsäde i gårdsstödet (se även kapitel 2) vilket medger att produktionsstödet för utsäde frikopplas (arealbaserat stöd). Fram till 2011 kunde dock länderna välja att behålla produktionskopplingen på stödet. Tidigare stödsystem (fram till 2005) bestod av ett odlingsstöd uttryckt som ett fast bidrag per kg för vissa godkända sorter för certifiering av utsäde.

Det tas ut tull vid import av vallfrö. Tullnivån uppgår dock endast till 0–2,5 procent.

9.3 Konservärter

Odling av konservärter förekommer främst i Skåne och Västsverige. Odlingen sker på areal som kontrakterats med livsmedelsindustriföretag. I tabell 106 redovisas arealer och skörd för perioden 1995–2010.

Tabell 91. Konservärter, areal och skörd 1995–2011, ha, kg/ha och ton
Tinned peas, area and yield 1995–2011, ha, kilos/ha and metric tons

År	Areal, ha	Hektarskörd, kg/ha	Totalskörd, ton
1995	8 578	4 497	38 579
1996	8 821	5 575	49 178
1997	9 028	5 138	46 385
1998	8 524	4 043	34 460
1999	8 752	4 833	42 296
2000	8 524	4 499	38 355
2001	8 862	5 543	49 124
2002	8 909	5 008	44 615
2003	9 121	4 993	45 541
2004	9 318	3 971	37 004
2005	8 874	4 453	39 418
2006	8 954	3 733	33 428
2007	8 824	4 172	36 814
2008	7 343	4 964	36 450
2009	8 802	4 997	43 985
2010	9 368	4 496	42 119
2011	8 472	4 908	41 581

Källa: SCB avseende areal; Findus, Toppfrys, Magnihill avseende hektarskörd. Totalskörd är en beräkning utifrån areal och hektarskörd.

9.3.1 Regleringen i EU

Precis som för bruna bönor och vallfröutsäde omfattas odlingen av konservärter av gårdsstödet från och med 2005 (se även kapitel 1). Andra regleringsåtgärder för konservärter är en tull på 14,4 % för beredda ärter och 8–13,6 % för obearbetade ärter vid import från tredje land.

9.4 Fiberväxter

Odlingen av lin och hampa för framställning av fibrer för textilieändamål förekommer i mycket liten omfattning i Sverige. Under 1940-talet och 1960-talet förekom dock odling av spånadslin på ca 2 000–4 500 hektar i landet och hampa på ca 1 500–2 000 ha.

Före EU-inträdet har spånadslinsodlingen uppskattats till omkring fem hektar. 1998 hade emellertid arealen ökat till ca 320 hektar. Arealen fortsatte att öka och uppgick för 1999 till ca 1 320 hektar. Odlingen minskade sedan för att upphöra helt under 2001–2003. Under 2011 Ett beredningsföretag som kan bereda linhalmen till fibrer startade 1999 och fanns fram till 2000 i Laholm. På grund av olika problem lades sedan beredningsverket ned. Någon beredning i större skala som erhåller beredningsstöd finns inte i Sverige för närvarande.

Odlingen av hampa i Sverige återupptogs efter att odlingsförbudet avskaffades, men handlar främst om försök att odla för energiändamål och har åter minskat de senaste åren. Under 2011 uppgick odlingen till cirka 120 hektar. Arealens utveckling och skördens storlek i både EU och Sverige framgår av tabell 109–111.

9.4.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även spånadslin och hampa i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat stöd (se även kapitel 2). Från och med regleringsåret 2001/02 och t.o.m. 2004/05 ingick fiberväxterna (spånadslin och hampa) i samma stödsystem som andra arealbaserade grödor (till exempel spannmål). Ett hektarstöd erhöles för odling av fiberväxter. Arealbidraget var detsamma som för spannmål. Ett beredningsstöd erhålls vid själva beredningen av fiberväxterna. Detta stöd är begränsat till maximala kvoter för varje medlemsstat. Respektive medlemslands kvoter framgår av nedanstående tabell. Ett särskilt tilläggsstöd för vissa traditionella produktionsområden (Belgien, Frankrike och Nederländerna) finns också i regleringen. 2012 är sista året för stöd till beredning av lin och hampa. Frankrike står för 78 % av EU:s areal av spånadslin som 2010 uppgick till 80 000 ha och Belgien för 15 %. Storbritannien har startat upp odling av korta lin-fibrer dock i liten omfattning. Enligt den senaste uppgiften för 2011 ligger produktionen av hampfibrer på cirka 15 000 ton på de 8 000 hektar hampa som odlas i EU. Frankrike dominerar hampodlingen med 66 % följt av Storbritannien med 17 %.

Beredningsstödet för linfiber (långa fiber) uppgick fr.o.m. 2010/11 till 160 euro/ton och 2011/12. Stödet för lin och hampa (korta fiber) uppgick fr.o.m. 2009/10 till 90 euro/ton. Tilläggsstödet för vissa traditionella produktionsområden uppgår till 50 euro/ha eller 120 euro/ha beroende på vilket odlingsområde som avses.

För 2010/11 uppgick de totala utgifterna för beredningsstödet till spånadslin och hampa till 20,2 miljoner euro (preliminära uppgifter). Mellan 2004/05 och 2008/09 åren uppgick utgifterna till i snitt 20,5 miljoner euro årligen.

Utöver dessa stödåtgärder ingår även lin och hampa i gårdsstödet och det finns ett stöd till odling för energiändamål som kommer att avskaffas 2012.

Tabell 92. Stödberättigad kvantitet fibrer, regleringsår 2011/12, ton
Fibre quantity entitled to aid, 2011/12, metric tons

Land	Långa linfibrer, ton	Korta lin- och hampfibrer, ton
Belgien	13 800	10 350
Danmark	0	0
Tyskland	300	12 800
Spanien	50	20 000
Frankrike	55 800	61 350
Nederländerna	4 800	5 550
Italien	0	0
Österrike	150	2 500
Finland	200	2 250
Sverige	50	2 250
UK	50	12 100
Estland	30	42
Lettland	360	1 313
Litauen	2 263	3 463
Polen	924	462
Slovakien	73	189
Tjeckien	1 923	2 866
Ungern	0	2 061 ²
Rumänien	42	921
Bulgarien	13	48
Portugal	50	1 750
Summa EU-27	80 878	142 265

1 Inkl 5 000 ton som årligen fördelas mellan Danmark, Grekland, Irland, Italien och Luxemburg

2 Den garanterade nationella kvantitet som fastställts för Ungern gäller enbart hampfibrer.

9.4.2 Areal och produktion i EU

Odlad areal för lin i EU har minskat de senaste åren och uppgick 2010/11 (liksom året innan) till ca 70 000 hektar. 2011/12 ökade odlingen till 78 000 hektar. Frankrike, Belgien och Nederländerna är de största producenterna, varav Frankrike står för ca 80 procent av EU:s totala areal. Ökningen till kampanjen 2011/12 kom av en ökad areal i Frankrike men också av en återupptagen odling i Storbritannien.

För hampa har arealen i EU minskat de senaste åren till 8 000 hektar för kampanjen 2011/12 från omkring 14 550 hektar 2009/10. Frankrike är den största producenten följt av Storbritannien och Nederländerna. I tabell 109 och 111 redovisas areal avseende spånadslin och hampa och produktionen av fibrer för de producerande länderna i EU.

Tabell 93. Areal (kontrakterad för beredningsstöd) spånadslin i EU 2001/02–2011/12, ha
Flax area in the EU 2001/02– 2011/12, ha

Land	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Belgien	15 316	19 309	19 822	18 761	15 919	14 629	12 230	10 350	12 967	11 555
Danmark	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0
Finland	192	97	66	57	17	0	1		0	0
Frankrike	68 434	76 656	80 534	81 843	76 278	75 523	67 688	56 637	54 763	60 898
Italien	0	20	75	18	0	0	0	1	0	0
Lettland	1	1	1 654	2 072	1 420	944	356	39	17	142
Litauen	1	1	5 494	3 599	1 057	399	247	34	19	22
Nederländerna	4 053	4 616	4 517	4 691	4 366	3 447	2 572	2 086	1 902	2 075
Polen	1	1	218	1 507	3 200	1 044	779	547	396	328
Spanien	55	0	0	0	0	1	1	1	0	0
Storbritannien	177	1 976	196	21	0	0	1	1	0	3 363
Sverige ²	0	0	13	62	76	1	1	1	0	0
Tjeckien	1	1	5 372	4 303	2 736	830	156	145	0	0
Tyskland	299	224	180	38	30	51	42	30	4	3
Österrike	171	142	109	133	129	0	1	1	0	0
Totalt	88 703	103 039	118 251	117 105	105 228	96 866	84 070	69 868	70 068	78 386

1 Uppgift saknas

2 För Sverige redovisas total areal (ej enbart kontrakterad areal). Från 2010/11 endast kontrakterad areal.

Källa: EU-kommissionen

Tabell 94. Areal (kontrakterad för beredningsstöd) hampa i EU 2001/02–2011/12, ha
Hemp area in the EU 2000/01–2011/12, ha

Land	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Danmark	5	59	39	1	44	0	58	-	0
Finland	10	6	0	75	5	1	1	0	0
Frankrike	9 452	8 427	9 315	8 383	7 350	6 187	11 326	6 966	5 370
Italien	872	885	157	236	404	263	1	0	7
Lettland	1	0	0	0	0	5	136	98	77
Nederländerna	1 470	27	49	16	117	274	886	1 116	691
Polen	1	81	129	1 800	1 081	987	452	66	66
Portugal	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Spanien	744	678	853	3	1	1	1	0	0
Storbritannien	2 438	1 640	1 274	1 671	643	1 362	307	1 146	1 330
Sverige	30	147	368	512	1	1	1	0	0
Tjeckien	1	0	140	1 086	1 396	518	142	0	0
Tyskland	2 628	1 730	2 000	1 233	824	896	1 203	1 125	407
Ungern	1	539	277	198	1	1	1	0	0
Rumänien	1	1	1	1	73	1	1	0	0
Österrike	352	397	377	546	0	52	40	42	52
Totalt	18 000	14 557	14 978	15 760	11 936	10 544	14 550	10 616	8 001

1 Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen, Jordbruksverket

Tabell 95. Produktion av lång linfiber och hampfiber för textilier i EU 1995/96, 2004/05–2011/12, ton
Production of flax and hemp fibre for textiles in the EU 1995/96, 2004/05–2011/12, metric tons

	1995/96	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Linfiber	103 750	233 735	226 762	173 799	166 107	132 386	123 887	89 572	58 537
Hampfiber	41 250	21 152	26 626	21 655	24 356	24 578	35 284	18 244	15 344

Källa: EU-kommissionen. Uppg. för EU-27 fr.o.m. 2007/08

9.5 Torkat foder

Torkat foder är proteinrika foderväxter som skördas och därefter torkas, oftast med hetluft (grönmjölspellets).

9.5.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 omfördelades stödet för torkat foder mellan odlare och bearbetningsindustri. Hälften av stödet ingår i det enhetliga jordbruksstödet som frikopplats och grundas på tidigare leveranser till industrin. Den andra hälften utgår som ett bearbetningsstöd på 33 euro/ton. 2011 är sista året som stödet för produktion av torkat foder kommer att betalas ut. Bearbetningsstödet omfattar lusern, klöver, esparsett, lupin, vicker och liknande foderprodukter samt proteinkoncentrat framställt av saft av lusern och gräs. Varan ska uppfylla EU:s kvalitetskrav, bland annat ska råproteinhalten i torrsubstansen vara högre än 15 procent. En maximal kvantitet för vilken stöd kan utbetalas finns också. I EU utnyttjades ca 70 procent av den totala kvoten för varmluftstorkat och soltorkat foder under 2009/10, se tabell 96.

Tabell 96. Produktion av torkat foder och kvotutnyttjande 2009/10, ton och procent
Dried fodder production and use of production quota 2009/10, metric tons and %

Land	Produktion, ton	Kvot, ton	Utnyttjande av kvot, %
Belgien/Lux	0	8 000	0
Danmark	62 832	334 000	19
Tyskland	242 791	421 000	58
Grekland	20 607	37 500	55
Spanien	1 589 461	1 325 000	120
Frankrike	865 598	1 605 000	54
Irland	0	5 000	0
Italien	479 769	685 000	70
Nederländerna	110 361	285 000	39
Österrike	1 761	4 400	40
Portugal	0	30 000	0
Finland	0	3 000	0
Sverige	3 707	11 000	34
Storbritannien	38 818	102 000	38
Tjeckien	28 634	27 942	102
Litauen	363	650	56
Ungern	26 375	49 593	53
Slovakien	1 286	13 100	10
Polen	14 008	13 538	103
Totalt EU	3 491 770	4 960 723	70

Källa: EU-kommissionen.

Som tabell 97 visar låg utgifterna avseende bearbetningsstödet till torkat foder runt ca 310 miljoner euro fram till 2005/06. Därefter uppgick stödet till ca 150 miljoner euro de efterföljande två åren. Anledningen till att stödet minskades var att det delvis integrerades i gårdsstödet. Stödet har sedan dess minskat årligen för att öka det sista året och 2010/11 uppgick utgifterna till 141 miljoner euro.

Tabell 97. Utbetalade bidrag i EU inom stöd till torkat foder 1998/99–2010/11, miljoner euro
Dried fodder aid paid in the EU 1998/99–2010/11, mill. EUR

År	Summa	År	Summa
1998/99	307	2005/06	150
1999/00	313	2006/07	154
2000/01	309	2007/08	136
2001/02	313	2008/09	120
2002/03	311	2009/10	122
2003/04	390	2010/11	141
2004/05	294		

Källa: EU-kommissionen

I Sverige minskade utbetalningarna inom stödet till torkat foder under 2009/10 till 1,3 miljoner kronor men ökade åter under 2010/11 till 1,9 miljoner kr. Stödet sänktes kraftigt mellan 2004/05 och 2005/06 till följd av införandet av gårds-

stödet. Utbetalade belopp för stödet i Sverige under perioden 1999/00–2010/11 redovisas i tabell 98.

Tabell 98. Utbetalade bidrag i Sverige inom stöd till torkat foder 1999/00–2010/11, miljoner kr

Dried fodder aid paid in Sweden, 1999/00–2010/11, mill. SEK

År	Summa	År	Summa
1999/00	3,4	2005/06	1,4
2000/01	4,7	2006/07	1,6
2001/02	4,9	2007/08	1,7
2002/03	5,3	2008/09	2,2
2003/04	4,7	2009/10	1,3
2004/05	4,4	2010/11	1,9

Källa: Jordbruksverket

Publikationer inom samma område

1. Konkurrensen på fodermarknaden – RA11:22
<http://www.jordbruksverket.se/rapporterbroschyrerochblanketter>
2. Hur möter man prissvängningar på globala jordbruksmarknader – RA10:33
<http://www.jordbruksverket.se/rapporterbroschyrerochblanketter>
3. Jordbrukets utveckling – Sveriges första femton år som medlem i EU – RA11:33
<http://www.jordbruksverket.se/rapporterbroschyrerochblanketter>
4. Marknadsöversikt – mjölk och mejeriprodukter – RA12:7
<http://www.jordbruksverket.se/rapporterbroschyrerochblanketter>
5. Marknadsöversikt – får- och lammkött – RA12:2
<http://www.jordbruksverket.se/rapporterbroschyrerochblanketter>
6. Marknadsöversikt – griskött – RA11:41
<http://www.jordbruksverket.se/rapporterbroschyrerochblanketter>

Rapporten kan beställas från

Jordbruksverket • 551 82 Jönköping • Tfn 036-15 50 00 (vx) • Fax 036-34 04 14
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se